

Stovyla Rasų kapuose, Vyt. Mazelio nuotr. — Oro kovos metu, Vrs. Bunkio nuotr. — Mūsų jūreivių ginklų pamokos „Prezidento Smetonos“ karo laive. — Į kasdieninius pratimus, Vyt. Mazelio nuotr.

Kaina 30 ct.

Nr. 1 (1081). 1940 I. 4.

**Lietuvos kariuomenės
savaitinis laikraštis**

Kaunas, Miškų g-vė 18, „KARYS“
Telef. per Kar. Št. 56

Leidžia

Kar. Št. Spaudos ir Šviet. Skyr.

Redaktorius

kpt. Simas Urbonas

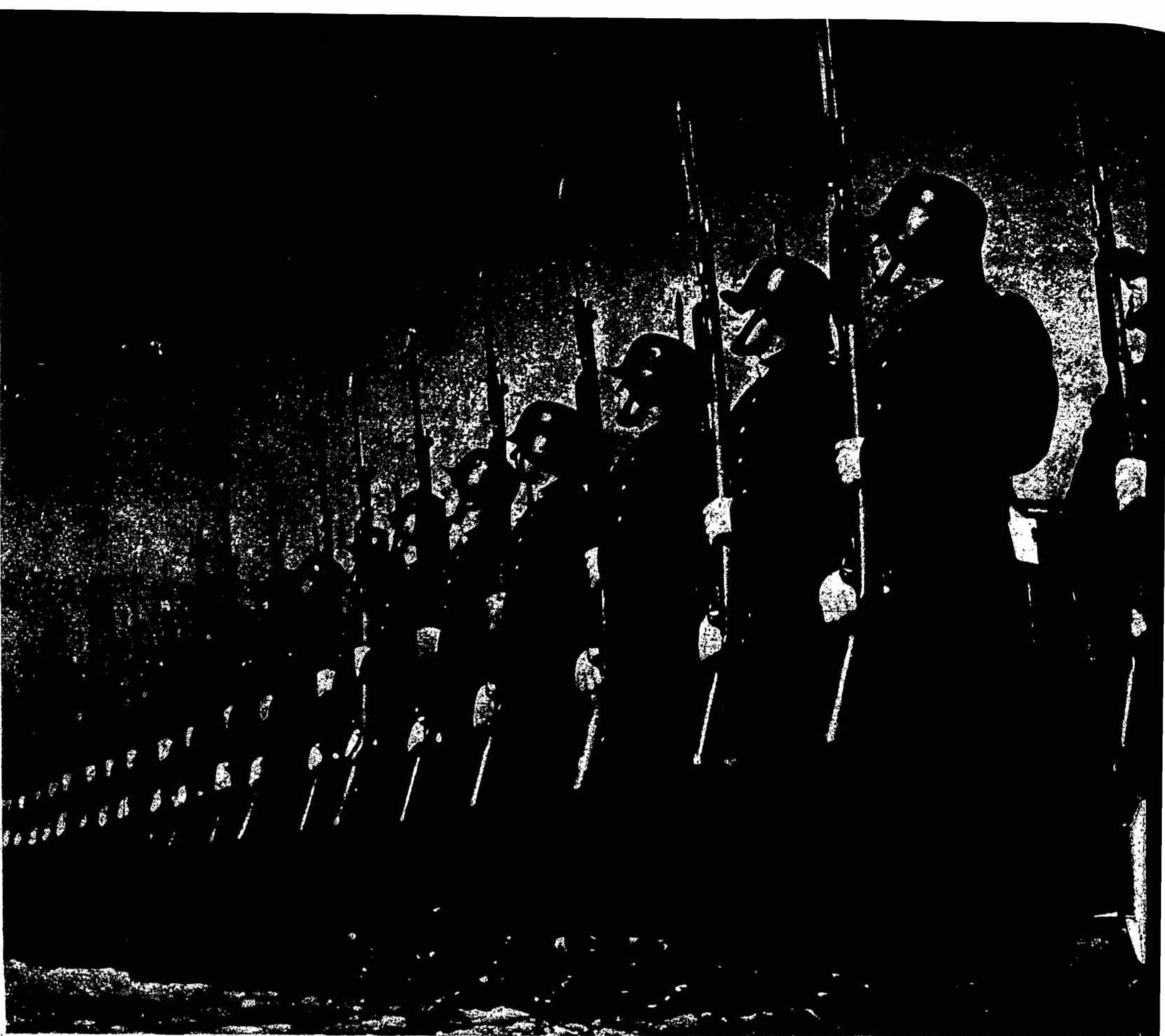
Honorarų gauti ir visais kitais reikais redakcija ir administracija priima ketvirtadieniais, penktadieniais ir šeštadieniais. Išimtis — atvykusiems iš provincijos

Prenumerata: puskarininkiams, kareiviams ir moksleiviams metams — 5 lt., 6 mėn. — 3 lt., 3 mėn. — 2 lt. Visiems kitiems metams — 6 lt., 6 mėn. — 4 lt., 3 mėn. — 2 lt., Užsienyje, be Latvijos ir Estijos, dvigubai

Spaudžia „Spindulio“ B-vės sp. Kaune

ALP 434

Vyt. Maželio nuotrauka

Įsakymas Kariuomenei Nr. 1

Kaunas, 1940 metų sausio mėn. 1 d.

Rikiuotės sritis

Skelbiamas Respublikos Prezidento sveikinimas Naujų Metų proga:

„Praėjusieji 1939 metai tautų gyvenime buvo labai neramūs, labai klaikūs. Visi bijojo karo, o karas atėjo ir pasireiškė šalia Lietuvos. Dėl to mūsų tautai teko išgyventi daug nerimo dienų, mūsų ginklo pajėgoms teko ypatingai budėti ir stropiai saugoti sienas, kad jų nepažeistų kariaujančios šalys. Išgyvenę daug sielvarto, labiausiai netekus Klaipėdos krašto, susilaukėme betgi ir džiaugsmo: Mūsų Vilnius su apylinkėmis buvo atgautas.

Dabar va rūpestingai sutinkame 1940 metus, kada didžiųjų galybių pradėtasis karas eina smarkyn. Mes prašome viešpačių Viešpatį, kad Jį toli laikytų nuo mūsų Tėvynės. Jo Apvaizda atsidėję, sąžiningai dirbdami kiekvienas savo darbą, mes tikime, kad Ji išsaugos mūsų tautą gyvą ir sveiką.

Sveikindamas mūsų kariuomenę ir Šaulių Sąjungą šių Naujųjų Metų proga, linkiu, kad mūsų ginklo galia ir toliau kaip reikiant budėtų jai pavestose saugumo pareigose.

Kaunas, 1940 m. sausio 1 d.

Pasirašė: A. SMETONA, Respublikos Prezidentas

Brig. generolas MUSTEIKIS
Krašto Apsaugos Ministras

Brig. generolas S. RAŠTIKIS
Kariuomenės Vadas

P 20-8039

Lietuvos TSR

Mūsų kulkosvaidi-
ninkai žiemos lau-
ke, Vyt Maželio
nuotr.

Įsakymas Kariuomenei

Nr. 2

Kaunas, 1940 metų sausio mėn. 1 d.

Rikluotės sritis

Kariai ir šauliai.

Praėjusieji 1939 metai mūsų tautai ir valstybei buvo ypatingi. Vakaruose netekome savo teritorijos dalies, o rytuose po 19 metų ryžtingos kovos atgavome savo prosenių įkurtą miestą — istorinę Lietuvos sostinę Vilnių.

Nors dėl tebevykstančio Europoje ginkluotojo konflikto ir mūsų šalis jaučia žymius medžiaginius ir moralinius sunkumus, tačiau turime tvirtą viltį, kad, siekdami bendrą tautos ir valstybės gerovės tikslų, susidariusius laikinus sunkumus nugalėsime ir išsaugosime nepriklausomą Lietuvą su savo sostine Vilniumi.

Sveikindami vieni kitus Naujųjų Metų proga, dar kartą pasiryškime, kad Tėvynės meilė, ryžtinga valia, tvirta drausmė ir nepalaužiama ištvermė lydėtų mus visose kilniose saugumo pareigose savo tautai ir valstybei ir per šiuos Naujuosius 1940 metus.

Brig. generolas MUSTEIKIS
Krašto Apsaugos Ministras

Brig. generolas S. RAŠTIKIS
Kariuomenės Vadas

NEUŽSIČIAUPIANČIOS LŪPOS

Visais laikais netrūksta plepalų ir gandų, o ypač jų kaip iš ožio rago pasipila neramesniais bei sunkesniais laikais, kada žmonių nervai yra labiau įtempti ir kiekvienas, greta savo asmens reikalų, pradeda labiau domėtis ir vykstančiais politiniais įvykiais.

Kiekvienas pasaulyje vyksta sukrėtimas bei politinis trynimasis sudaro plepalų ir gandų sezoną. Ir pasklysta gandai iš įvairių šaltinių ir visokiais visokiausiais šunkeliais. Vieni sąmoningai sukurti krašto nepriklausomybės ir jo laisvės priešų, svetur suprojektuoti ir kontrabanda atsiųsti, kiti šalies viduje prieš agentų sudaryti ir uoliai žmonėse skleidžiami, o tretieji būna ir nesąmoningai sulipdomi, be jokios blogos valios, bet tik nemokančių rimtai ir šalta galvoti, gyvenančių fantazijomis, subobėjusių asmenų, kurie, mažą turėdami žinių, dedasi dideliais žinovais. Arba išgirdę ką ir gerai jo nesupratę, iškraipo faktą ir paleidžia į žmones gandų antį. Tokių reiškinį rasime visuose kraštuose, jų netrūksta ir pas mus.

Lietuva tų gandų pergyvena gana daug, ir tai nuo pat pirmųjų savo Nepriklausomybės kūrimo dienų. O tai dėl to, kad ji visad turėjo ir tebeturi įvairiausių priešų, kuriems nemiela Lietuvos nepriklausomybė ir lietuvių tautos laisvė. Jie norėtų, kad lietuvis savo žemėj nebūtų šeiminkas, lietuvių kalba būtų išguita ir pažeminta, ir lietuvis savo krašte lankstytųsi prieš kokią nors mažumos grupelę. Per visą mūsų valstybės gyvavimo metą, geriau į sklindančius gandus įsigilinus, jauti kas yra tų gandų meisteriai ir platintojai. Ir pastebėdavai! Su koku tik kaimynu mūsų valstybei tekdavo šiek tiek aštriau susidurti, ginant savo teises, tuoj tam tikra grupė, simpatizuojančių anam kaimynui, ima krašte savo gamintais gaudais drumsti žmonių nuotaiką.

Tokio negarbingo amato daugiausia imasi iš Lietuvos mažumų tarpo. Tik, gink Dieve, nesakau, kad visi. Yra labai padorių ir rimtų žmonių, kurie žiūri tik į savo reikalus ir nesikiša į valstybės griovimo darbą. Supranta savo padėtį krašte, ir taip pat supranta, kad iš jų mažumos kilę priešų agentai yra žalingi ne tik kraštui, bet ir jų mažumai, ardant nesantaiką tarp krašto daugumos ir mažumos ir keliant lietuvių neapykantą prieš juos. Rimtesnieji ir padorieji niekuomet tokių tautinių neapykantų nepageidauja.

Paskutiniu metu, nors mūsų valstybės santykiai su savo nepriklausomais kaimynais yra geri, tačiau ir šiuo laiku netrūksta gandų. Tai vienas, tai kitas išlenda, lyg yla iš maišo. Kai kurie net labai fantastiški ir juokingi, kaip fantazijos pilni yra ir tų gandų kūrėjai bei skleidėjai. Manau, bus numanu, kokią dabar gandų skleidėjų rūšį turiu galvoje. Tai žmonės, kurių tautiečių dalį, lietuviško gailėstingumo ir svetingumo vedami, prigludėme pas save kaip nukentėjusius ir tėvynės netekusius.

„Skęstantis ir kitą traukia“ — sako patarlė. Tai aišku! Netekę laisvės, daugelis nepakeičia, matydami kitą laisvą. Juk ir paukštis bei kitas gyvis, narve uždarytas, matydamas kitą laisvai skrajojant, pavydi jam. Yra ir mums pavydinčių, kad mūsų valstybė, toliau matančios, realiai galvojančios ir sapnais negyvenančios, rimtos ir šaltos politikos vairuojama, nors ir maža, bet savo kraštą ir tautą iš siaučiančių pavojų

ir nelaimių moka išsukti. Tokių žmonių kai kas, kitaip negalėdamas mums pakenkti, tai nors pramanytais gaudais stengiasi silpninti mūsų nervus drumsti.

Stiprios valios, sąmoningas, valstybiškai susipratęs ir mokas kritiškai į viską žiūrėti, žinoma, niekad gaudams netiki. Bet yra silpnavalių ir lengvatikių, sulepšėjusių žmonių, kurie dėl kiekvieno gando jaudinasi. Juokinga žiūrėti į tokius, kurie nemoka aukščiau savo nosies pažvelgti.

Gandų skleidėjus sunku pagauti, nes jie moka gerai užsimaskuoti ir rasti gerą išėties tašką. Gandų skleidėjas nepradeda savo darbo nuo sąmoningo žmogaus, nes čia jis greit patektų į teisingumo rankas arba nuo karštesnio būdo asmens fiziškai nukentėtų. Pirmąsias aukas pagauna nesusipratusiųjų, tamsesniųjų bei sulepšėjusių tarpe. Bet ir čia jie atsargūs. Kartais gali siūlo galą pagauti. Tad paskleidžia tokiose vietose, kur jų nepažįsta bei mažai pažįsta, ir kur nematyti sąmoningesnių žmonių. Pagauk siūlo galą, jeigu kuris šiaudadūšis parsineša kokią gaudą iš rinkos, krautuvės, gatvės ar pan., jeigu to „naujienu“ skleidėjo jis nepažino.

Pora gandų pavyzdžių noriu paminėti, kurie ryškiai apibūdins, ko jie verti. Praėjusį rudenį mūsų kariuomenei internuojant lenkus, Kaune, o gal ir kitur, buvo plačiai pasklidęs gaudas, kad mūsų kariuomenei teko susiremti su nenorinčiais pasiduoti lenkais. Buvę daug aukų ir iš mūsų pusės. Štai žuvęs ir vienas Kauno Žaliakalnio gyventojas atsarginis. Nurodo net gatvę ir numerį, ir kurią dieną jį, parvežtą nuo administracijos linijos, giminės laidos. Žinia, rodos, teisingiausia ir aiškiausia. Kaip ja netikėsi? Einu pagerbti žuvusiojo į nurodytą vietą. Jo ten nė kvapo nėra. Girdėję, kad tokioj ir tokioj gatvėj esąs žuvusysis, bet ne jų gatvėj. Einu ir ten. Tas pats. Kalbama, jog dar kitoj gatvėj. Bet ten irgi jokio žuvusiojo nėra. Taip pagal „tiksliai“ gandų žinias jokio žuvusiojo ir neradau.

Arba, Lietuvos kariuomenei įėjus į Vilnių ir mūsų policijai perėmus ten pareigas, pasklido gaudas, kad iš kauniečių policininkų, į Vilnių išsiųstų, esą daug nukautų. „Tiksliai“ nurodo net man labai gerai pažįstamą policininką. Lapkričio 23 d. nuvažiuoju Vilniun į kariuomenės šventę ir Katedros aikštėje susitinku tą pat „nukautąjį“ policininką pareigas einant.

Jeigu jau drįsta tokius gaudus leisti, kuriuos galima patikrinti, ką jau bekalbėti apie politinius, kurie kuo slapčiausiai yra laikomi ir kurių dažnai geriausios žvalgybos nesuseka. Slapti politiniai dalykai, kurie glūdi valstybės vairuotojų galvose, gandų skleidėjams neprieinami. Tai turėtų atsimiti kiekvienas, kuris lengvai tiki gaudams.

Šių savo žodžių išvadoje suglaustai turiu pabrėžti: netikėkime jokiems gaudams ir plepalams. Atminkime, kad juos skleidžia mūsų priešai, norėdami drumsti mūsų nuotaiką ir silpninti mūsų valią ir pasiryžimą. Ką valstybių vyrai galvoja — niekas nežino. Gaudais norima ne tik mūsų nervus pakirsti, bet ir nuteikti prieš mums draugingus kaimynus. Tokių gandų ir provokacijų paskutiniu metu tenka vieną kitą nugirsti. Ir jie, aiškiai pabrėšiu, išėina iš lenkų lūpų, kuriems nemalonūs mūsų geri santykiai su savo didžiaisiais

SUNK. KULK. SKYRININKO VEIKSMAI, Š. KUOPAI KELIANTIS PER UPĘ.

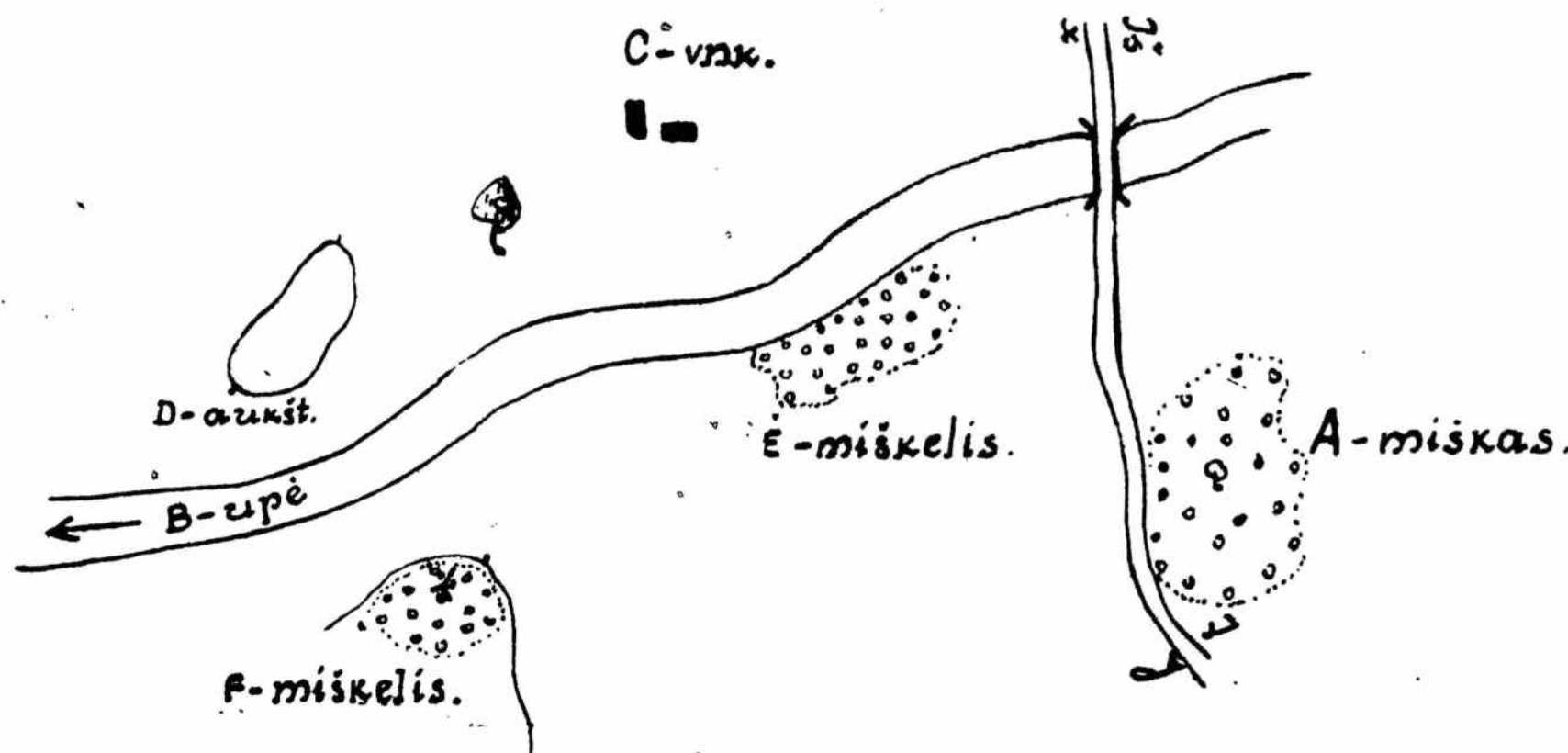
Š. kuopa popietinėmis valandomis atvyko į A — mišką ir rengiasi keltis per B — upę. Priešo smulkūs daliniai yra užėmę B — upės šiaurinį krantą. (Žiūr. brėž.).

Dar prieš sūtemas s. k. būrio vadas pasišaukė antrojo s. k. skyriaus skyrininką į A — miško piet. vak. pakraštį prie kelio ir atidavė jam tokį įsakymą:

1. Žinoma, kad prieš 1 lengv. kulk. yra C — vienkiamyje, sekimo punktas apvaliame medyje ir 4 — 6 šauliai D — aukštumoje.

Priešo artilerija visai nešaudė. Stipresnių prieš 0 jėgų daugiau iki šiol nepastebėta.

2. Auštant š. kuopa vykdys persikėlimą per B — upę E — miškelio apylinkėje. Pirmieji daliniai pradės keltis 0346 val.

3. S. k. skyrininkui uždavinys: šianakt, saugojant š. kuopos kėlimą per upę, pasirengti šaudyti prieš 0 l. k., kuris yra C — vienkiamyje, iš F — miškelio. Iš vakaro išžvalgyti slaptas prieigas, vedančias iš A — miško į F miškelį, ten išrinkti ir parengti tinkamą s. k. ugniavietę.

4. S. k. ugniavietę užimti ir pasirengti šaudyti iki 0200 val. Ugnį paleisti tik man įsakius.

Įsakymą pakartoti! Vykdyti!

S. k. skyrininkas į gautą uždavinį turi gerai įsigilinti ir jį pakartoti. Prieš sprendžiamas jis turi tinkamai įvertinti prieš 0 veiksmus ir vietovę. Paskui skyrinin-

kaimynais. Įvairius gandus tinkamai įvertinkime ir kitus sudrauskime juos skleist. Be to, ir nubaustieji įvairūs spekuliantai ir kainų kėlėjai, keršydami Lietuvos vyriausybei, gali kokius nors gandus leisti. Neapykanta keršto ribų nežino.

Išgirdus gandą, jo skelbėją perduoti policijai. Nors siūlo galo ir nepasisektų pagauti, bet būtų sudrausti nesąmoningieji gandų skleidėjų talkininkai, sulepšėję piliečiai. Gandai plačiai nesklis. Prie šios kovos turėtų prisidėti ir iš mažumų tarpo, sudraudžiant savo blogos valios tautiečius, kad jie neardytų mūsų krašte gyvenančių tautų gerų santykių. Visokiems gandams skelbkime kovą, ir pamatysime kaip jie išnyks.

St. Širvyš

kas, sveikai galvodamas, sprendžia ir atiduoda įsakymą priklausantiems skyriaus pareigūnams. Iš gauto uždavinio skyrininkui žinoma, kad dar dienos metu reikalinga išžvalgyti prieigas į F — miškelį, ten parengti s. k. ugniavietę ir tik naktį ją užimti. Skyrininkas su 1 nr. žvalgo slaptus kelius iš A — miško į F — miškelį. Jis rado kelią, einantį pro medžių alėją, paskui upelio slėniu į s. k. ugniavietės rajoną. Reikia stengtis s. k. ugniavietę išrinkti ten, kad prieš ją vietovė būtų atvira, lygi ir neraižyta. Tik gerai apšaudomos vietovės plote ugnies tikrumas ir naktį esti didesnis. Jie miškelyje išrenka ir parengia s. k. ugniavietę. Šaudymo kryptį į prieš 0 l. k., kuris yra C — vienkiamyje, reikia nugairinti, pažymėti gairėmis. Paskui skyrininkas ir 1 nr., grįždami atgal tuo pačiu keliu prie palikto s. k.,

turi dar atidžiau išžvalgyti praeitą kelią. Praeinant kryžkeles ar klaiškesnes kelio vietas, reikia jas pažymėti gairėmis su rodyklėmis arba ant medžio šakų pakabinti balto popieriaus kaspinus. Visus šiuos darbus skyrininkas turi atlikti kuo slapčiausiai, kad priešas nepastebėtų ir nesužinotų mūsų vykdomojo uždavinio sumanymo. Skyrininkas ir 1 nr. grįžta prie s. k. ir paliktos tarnybos jau sutemus. Skyrininkas įsako 4 nr. (gali ir kitiems) budėti prie s. k., o likusiems pareigūnams leidžia miegoti. Budinti tarnyba prie s. k. keičiama kas 1 ar 2 valandas.

Skyrininkui žinoma, kad 0200 val. s. k. reikalinga užimti ugniavietę ir pasirengti paleisti ugnį. Vidurnaktį skyrininkas pažadina visus pareigūnus ir įsako pasirengti žygiui. Jis įsako visus žvangančius įrankius: kastuvėlius, durtuvus, s. k. nastasaičius, šovinių ir vandens dėžes apvynioti skudurais arba tvirtai surišti, kad nešant neskambėtų. Skyrininkas taip pat įsako 2 ir 3 nr. nr. apžiūrėti s. k. ir šovinius, kad viskas būtų tinkamai parengta naktį nešti. Skyrininkas išvykdamas dar kartą primena visiems savo pareigūnams duotą skyriui uždavinį. Žygiuojant naktį, jis uždraudžia kalbėti, rūkyti ir ugnį vartoti. Skyrininkas, patikrinęs visų pareigūnų pasirengimą nakties žygiui, įsako žygiuoti pirmyn. Išžvalgytu ir paženklintu keliu pats pirmasis eina skyrininkas, paskui jį vorelėje seka kiti pareigūnai. Naktį žmonės, eidami vorelėje, turi būti arti vienas kito taip, kad matytų priešakinio žmogaus veiksmus arba girdėtų pašnabždomis perduodamas komandas. Jei s. k. būtų apšviečiamas raketomis, šviesosvaidžiu arba apšaudomas šviečiamosiomis kulkomis, tai visi pareigūnai, be jokio įsakymo, turi tuojau slėptis, sugulti ant žemės. Pirmutiniam skyrininkui atsistojus ir pradėjus žygiuoti, kiti pareigūnai, taip pat be atskiros įsakymo, keliasi ir eina paskui jį. Atvykus į s. k. ugniavietę, 1 ir 4 nr. nr. padeda šovindėžes šalia jos ir patys nuslenka į artimiausią uždangą, į F — miškelio gilumą. Tada skyrininkas, 2 ir 3 nr. nr. pastato s. k. į ugniavietę ir nutaiko į gaires, kurios buvo dar dienos metu įsmeigtos, ir ten jį įtvirtina. Tada skyrininkas nu-

rodo taikytojui taikinius, kiek tai galima nakties metu, tamsoje.

S. k. parengiamas visai šaudyti. 250 m atstumui šaudoma 400 m taikikliu. Priešo l. k. vieta tikrai nėra žinoma, todėl šaudomas plotas, C — vienkiemis, kur jis randasi. Savaimė suprantama, kad reikia sklaidyti 100 m gilumon. Į oro sąlygas jokio dėmesio nekreipti. S. k. atitinkamai parengiamas ir sąvaržos tvirtai suveržiamos. Naktį taikiniai turi būti apšaudomi tik šviečiamomis kulkomis, kad būtų galima geriau sekti ir korektuoti s. k. trajektorijų pėdą. Per kiekvieną šaudymą šviečiamomis kulkomis turi būti kryptis gerinama ir kontroliuojama. Niekuomet nepraleisti progos: apšviestą raketomis plotą tuojau apšaudyti s. k. ugnimi. Laike šaudymo pareigūnai turi atidžiai ir griežtai sekti savo sekimo laukus, pav.: skyrininkas ir taikytojas seka priešo apylinkę C — vienkiemio kryptimi, 3 nr. — E — miškelį, 1 ir 4 nr. nr. atskiro medžio ir D — aukštumos kryptimis.

Taip praėjo laikas be ypatingų atsitikimų iki 0310 val. Nuo dabar, prieš švintant, parengties sargyba turi būti ypač budrios. Nepamiršti, kad švintant priešas gali pavartoti dujas ir pulti.

0317 val. mūsų šauliai ir 1 l. k., esantieji kairiau antrojo s. k. skyriaus, pradėjo šaudyti šviečiamomis kulkomis.

Priešo l. k. iš C — vienkiemio irgi paleido keletą ugnies smūgių. Šis l. k. gerai užsimaskavęs ir pradžioje jo niekas nepastebėjo.

Kadangi priešo l. k. visą laiką šaudė iš tos pačios ugniavietės, tai jį vėliau antrojo s. k. skyriaus skyrininkas pastebėjo. Tuojau skyrininkas įsakė taikytojui nutaikyti s. k. į pastebėtą priešo l. k. Bet skyrininkas neįsako ugnį paleisti, nes tuo galima išduoti savo dalinių persikėlimo planą per upę. S. k. neturi šaudyti iki 0346 val., nes taip jam yra įsakyta duotame uždavinyje. 0340 val. skyrininkas perspėja taikytoją būti atidžiam, nes už 5 minučių prasidės mūsų pirmutinių dalinių kėlimasis per upę. Taikytojas guli pasirengęs prie s. k. ir tik laukia įsakymo ugnį paleisti.

0346 val. dešimts mūsų šaulių tyliai, bet greitai bėga iš E — miškėlio prie parengtų keltis per upę lai-

velių. Šauliams belipant į laivelius, priešas juos pastebi ir atidengia smarkią ugnį, šaudydamas šviečiamomis kulkomis. Į išsidavusį save priešo l. k. C — vienkiemyje skyrininkas komanduoja: „Ugnis!“ Taikytojas tuojau paleidžia akląją ugnį nurodytame bare. S. k. šaudė ligi tol, kol mūsų pirmieji daliniai pasiekė ir išlipo į priešo užimtą upės krantą. Priešo l. k. nustojo šaudyti. Dabar skyrininkas duoda ženklą, kad taikytojas nebešaudytų. Toliau s. k. pasilieka ugniavietėje, saugodamas besikeliančius dalinius per upę. Ypač sekimas turi būti gerai sutvarkytas, kad kiekvienas grasinimas būtų tuojau pastebėtas ir atremtas.

Dabar ryšių pasiuntinys atneša s. k. skyrininkui pranešimą:

„S. k. su visa tarnyba tuojau vykti pas būrio vadą, kuris yra E — miškelyje. Ryšių pasiuntinys skyrių nuves“.

Skyrininkas įsako parengti s. k., šovindėžes ir kitus daiktus nešti. Kai s. k. skyrius pasirengia žygiui, pasiuntinys veda skyrininką per smėlio duobę, toliau keliu į E — miškelį. Tuo pratimas baigiamas.

Išvada. Visa s. k. tarnyba turi būti gerai išmokyta nakties veiksmų. Pareigūnai turi gerai žinoti duotą s. k. skyriaus uždavinį, nes tikrosios padėties nežinojimas priveda prie pakrikimo ir panikos. Nakties kautynėms geriausia skirti fiziškai ir dvasiškai stiprius vyrus. Kiekvienas pareigūnas pirmose linijose turi būti išmokytas greitai ir saugiai, tačiau be triukšmo užimti s. k. ugniavietę ir joje pasirengti. Toks pasirengimas nakties metu užimti ugniavietę reikalauja daug patyrimo — praktikos. Bet skyrininko apdairumas ir veikla viską nulemia. Griežta drausmė ir visiška tylą yra svarbiausias kiekvieno pareigūno dalykas. Naktį reikalauti iš taikytojo paleisti ugnį į nežinomą taikinį sudaro daug sunkumų, bet glaudus ankstyvesnis bendradarbiavimas tarp skyrininko ir taikytojo viską nugali. Neužmiršti naktį sekimo ir klausos pratimų, kurie vaidina taip pat svarbų vaidmenį. Slėpimasis nuo raketų, šviesosvaidžių ir šviečiamųjų kulku turi būti žinomas.

Kpt. Čerka

Vienos motorizuotos vokiečių žvalgomosios rinktinės veikla žygio į Lenkiją metu

(Rašo pats rinktinės vadas Wim Brand'tas žurnale „Militär Wochenblatt“ 1939. XII. 15 Nr. 25)

Motorizuotoji žvalgybos rinktinė, apie kurią toliau bus kalbama ir kuriai pats autorius kampanijos į Lenkiją metu vadovavo, kovojo šarvuotosios divizijos sudėtyje.

1939. IX. 1 kairiau dislokuotoji divizija su savo pėstininkais į pietus nuo Neidenburgo perėjo sieną, tikslu pralaužti per kelis kilometrus esančias nuo jos lenkų Mława pozicijas (skaidr. 1.). Pozicijos buvo sutvirtintos po žeme esančiais betonuotais kulkosvaidžių lizdais, vielų ir prieš-tankinėmis kliūtimis. Prieštankines kliūtis sudarė gilios, plačiai išmėtytos duobės, arba įkasti stulpai bei poliai.

Dar prieš 6 val. pėstininkai gana lengvai užėmė Bialuty, o po to pasitraukė toliau į pietus. Apie 6,40 val. žvalgybos rinktinė gavo įsakymą grįžti atgal į Bialuty ir iš ten išžvalgyti, kur randasi puolančioji į vakarus nuo Bialuty miško vok. pėst. divizija. Versalio nustatytos sienos 7,05 val. buvo peržengtos į pietus nuo Krokuvos, o po to gan greit buvo pasiektas Bialuty, kur žvalg. rinktinė bažnyčioje įsitaisė ugnies lizdą. Tenka pažymėti, kad į pietų vakarus nuo Bialuty buvo susidurta su užminuotomis medžių barikadomis, kurios, tačiau, gurguolių lengvai galėjo būti aplenktos; pionierių kuopa per dieną tas kliūtis pašalino.

Apie 8 val. buvo išskirstyti trys žvalg. būriai:

I žvalg. būrys kelyje Bialuty-Brodowo iki vakarinio miško pakraščio;

II žvalg. būrys — einančiame į vakarus (į pietų vakarus) miško kelyje iki to miško vakarinio pakraščio ir

III žvalg. būrys — prie Iłowo, kur pietvakarinėje miško kertėje apsaugai buvo palikta viena rinktinė.

Iki 8,40 val. buvo gauti pranešimai, jog miške priešo nėra, tad, atsijūvelgiant į tai, rinktinė užėmė pietinę miško kertę, kur pagaliau ir apsistojo.

Gurguolė nuo aviacijos buvo paslėpta miške; vietos sauga išdėstyta į pietus.

Tuo tarpu III žvalg. būrys susidūrė su lenkais, kurių frontas nuo rytinės Janowo pusės tęsėsi į šiaurę. Šarvuotosios dalys tuojau atidengė ugnį ir tuo atskubančiom kaimyninėms pajėgoms palengvino žygiavimą. Minėtas žvalg. dalinys laikėsi tol, kol Sochy nebeliko priešų ir kol bežygiuojanti kaimyninė divizija nepasiekė Iłowo; po to III žvalg. būrys vėl grįžo prie rinktinės.

Apie 10 val. divizija smarkia artilerijos ugnimi apšaudė priešo pozicijas. Atsakydama į tai, lenkų artilerija sm-

gė į tą miško dalį, kur buvo sustojusi rinktinė. Tačiau, greito apsikavimo dėka, buvo išvengta didesnių (vienas lengvai sužeistas) nuostolių, o taip pat nė viena gurguolė nebuvo rimčiau paliesta. Į pietus ir vakarus stovinčioji

Skaidrė Nr. 1

divizijos artilerija irgi beveik visiškai nenukentėjo. Tuo metu pėstininkai ėmė artintis prie betonuotų įtvirtinimų. Divizijos šarvuotasis pulkas korpo vado priskiriamas kairiau esančiom kaimyninėm pajėgom. Minėtam pulkui buvo duotas uždavinys pasistūmėti iki į pietus nuo Kuklin esančių prieštankinių įtvirtinimų ir ten sustoti.

Prieš piet, po artilerijos parengimo, divizijos puolimas buvo pakartotas. Žvalg. rinktinei buvo pavesta padaryti spragą dešiniau stovinčiai divizijai. Tuo laiku viena kautynių grupė pradėjo pulti Piekieleko kryptimi. Prie Szczepka minėtoji grupė pateko į stiprią priešų ugnį ir todėl turėjo kiek atsitraukti, nes priešas ten buvo gerokai išitvirtinęs. Atsižvelgiant į tai, prieš piet pėstininkai jokių ypatingų operacijų negalėjo įvykdyti. Nakties metu Szczepke esą daliniai atsitraukė atgal, o paryčiui trukdomoji ugnis visiškai nutilo. Pasinaudodami tamsa, kai kurie lenkų daliniai visiškai pasitraukė.

IX. 2, išskyrus abipusį artilerijos susišaudymą, nieko pažymėtina neįvyko. Du kartu lenkų mechanizuoti daliniai mėgino prasiskverbtį pro frontą, tačiau mūsų dalinių ugnies buvo nublokšti. Prie Neidenburg vienas lenkas buvo nukautas, o kitas pabėgo. Sutemus mūsų divizija atsipalaidavo ir ėmė veržtis į rytus, kur buvo kaimyninis korpas. Po sėkmingo atsipalaidavimo buvo žygiuojama Białuty-Wetzhausen-Neidenburg keliu. Vidurnakty buvo pasiektas anapus Kaltenborn-Willenberg esąs (prie Flammberg) Rodefeld, kur ilgesnį laiką ilsėtasi (škaidr. 2.).

Apie 7 val. divizijai buvo įsakyta paskirti tris žvalg. būrius. Tuo būdu stovykla prie Chorzele buvo palikta. Viena pėst. divizija, smarkiai susidūrusi su priešų, žygiavo į Grudusk, o kita — iš tos pat vietos (į pietus nuo Chorzele) traukė į pietų vakarus. O vokiečių kavalerijos brigadai buvo įsakyta prisiartinti per 20 km prie šiaurės vakarinės Przasnysz dalies. Tuo tarpu apie priešakyje esančias priešų pajėgas žinių nebuvo gauta.

Autorius, sužinojęs, kad žygiuojančioji divizija pakelyje gali sutikti kliūčių, žvalgomuosius būrius paskirstė šiaip: I žvalg. būrys — kelyje Chorzele-Grudusk; II žvalg. būrys — kelyje Chorzele-Krzynowloga Mala į žiemius nuo Mchowo-Borkowo; III žvalg. būrys — kelyje Chorzele-Swiniary-Mchowo-Olszowiec.

Pietinėje Chorzele pusėje autorius sutiko korpo štabą, kur iš to štabo I skyriaus pareigūno gavo trumpų nurodymų.

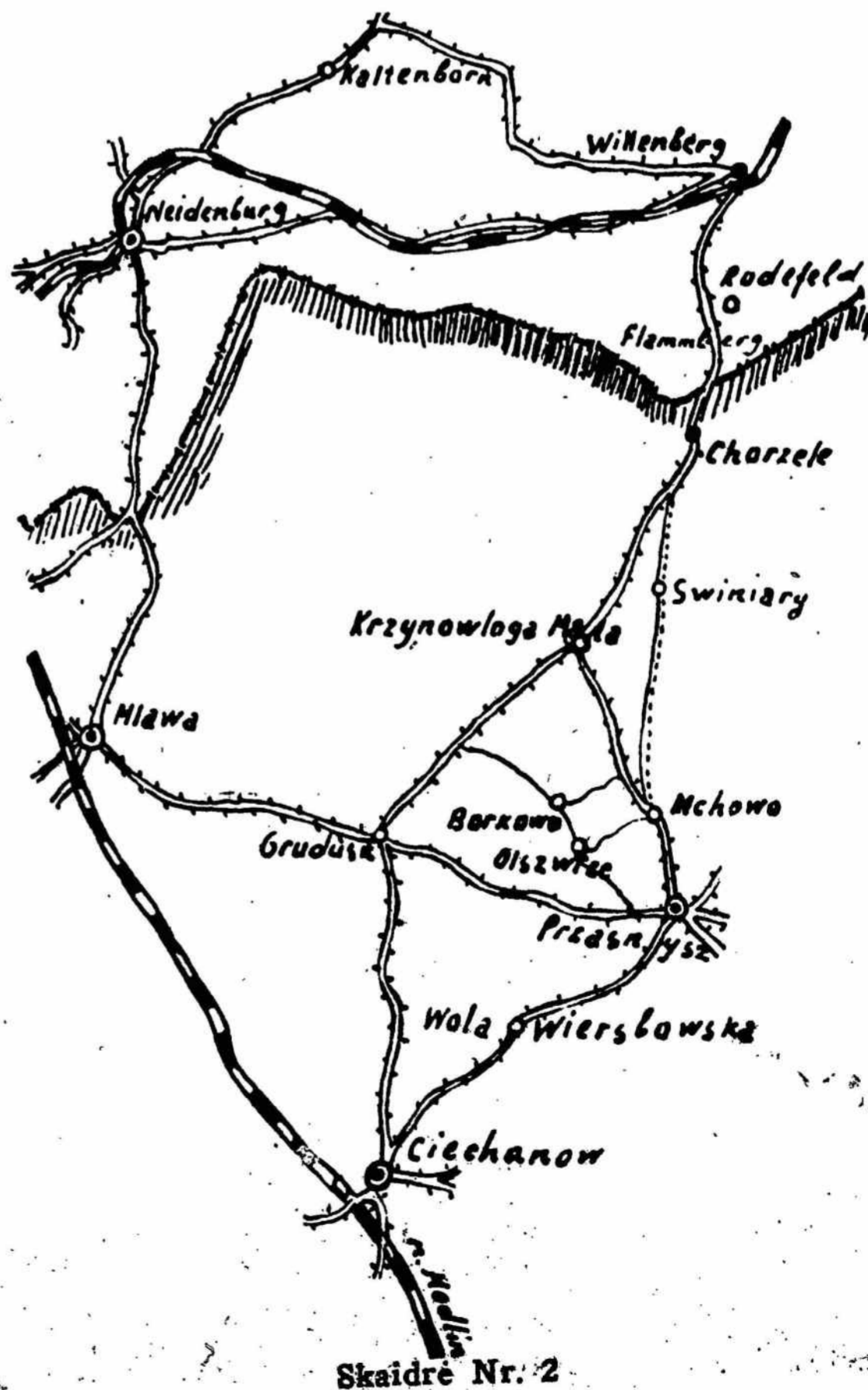
Apie 7,30 val. korpas visu frontu pradėjo persekioti priešą, norėdamas kaip galint greičiau paimti Przasnysz. Bežygiuojant toliau, buvo patirta, jog tiltai prie Krzynowloga Mala esą susprogdinti, tačiau drauge buvo pranešta, kad perėjimai jau esą paruošti. Pakelyje į Mchowo buvo sutikta gurguolinių vežimų, matyt, lenkų minų susprogdintų. Čia pat į gabalus sudraskyti gulėjo du pareigūnai (pabūkliniai) ir jų arkliai. Rasti du pabūklai buvo paimti drauge.

Apie 10 val. vykstant į pietų vakarus vokiečių daliniai peržengė kelią Krzynowloga Mala — Mchowo; iš Mchowo nebuvo gauta jokių pranešimų. Čia III žvalg. būriui gana sunkiai teko nugalėti smėlėtą kelią, todėl dėl blogo kelio į Mchowo jis atvyko pavėluotai. Reikia pabrėžti, jog tas kelias žemėlapyje buvo pažymėtas dviem brūkšniais. Tai reiškia, kad jis buvo laikomas vienas geresniųjų. Su tokiais lenkų žemėlapių parodymais vėliau mes dažnai susidurdavome.

Divizijos žvalg. dalinį sudarė pėstininkai, šarvuočiai ir artilerija. Rinktinė buvo pati pagrindinė. Bežygiuojant į Mchowo-Przasnysz, žvalg. rinktinei buvo priskirti: pėst. būrys ir pėst. lydimųjų pabūklų būrys. Pirmas įsakymas skambėjo taip: „Užimti Mchowo, o iš ten išžvalgyti pietų kryptį“.

Tuo pat metu I žvalg. būrys pranešė, kad jis pasiekė Grudusk ir apšaudė lenkų šarvuotį. Po to divizija, pasinaudodama šarvuotais automobiliais, užėmė Grudusk. Žvalg. daliniai buvo sugrąžinti rinktinei.

13,45 val. žvalg. rinktinė tęsė žygį toliau. Mchowo buvo pasiektas be jokių susidūrimų su priešų; iš čia buvo traukiama į Przasnysz, kur iš rytų artinosi raitieji žvalgai. Vėliau paaikėjo, kad tai kavalerijos brigados žvalgybos dalinys. Pasiūstas žvalgybon I žvalg. būrys pranešė, kad Przasnysz priešų nėra. Apie 16 val. žvalg. rinktinė pasiekė Przasnysz, kurin beveik vienu laiku įėjo ir kavalerijos brigada. Buvo atliktas trumpas valymas; gyventojai išbėgiojo. Pakeliui į Chorzele tiltai buvo susprogdinti, tačiau rytuose ne. Tuo būdu žygiui iš tos pusės nebuvo kliūčių. Przasnysz kavalerija pagirdė arklius. Tai truko gana ilgai.

Skaidrė Nr. 2

NAUJŪJŲ METŲ SUTIKIMAS

Šių Naujųjų 1940 Metų sutikimas mums lietuviams buvo nepaprastai džiugus ir nuotaikingas ta prasme, kad per visą laisvo, savarankiško gyvenimo laikotarpį pirmąjį kartą Naujuosius Metus sutikome ir mūsų mielojoje sostinėje Vilniuje. Devyniolika metų, sutikdami ateinančius metus, mes vieni kitiems ir visai savo Tėvynei Lietuvai nuoširdžiai linkėjome kuo greičiausiai atgauti savo istorinę sostinę ir įkūnyti visos tautos vienintelį didžiausią troškimą — sutikti Naujuosius Metus Lietuvos sostinėje Vilniuje.

Kaip matome, mūsų linkėjimai ir troškimai, pareikšti sutinkant praėjusius 1939-sius metus, šiandien yra virtę kiekvieną lietuvių tebejaudinančia tikrove. Šie istoriniai, lemtingieji praėjusieji metai atnešė mums tą didįjį džiaugsmą, kuris trumpai ir aiškiai išreiškiamas šiais dviem giliai jaudinančiais žodžiais — Vilnius mūsų!.. Dabartinius metus jau tikrai sutikome savo tikrojoje sostinėje, o visas kraštas, nors ir be ypatingo dirbtinio iškilmingumo, gaivališkai džiugia nuotaika išgyveno tą nepaprastą, mistinį senųjų metų pabaigos ir Naujųjų pradžios momentą. Nuoširdus džiaugsmas ir pakili nuotaika ypač ryškiai jaučiama laisvoje Vilniaus žemėje ir pačioje sostinėje. Beveik ištisais dešimtmečiais laukę laisvo Naujųjų Metų ryto ir geresnio gyvenimo mūsų Vilniaus krašto broliai ir visi gyventojai, ši istorinę kartą pajuto tą didįjį, neišreiškiamą džiaugsmą, kad Vilnius senelis neatskiriama prisiglaudė prie savo motinos Tėvynės, kad visas atgautasis kraštas, kaip vienos Lietuvos kūno neatskiriama dalis, savo likimą surišo su visos laisvos, nepriklausomos Lietuvos likimu.

Pakilia tikrojo džiaugsmo nuotaika šie Naujieji Metai buvo sutikti mūsų tikrojoje sostinėje Vilniuje. Tradicinis sutikimas, kaip ir kiekvienais metais, įvyko ir prie V. D. Karo Muziejaus.

Tuo tarpu priešakinės divizijos šarvuotosios dalys pasiekė Przasnysz pietrytinį pakraštį. Priešakyje buvo išdėstytos prieš pajėgos, greičiausiai kavalerijos, kurios trukdė tolimesnę žvalgybą. Pagaliau į poziciją buvo pasiūsta pėst. sauga, kuri užėmė per 2 km į pietų vakarus esantį miškelį. Atvykusi pozicijon baterija atidengė ugnį; priešas pasitraukė. Į pietus nuo Przasnysz besitraukianti lenkų kavalerija irgi buvo apšaudyta.

Vėliau patirta, jog priešas bando užimti Ciechanow. Vok. kavalerijos brigada iš Przasnysz patraukė į vakarus. Ciechanow buvo stipri lenkų vora, kareivinės užimtos. Tuo būdu ten buvo pasiūstos smogiamosios dalys, kurios granatomis ir automatiniais šautuvais sukėlė baisią paniką. Kareivinės, panaudojant šarvuočius ir granatas, iš lenkų buvo paveržtos. Tai truko iki sutemų, todėl į šiaurės rytus nuo Mchowo reikėjo išstatyti saugą. Kiti žvalg. daliniai pasiekė Wola Wiersbowska, kur dėl tamsos buvo apsisotą.

Iš rinktinės I žvalg. būrio nebuvo gauta jokio pranešimo ir nebuvo žinoma, kaip toli jis yra pasistūmėjęs.

Beorganizuojant Wola Wiersbowska apsaugą, lenkų artilerija ėmė smarkiai šaudyti. Vienas sviedinys pataikė į šaudmenų vežimą, kuris liepsnodamas užtvėnkė gatvę. Čia, dar bekovojant abiejose gatvės pusėse su atkirstais lenkais, sudegė daug namų. Tokiomis aplinkybėmis buvo gautas pranešimas iš I žvalg. būrio, kad jis pasiekė Ciechanow. Dėl užverstų gatvių dalis žvalg. rinktinės negalėjo grįžti atgal, todėl ji buvo priskirta esančiai Wola Wiersbowska apsaugai.

23 val. žvalg. rinktinė gavo įsakymą su visais jai priskirtais daliniais vykti į Ciechanow. Vidurnakty, žygiuojant be šviesos, buvo pasiektas Ciechanow šiaurės rytinis pa-

Ministro pirmininko kalba

Pirmiausia pabrėžtina ministro pirmininko ats. plk. Antano Merkio kalba, kurią jis pasakė per radiją į Lietuvos gyventojus sausio 1 d. 13 val. Pradžioje ministras pirmininkas nuoširdžiai pasveikino visus Lietuvos gyventojus Naujųjų Metų proga, palinkėdamas, kad 1940 metai visiems žmonėms ir visam kraštui būtų laimingi, kad laimingai išvestų mus per visas dideles audras į kitų metų prieglobstį. Toliau priminęs Klaipėdos krašto netekimo smūgį ir mūsų kaimynystėje kilusį naują karą, kuris laimingai praslinko pro šalį daugiausia mūsų griežto neutralumo dėka, ministras pirmininkas pabrėžė tradiciniai draugiškus santykius su mūsų didžiuoju kaimynu Sovietų Sąjunga, kurių dėka mes taikiu būdu atgavome savo sostinę Vilnių.

Šių metų pradžia esanti paženklinta naujo Europos karo ženklu. Mes drauge su visais geros valios žmonėmis trokštame taikos. Nebandydami atskleisti nežinomos ateities paslapčių, mes tegalime pareikšti, ko iš tos artimiausios ateities patys tikimės, ko iš jos norime ir ko šiais metais savo draugams ir sau labiausiai linkime.

Pagrindinis dalykas, kurio trokšta visa Lietuva — taikos ir laisvės išlaikymo dabartinio karo akivaizdoje! Taigi daug kas gali keistis, bet laisva kūrybinga tauta niekada negali išsižadėti savo nepriklausomybės. Dabartinio įsisiūbavusio karo akivaizdoje turime nemažesniu tautiniu vieningumu žiūrėti į mūsų valstybės laivo vairavimą. Tautinės vienybės ir visų geros valios tautiečių sutartinio darbo imperatyvas šiandien turįs būti aiškesnis, negu normaliais taikos metais.

Dabartinio karo padariniai jaučiasi ir mūsų tiesioginiai neužkliudytame krašte. Įvairių ūkinių sunkumų tikrasis ir vienintelis kaltininkas yra karas. Kol jis siaus, turime neužmiršti, kad gyvename nenormalius ir

kraštis. Iš II žvalg. būrio buvo paskirta sauga prie Grudusk, o likusieji plačiai išskirstyti žygio kelyje. Apie 4 val. ryto pasirodė prieš vora, kuri II žv. grupės dalinių buvo apšaudyta. Daug kulkosvaidžių, 2 sunkūs granatsvaidžiai, 2 prieš-tankiniai pabūklai ir didelis skaičius gurguolių buvo paimta. Iki ryto buvo paimta 50 belaisvių. Jokių nuostolių nebuvo.

IX. 3 rytą žvalg. rinktinė gana lengvai užėmė Ciechanow. 6,45 val. žvalg. daliniams buvo įsakyta organizuoti saugą pietuose, nes kiti daliniai turėjo saugoti šiaurę ir vakarus. Tuo pat metu šiaurės vakarai, vakarai ir pietūs buvo plačiai žvalgomai. Patirta, jog vakaruose yra stiprios lenkų pajėgos. Susidūrus su jomis, paimta vienas belaisvis ir transporto automobilis.

Prie Ciechanow buvo paimtas, iš pietų atvykęs, lenkų šarvuotasis traukinys. Kad ilgainiui tokių netikėtumų būtų išvengta, žvalg. rinktinė išsprogino geležinkelio liniją.

Prieš piet buvo pašautas lenkų lėktuvas, kurį vėliau žvalg. daliniai surado.

Apie 12,30 val. grupės vadas įsakė žvalg. rinktinei organizuoti prie Ciechanow saugą, nes tuo metu pėstininkai turėjo pulti šiaurės vakarų kryptimi. Tačiau neilgai trukus buvo gautas naujas įsakymas su visais žvalg. daliniais vykti per Przasnysz į rytus.

Lenkai, sunaikinę Mlawa, pasitraukė į pietų vakarus. Rytinė prūsų armija ėmė organizuoti puolimą Narew kryptimi.

Rinktinė, susirinkusi visus savo žvalg. būrius ir susikrovusi visą laimikį, nužygiavo į Przasnysz, kur apsinauvojo.

Iš vokiečių kalbos vertė ats. j. ltn. Jon. Žukauskas

MŪSŲ SOSTINĖSE PIRMA KARTĄ SU VILNIUMI

sunkius laikus, kurie, karui besitęsiant, gali dar pasunkėti. Šią skaudžią tiesą šiandien turi giliai išsąmoninti kiekvienas Lietuvos gyventojas.

Nors šiuo metu pavojun pastatytas net ir labai didelių ir galingų imperijų ir kultūringų tautų ateitis bei likimas, tačiau sveiko gyvybingumo jausmo vedamos tautos, ypač mokančios realiai įvertinti savo ir aplinkumos galimumus, anaipol nepasiduoda juodam pesimizmui. Atvirkščiai, jos gyvenančios šviesesnės ateities viltimi. Taikos belaukiant, mūsų pareiga būti labai susikaupusiems ir pasiryžusiems visokius galimus sunkumus drąsiai sutikti ir solidariai pakelti.

Teisingai yra sakoma, kad ateitis priklausanti jaunimui. Mūsų patriotiniam jaunimui linkima dar skaistesnėmis akimis žiūrėti į laisvos mūsų respublikos ateitį ir tos ateities vardan darbuose vadovautis bendrais mūsų tautos idealais, kurie sujungia įvairias pažiūras ir įvairias nuotaikas. Jaunimo energija ir optimizmas labai gražiai derinasi su vyresniosios kartos gyvenimo patyrimu ir atsargumu.

Baigdamas ministras pirmininkas pareiškė savo linkėjimus visiems įvairių valstybinio gyvenimo ir darbo pareigoms. Visiems mokytojams ir auklėtojams, jų sunkiame darbe, palinkėjo sėkmingai tęsti bendrą tautos švietimo darbą, gerai paruošti tautos ateitį jaunimą tiems dideliems uždaviniams, kurie jo laukia. Mūsų tautos kamienui — žemdirbiams ūkininkams — iš širdies palinkėta šiais metais gero derliaus, pasisekimo darbuose, nes nuo jų daugiausia pareina ir bendros krašto gerovės bei turtingumo pakilimas. Karo našta ūkininkai pajuntą kaip ir kitų užsiėmimų žmones ar net sunkiau už kitus.

Pabrėžęs, kad nepriklausomą valstybę saugoja ir gina jos ginkluotos pajėgos, pirmiausia kariuomenė, ministras pirmininkas sveikino mūsų ginkluotas pajėgas, linkėdamas joms šiais metais nuolat būti pasiruošusioms, nuolat budėti mūsų tautos laisvės ir valstybės nepriklausomybės sargyboje.

Toliau ministras pirmininkas sveikino pramonininkus, verslininkus, amatininkus, fabriky bei dirbtuvių darbininkus, kurie arba savo sumanumu, arba savo rankų darbu prisideda prie visos tautos turto gaminimo ir bendro gerbūvio kėlimo. Palinkėjo visiems geros valios darbininkams nepristigti darbo, gaminti, kiek galima, daugiau gėrybių, nes nuo to galiausiai pareina ir pačių darbininkų gyvenimo sąlygos. Bendrame tautos organizme kiekviena profesija turi sau skirtą garbingą vietą. Ir mūsų sąmoningieji darbininkai gerai žiną, kad jų ir jų šeimų likimas visai pareina nuo visos tautos likimo.

Valstybės valdymo aparato tarnautojų bei įvairių pareigonių armijai ministras pirmininkas palinkėjo šiais metais su ypatingu uolumu atlikti savo pareigas savo pačių gerovei ir bendrų valstybės reikalų labui. **Kiekvienas sąžiningas darbas kiekvienose pareigose yra tam tikra prasme teigiamas valstybinis darbas.**

„Jei liksime vieningi, jei mums visiems švies bendri laisvos, kultūringos tautos idealai, jei niekur ir niekuomet neužmiršime, kad aukščiau visko stovi mūsų Tėvynės laisvė ir nepriklausomybė, galime tvirtai tikėti mūsų Lietuvos šviesia ateitimi“, — pabrėžė baig-

damas savo kalbą ministras pirmininkas ats. plk. ltn. Merkys.

SUTIKIMAS VILNIUJE

Nepaprastai nuotaikingai ir nuoširdžiai Naujieji Metai Vilniuje buvo sutikti keliose vietose. Svarbiausias sutikimo centras buvo karininkų ramovėje. Šioje vietoje sutikime dalyvavo vyriausybės įgaliotinis viceministras pirmininkas K. Bizauskas ir Vilniaus rinktinės vadas d. gen. V. Vitkauskas.

K. Bizauskas savo kalboje pirmiausia pažymėjo, kad šiuos metus turime laimės sutikti savo sostinėje Vilniuje. Mūsų sostinės įjungimas į Lietuvos kūną nėra mums vien tik džiaugsmingas faktas. Tatai yra ir didelių atsakingų pareigų prisiėmimas. Mums, kurie turėjome laimės įsikurti Vilniuje, tenka didelė atsakomybė. Iš vienos pusės, mūsų brolių vilniečių akyse, mes turėtume būti tauriais jų išsvajotos nepriklausomos Tėvynės reikalų vykdytojais, iš antros pusės, su svetimėjusiais visuomenei, mes turėjome pasirodyti darbščiais, teisingais, tik savo pastangomis nepriklausomą gyvenimą sukūrusios tautos atstovais.

Turime konstatuoti, kad parodėme daug sugebėjimo, daug nepaprasto darbštumo, daug pasišventimo, pasiaukojimo, bet buvo ir silpnumo, ir išgverimo, ir apsilaidimo, kas lietuviui garbės nedarė. Naujaisiais metais kiekviename savo žingsnyje, kiekviename veiksme statykime sau klausimą, ar taip elgdamasis aš atnešu naudos ir garbės Lietuvai, o gal žeminu lietuvių vardą savųjų ir svetimųjų akyse. Baigdamas vyriausybės įgaliotinis palinkėjo, kad visi mes būtume geri, dori, darbštūs, teisingi, kad mums niekas negalėtų padaryti pagrįsto priekaišto. Tėvynei palinkėjo, kad Visagalis ją apsaugotų nuo karo audros ir nuo didesnių sukrėtimų.

Vilniaus rinktinės vadas d. gen. Vitkauskas savo kalboje pirmiausia pranešė savo vardu gavęs telegramą, kurią mūsų kariuomenės vadas b. gen. Raštikis visos kariuomenės ir savo vardu siūnčia nuoširdžius sveikinimus mūsų broliams ir sesutėms vilniečiams. Toliau rinktinės vadas pažymėjo, kad šiuo momentu viso pasaulio lietuvius subūrusios vienodos mintys. Radijo bangų sujungti, mes esame tarytum vienas kūnas, viena siela.

Praėjusieji metai mums davė nemažą rūpesčių ir išgyvenimų. Tačiau jie mums davė ir didžiulį džiaugsmą — davė mums Vilnių. Tuo džiaugsmu šiandien mes itin džiaugiamės, turėdami savo tarpe brolius vilniečius, nepaisydami nei tautinių, nei tikybinių skirtumų. Toliau, pažymėjęs, kad nežinome ką mums duos 1940 metai, d. gen. Vitkauskas priminė visą eilę troškimų ir linkėjimų: kad mūsų Tėvynės nepaliestų karo sūkuriai, kad mūsų valstybės vyrams kuo laimingiausiai sektųsi vesti tautos laivą, kad mes visuomet būtume kuo vieningiausi, kad tikrai didi būtų mūsų Tėvynės meilė, kad mes pasitikėtume savimi, savo vadais ir savo ateitimi, kad mūsų gyvenimo tikslas būtų darbas ir pareiga Tėvynei, kuriai būtume pasiryžę aukotis, kad mūsų pagrindinis tikslas būtų amžinai laisva Tėvynė su sostine Vilniumi. **Vilnius savo motinos Lietuvos globoje turi iš naujo atgyti, stiprėti, augti ir klestėti. Mylėdami Vilnių, mes linkime visiems vilniečiams lai-**

mingos, žydrios ateities. Lig šiol dar nepažinusiems nei savęs, nei savo klaidų, mes linkime suprasti, jog Lietuva priglaudė Vilnių, kaip kad pasiilgusi motina priglaudžia savo mieliausiąjį sūnų, ir kad niekas neturi teisės jai kliudyti.

Visa tai linkėdami ir trokšdami mes turime žinoti, kad tikrovėje pati tauta kuria savo ateitį. Pajėgi tauta, turinti kūną ir dvasia stiprių dukrų ir sūnų — nežus. Ji gyvens, ji sukurs sau laimingą ateitį.

„Mes, lietuviai, nežūsime! Mes gyvensime! Tik visada ir visur savo sielos stygomis nuoširdžiai garsinkime galingą lietuvių valios ir pasiryžimo giesmę: Lietuviais esame mes gimę, lietuviomis turime ir būt!“ — baigė savo gražius linkėjimus Vilniaus rinktinės vadas d. gen. V. Vitkauskas.

Naujųjų Metų sutikime Karininkų ramovėje dalyvavo ir aukštoji Vilniaus visuomenė. Po kalbų visi susirinkusieji labai nuotaikingai sugiedojo Tautos himną. Koncertinės dalies metu gražiai pasirodė su dainomis mūsų kariūnai. Visas Naujųjų Metų sutikimas čia praėjo labai entuziastingoj, giedrioj nuotaikoje.

Naujųjų Metų išvakarėse Vilnius nuo 1920 m. pirmąjį kartą išgirdo skambias mūsų kariūnų dainas. Kariūnų choras dainavo miesto teatre, kuris buvo pilnas prisirinkęs vilniškės publikos. Scenoje pasirodęs būrys žvalių kariūnų, su savo choro dirigentu muz. Kl. Griauzde, buvo publikos sutiktas nuoširdžiais plojimais. Prieš kariūnų choro koncertą žodį tarė Spaudos ir Švietimo Skyriaus viršininkas plk. Šarauskas, pažymėjęs, kad jau keliolika metų Laisvojoj Lietuvoje buvo susidariusi tradicija Naujuosius Metus sutikti Karo Muziejaus sodelyje, iš kur kasmet buvę siunčiami sveikinimai ir linkėjimai broliams vilniečiams. Šiais istoriniais metais jau mes patys atvykome į Vilnių. Atvyko ir kariūnai ir mūsų karo laivo jūrininkai padainuoti radijo bangomis visai Lietuvai.

Po tarto žodžio pasigirdo pirmieji drąsios, galingos, lietuviškos kariūnų dainos akordai. Įsiklausiusi publika gaivališkai pradėjo netverti susižavėjimu, kuris paskiau prasiveržė karštu plojimu, prašymu kartoti ir „valio“ šauksmais. Po pertraukos vilniečiai scenoje pirmąjį kartą pamatė mūsų jūreivius. Jūreivių penktukas gražiai padainavo apie jūrą, apie audras, vargus ir kovas dėl brangiosios jūros. Jūreivių dainos irgi susilaukė nesibaigiančių plojimų ir valiavimų.

Apie 23 val. 30 min., koncertui teatre pasibaigus, vilniečiai skubėjo į įvairias vietas sutikti ateinančius Naujuosius Metus. Erdvioje Vytauto Didžiojo gimnazijos salėje gausiai susirinko mokytojai ir jų bičiuliai. Visi klausėsi transliacijos per Vilniaus ir Kauno radiją, kur buvo transliuojamos išskilmės iš Karo Muziejaus Kaune ir Karininkų ramovės Vilniuje. Galingai suskambėjus Tautos himno garsams, himną karštai traukė ir visi susirinkusieji.

Nepaprastai nuotaikingas sutikimas vyko ir studentų valgykloje, kur buvo gausiai prisirinkę Vilniaus ir Kauno studentų.

Vilniaus paštininkų svetainėje taip pat gausiai prisirinko Naujuosius Metus sutikti paštininkų šaulių, nešaulių ir jų svečių. Griežė vienas geriausiųjų Vilniuje, iš seniau žinomas Jaščinskio jazbandas. Salė buvo labai jauki, išpuošta tautinėmis spalvomis, vytimi, šaulių ženklų. Naujųjų Metų sutikimo proga paštininkams žodį tarė Vilniaus centrinio pašto viršininkas p. Gečiauskas. Buvo taip pat atsilankęs ir Vilniaus

šaulių rinktinės vadas plk. Kaunas su savo padėjėju. Rinktinės vadas taip pat tarė žodį savo rinktinės šauliams.

Toliau buvo koncertinė dalis, kurioje pasirodė patys savo jėgomis. Koncerto dalyviai palydėti gausiais plojimais. Šis Naujųjų Metų sutikimas paštininkų svetainėje buvo pirmas nuoširdus paštininkų susipažinimas ir bendravimas Vilniuje.

Vidurnaktyje Vilniaus gatvės buvo pilnos žmonių. Pasigirdus 24 valandos mušimui, prasidėjo nuoširdūs vieni kitų sveikinimai, linkėjimai geriausių metų. Nors Vilnius dar neseniai išgyveno tamsias ir sunkias dienas, tačiau šiuo momentu visi žmonės buvo smagūs, giedriai nusiteikę ir pamiršę visus esamus sunkumus.

SUTIKIMAS KAUNE

Tradicinis Naujųjų Metų sutikimas Kaune įvyko prie V. D. Karo Muziejaus. Čia kiekvienais metais susirenka daugybė įvairių žmonių ir tie, kurie Naujuosius Metus sutinka nekur nors kitur. Nors ir šaltam orui esant, šiuos Naujuosius Metus sutikti buvo prisirinkę daug žmonių. Sutikimo išskilmės prasidėjo 23 val. 30 min. Atitinkamą kalbą pasakė V. D. Karo Muziejaus viršininkas b. gen. Nagius, nuoširdžiai palinkėdamas viso pasaulio letuviams geriausių, laimingiausių metų ir sėkmės. Atitinkamai buvo pagerbti Nepriklausomybės kovų dalyviai, Tėvynė Lietuva ir praėjusiais metais mirusieji žymieji vyrai — J. Tūbelis, M. Sleževičius ir kt. Broliams vilniečiams buvo sušukta valio. Pagaliau, sugaudus Laisvės varpui ir miniai giedant Tautos himną, buvo sutikti Naujieji 1940 metai. Į padanges pakilo tautinių spalvų raketų ugnys. Invalidų orkestras griežė maršus.

Iškilingas Naujųjų Metų sutikimas buvo surengtas Lietuvos Karininkų Ramovėje. Sutikime dalyvavo ministras pirmininkas ats. plk. A. Merkys, vyriausybės nariai, mūsų ir užsienio diplomatai ir labai gausiai rinktinės visuomenės. Naujųjų Metų sutikimo proga ministras pirmininkas pasakė atitinkamą žodį. Ramovės šeimininkų vardu žodį tarė krašto apsaugos ministras b. gen. K. Musteikis, dėkodamas vyriausybei už atsilankymą ir visiems susirinkusiems palinkėdamas laimingų Naujųjų Metų. Apskritai Naujųjų Metų sutikimas Lietuvos Karininkų Ramovėje nejučiomis praėjo labai jaukioje, pakilioje, tikrai lietuviškoje nuotaikoje.

Taip abi mūsų sostinės ir drauge visas kraštas atitinkamu dvasios pakilimu sutiko šiuos neramiuosius 1940 metus. Lietuvai ir lietuviams, kaip matėme, šis sutikimas buvo nepaprastai nuotaikingas, džiugus ir net jaudinantis kiekvieną jautresnį lietuvi, nes naują laiko lapą mes atvertėme su savo amžinąja sostine Vilniumi. Mūs laukiančią ateitį ir šiais metais labai daug nulemsime mes patys. Praėjusiais metais išlaikytieji sunkūs mūsų Tėvynės egzaminai duoda skaisčių vilčių, kad laimingi sulauksime taikos dienų. Šiuo metu turime visi visomis jėgomis budėti Tėvynės sargyboje, nes pagrindinis dalykas yra — taikos ir laisvės išlaikymas. Be vieningumo, be darbo ir ginklo — to neįvykdytume. Tad priekin, laisvas lietuvi!

ĮSIGYKITE KIŠENINĮ KARIO KALENDORĖLĮ 1940 M. Jo kaina: kariams, šauliams ir moksleiviams — 40 centų; kitiems — 60 centų.

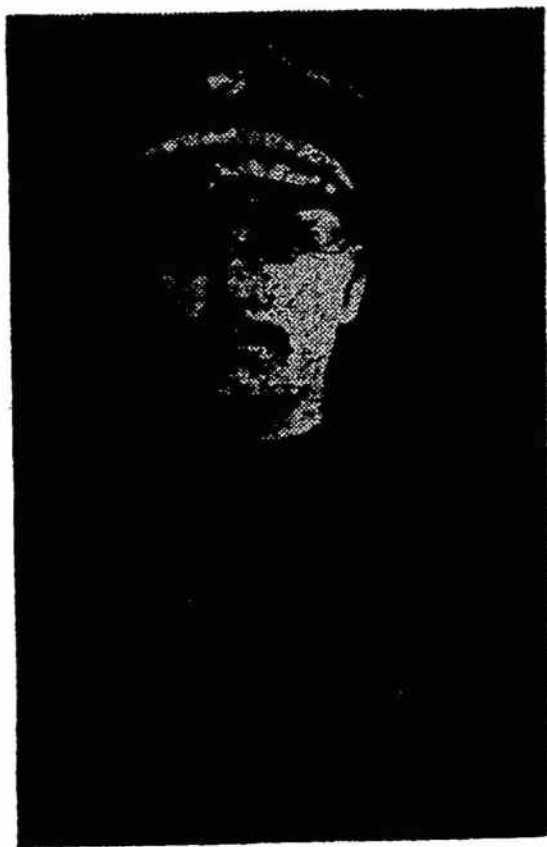
11

NAKRSIŲJI VYRAI

Sužeistas nesitraukė iš kautynių lauko

Kuklus šis žmogelis. Tą kuklumą didina tyli ty-lutėlė jo kalba, gerai ausiai vos girdima. Ta tylioji, lyg iš po žemių, jo kalba, tai Nepriklausomybės kovų lie-kana. Pradedu teirautis apie jo gyvenimą.

Susėdus kaip galint arčiau, jis beveik į ausį tyliai pakuždomis pradeda pasakoti savo gyvenimą: „Žinote ką, aš esu toks žmogus, kuris maža savo gyvenime pažinau tėviškos bei motiniškos globos. Aštuonerių metų likau našlaitis. Augau prie savo dieduko, bet ir jo gyvenimas buvo vargingas. Išvykau vieną dieną, kur akys vedė, kur kojos nešė. Atsidūręs Rygoje, pastojau tarnauti vienoje didelėje krautuvėje pasiuntiniu, vėliau gavau darbo chemijos fabrike. Prasidėjus Didžia-jam karui, išvykau Rusijon, į Leningradą. Čia vėl dirbau fabrike, bet neilgai: rusai mane pašaukė į kariuome-nę. 1918 m. rudenį parvy-kau į savo Tėvynę, į Zara-sus.

1. post. pulko
eil. L. Sinkevičius

Atsibastęs į Dusėtus, pastojau tarnauti pas Do-vainių kaimo ūkininką A. Galvydį. Čia sužinojęs, kad kuriasi mūsų kariuomenė, 1919 m. birželio 10 d. pranešiau savo šeimininkui, kad vykstu savanoriu. Šeimi-ninkas buvo geras lietuvis. Jis man iš širdies pritarė ir net palydėjo iki Užpalių.

Atvykau į Vyžuonėlių dvarą prie plento (Utenos aps.). Čia rinkosi savanoriai. Jų jau buvo geras būrys. Pastojau ir aš. Kuopos vadu buvo karininkas Kazic-kas, vėliau kpt. Dundulis.

Vieną rugpiūčio mėn. ankstų rytą apie 30 vyrų išvyksta žvalgybon. Pasiiekiam miškelį. Išsiskleidę į grandinę, perkošiam miškelį, tačiau priešų nėra. Vykdom uždavinį toliau. Pasiiekus nupiautų ru-gių gubas, mūsų dešinėje ežerėlis. Staiga šūvis, antras ir trečias. Sugulam, apsižvalgom. Ant aukštumėlės prieš mus kokia 400 — 500 m kyšo priešų galvos ir žybčioja jų šautuvai ugnies liežuviais. Mes pradėdam aukštumėlės kryptim pulti. Pradedam vieni į kitus šau-dyti. Puolimas eina. Priešo ugnis baisi. Kulkosvaidžiai narsto žemę ir molio gabalai kapoja mūsų akis. Sužeidžia mūsų Morkūną iš Utenos. Mes įsirstam ir užsidegę pradėdam net stati pulti. Sužeidžia vėl kelis.

Priešo ugnis vis labiau ir labiau plaka prie žemės. Parpuolęs šaudau. Pro mane prabėgęs vienas mūsų miškininkas krinta ir šliaužia pilvu. Prieš mane už kokių 30 — 40 metrų didokas kupstas. Gera priedanga nuo priešų akių. Bėgsiu už jo. Pasikeliu, krintu, vėl pasikeliu, štai ir kupstas. Už jo, lyg už mūro. Iškišęs šautuvą, taikau-si į pasirodžiusią iš apkasų vieną kitą priešų galvą. Iš-leidus apie 6—8 šovinius, jaučiu, kad mano šautuvas

visas šlapias. Žvilgteriu į šautuvo spyną: ji visa rau-dona. Reiškia, esu sužeistas. Kupstas manęs neapsaugo-jo nuo priešų ugnies. Savo žaizdos nematau. Keliu šau-tuvą. Nė iš vietos. Ranka lyg skolinta. Žiūriu, iš mano kairės rankos teka kraujas. Bet iki šiol nejaučiau jokio skausmo. Tik įsitikinęs, kad ranka peršauta, pajutau nemažą skausmą.

Paskubomis, vargais negalais persirišęs ranką, puolu toliau. Sužeistoji lyg ir nereikalinga. Viena ran-ka užtaisau šautuvą ir ta pačia paleidžiu šūvį. Staiga iš užpakalio pradėjo pro mane daryti perbėgimus daug mūsų miškininkų. Tai buvo mūsų kuopos kiti vyrai, atskubėję mums į pagelbą. Drauge puolę, išmušam priešą iš jo pozicijų.

Netoli Kalkūnų dvaro priešas susilaiko. Kalkūnų stotis buvo jų lizdas. Čia jų šarvuoti traukiniai laikas nuo laiko trukdė mūsų kariuomenės dalims pasistūmėti į priešą. Negaišdami pradėdam pulti stoties kryptimi. Artėjome prie stoties. Štai, pasirodo ir jos stogai su granatų nugriautu dūmtraukiu. Priešo kulkosvaidžiai ir šautuvai karštai veikia. Tvirtai pasiryžę, sukandę dantis, puolame, bet baisi priešų ugnis mūsų puolimą verčia vėžio žingsniu. Puolimą vadas sustabdo. Pra-dėdam apsikasti. Temsta. Laukiame, kol tamsa visiškai mus pridengs. Naktis. Šaudymas aptilo. Pasigirsta per grandinę tyli komanda: „Pirmyn, pirmyn!“ Slenkame vis arčiau ir arčiau stoties. Tamsoje pasirodo namų kontūrai. Visai priartėję, vieni leidžiam šūvis po šūvio, kiti pradėdam rėkti „ura“, „valio“ ir tėsčiam granatas.

Staiga, man bebėgant pirmyn, mano kūne ryžtin-gai užvirusį kraują atšaldo dvi priešų kulkos: viena pereina per kairiąją koją aukščiau kelio, kita — per vidurį. Parkrentu. Akyse pasirodo Julius Puzinaus-kas ir kitas kareivis, kurie, šliauždami pilvais, išnešė mane ant nugarų už kažin kokių medžių. Čia apalpau. Atsipeikėjau Zarasų ligoninėje

Dėl sužeidimo esu pripažintas karo invalidu. Prieš keletą metų liga vėl buvo mane paguldžiusi daugiau kaip metus. Mano balsą yra atėmę tie trys sužeidi-mai“. Taip kalbėdamas, L. Sinkevičius parodo man savo peršautą kairiąją koją.

Eil. Liudas Sinkevičius yra gimęs 1895 m. rug-piūčio 26 d. Utenos aps., Leliūnų km.

Už savo narsumą ir atliktus žygius kautynių lau-kuose eilinis Liudas Sinkevičius apdovanotas Vyčio kryžiumi.

Vyčio kryžiumi apdovanojimo lape šiaip rašoma apie L. Sinkevičių: „1. PP skyrininkai Zakaras Urbanėlis, Mikas Juodagalvis, Juozas Puiša, Pranas Garu-lys ir eiliniai Jonas Mardosas, Andrius Raginė, Felik-sas Morkūnas, Liudas Sinkevičius, Feliksas Sakalaus-kas ir Antanas Masionis 1919 m. rugpiūčio 28 d., už-imant Smalvelę, paėmė pirmąją priešų liniją. Imant gi antrąją priešų liniją, pateko į smarkią jų ugnį, tačiau sulaikė priešų kulkosvaidžių šaudymą. Kada gausin-gos priešų jėgos perėjo priešpuolimą, šie mūsų žval-gai, apmėtydami priešų šautuvinėmis granatomis, at-mušė jų priešpuolimą ir išvijo iš antrosios linijos“.

Z. Gerulaitis

ISPIRKTA

KALTĖ

(Žiūr. pr. m. „Kario“ Nr. 60)

— Kas nusikalto vengęs tarnybos pareigų, o lygiai ir ne kartą, dėl vangumo, tarnyboje apsileidęs ir nusižengęs, tas yra baudžiamas, jei drausmės pabauda pasirodytų jo kaltybei neatitinkama, laikyti daboklėje nuo vieno ligi trijų mėnesių arba kalinti vienutiniame karo kalėjime nuo vieno ligi dviejų mėnesių laiko.

Rūsčiai žiūrėdamas į kareivį, kuopos vadas jį paklausė:

— Ar supratai, ką perskaitei?

— Supratau, tamsta kapitone!

— Paaiškink!

Babilius šiaip taip paaiškino tai, ką perskaitė.

— Ir įsidėk į širdį visiems laikams! — grūmonjančiai, rodos, pats perkūnas būtų prabilęs, tarė į Babilių, akis išmeigęs vadas. Kiek patylėjęs jis pridūrė:

— Šį kartą už pabaudą atstovėsi tris valandas su šautuvu.

— Klausau!

Po šito pasikalbėjimo su kuopos vadu, Babiliaus sveikatą nebesiskyrė nuo kitų kuopos kareivių sveikatos. Baimė patekti į kalėjimą apsupo visas jo mintis. Kapitono žodžiams jis dar daugiau tikėjo, negu tai knygai, iš kurios jam buvo liepta perskaityti apie tai, kas gresia tiems, kurie vengia tarnybos pareigų. Maža to, dar tą patį popietį per vakarines pamokas kuopos vadas labai plačiai išaiškino ir daugelį kitų karo baudžiamojimo statuto straipsnių. Jis aiškino klasėje, kur buvo susirinkę visi kuopos kareiviai, bet Babiliumi atrodė, kad vado akys žiūri į jį ir kad visų pirmiausia jam aiškina. Tas kapitono žvilgsnis Babiliumi svilinte svilino. Jis rauda ir balo. Šaltas prakaitas išpylė jo kaktą. Ausyse pasigirdo keistas žvangėjimas. Toks panašus į vieną kartą Babiliaus girdėtą geležinių pančių žvangėjimą ant plėšiko kojų, kurių jis matė kalėjimo prižiūrėtojų varomą apskrities miesto gatvė. Jis bailiai apsidairė. Aplinkui sėdėjo kareiviai. Rimti, susimąstę, bet žvalūs ir jokios baimės nejaučią. Visi iki vieno jie tikėjo savo vado žodžiams, kad vagys, bėgliai, kūno žalotojai ir kiti jiems panašūs yra tikrai verti skaudžiausios bausmės. Tik nė vienas iš jų negalvojo, kad tos bausmės galėtų būti jiems pritaikytos. Nekaltųjų niekas nebaudžia. Į kalėjimus sodina tik nusikaltėlius.

Žeruolis, besiklausydamas kuopos vado aiškinimų apie karo baudžiamąjį statutą, linksmai šypsojosi. Jam atrodė, kad visi tie įstatymai yra nereikalingi. Į jo galvą netilpo mintis, kad Lietuvos kariuomenėje gali atsirasti koks nors kareivis, kuris žalotų patsai save, pabėgtų, šnipinėtų arba kitaip nusikalstų.

Baimės jausmo stumiamas, Babilius ėmėsi kantriai nešti tarnybos pareigas. Į ambulatoriją nebesilankė, apie pabėgimą bijojo ir pagalvoti. Rikiuotėje ir teoretinėse pamokose jis buvo panašus į baikštų arklį, kuris, vežėjui keliant botagą, rodos, visas įsitempia, o

kai botagas nusileidžia — vėl eina įprastu žingsniu. Ypač stropus ir drausmingas Babilius buvo tais momentais, kai žinodavo, kad jis yra viršininkų sekamas. Jei jis manydavo, kad per rytinį patikrinimą bus peržiūrimi šautuvai, savo šautuvą išvalydavo taip, kad nė dulkės nerastum. Bet kiek kartų tie peržiūrėjimai buvo padaryti nėtikėtai, tiek kartų Babilius liko nubaustas.

Dienos slinko taip greitai, taip nejučiomis, kad jauni kareiviai nė suskaičiuoti nespėdavo kiek dienų jau nugarmėjo į praeitį. Atėjo laikas rinkti kandidatus į mokomąją kuopą. Tarp jų Žeruolis buvo pirmutinis. Apie jį visi taip kalbėjo ir jis pats veržte veržėsi į mokomąją, nors vis suabejodavo, ar kuopos vadas jį skirs tenai dėl to, kad jis... mergaitės sūnus. Tos abejonės kai kuriais momentais taip stipriai sukaustydavo visą Žeruolio tikėjimą, kad savo širdyje jis net imdavo grūmoti motinai ir anam nežinomajam, kurs jo motiną suvedžiojęs pabėgo, kaip vagis, palikdamas ją ir jį žiauriam likimui. Motiną jis pateisdavo tuo, kad, būdama jauna, ji galėjo taip mylėti, kaip jis kad myli. Tokia meilė nebežino saiko nei ribų. Pagaliau jo motina pernelyg skaudžiai atsiėmė iš gyvenimo už jaunų dienų meilės taurę. Bet kur sąžinė to žmogaus, kurs, būdamas jo tėvu, savo sūnaus išsizadėjo, palikdamas jį vargui ir nedaliai.

Tiesa, iš kuopos karininkų Žeruolis nė kartą nepatyrė, kad į jį būtų žiūrima kitaip, negu į visus kitus kareivius. Atvirkščiai, jis girdėjo vien tik pagyrimus. Dažnai jis buvo statomas pavyzdžiu. Bet vis dėlto kuopos kareiviai žinojo, kad jis yra Žeruolytės sūnus. Gal ir ne visi, bet kai kurie tikrai žinojo. Greičiausiai per neatsargumą kuopos raštininkas kam nors prasi-tarė, esą Žeruolio į kariuomenę priėmimo lape parašyta, kad jis tėvo neturi.

Nereikalingos žinios greičiau sklinda už reikalingasias. Gyvenime vis dar yra daug žmonių, kuriems labai malonu papasakoti apie kitus ką nors blogo, žeminančio. O ypač tokiais atsitikimais, kai žmogus, apie kurį norima papasakoti, yra už jį pranašesnis. Tegu Žeruolį daugelis kareivių ir labai mėgo, kaip gerą draugą, bet nemaža buvo tokių, kurie jam ir pavydėjo. Šitiems visų pirma ir rūpėjo tą kuopos pažibą apšmeižti, pažeminti. Raštininko suteiktoji žinia greitai paplito. Netrukus ir Babilius nugirdo šnibždant, kas per vienas yra tasai jo konkurentas.

Babiliaus veidas nušvito. Piktas džiaugsmas suspindėjo jo akyse. Savo atmintyje jis pradėjo ieškoti kokio nors atsitikimo praeityje, kuris būtų galėjęs tą slaptą žinią patvirtinti. Juk Žeruolis dvejus metus iš-tarnavo pas Trakį tuose pačiuose šešupėnuose. Tačiau Babilius apie Žeruolį tiek ir nežinojo, kad jis buvo

samdinys ir kad tarnavo pas Trakį. Iš atsitikimo per kūlimą pas Dundulį bei pakeliui namo, Babilius nieko negalėjo nuspręsti. Liko arba akilai tikėti tuo, ką nugirdo, arba kuriuo nors būdu surasti tikresnių žinių. Akilai tikėti gandu, atsitiktinai nugirstu, Babilius nenorėjo. Tiesą pasakius, norėti tai norėjo, bet bijojo apsirikti. Tą žinią jis laikė labai brangia. Jis manė, kad jei Dundulytė ir labai šiltai žiūrėtų į Žeruolį, tai sužinotų, kad jis yra merginos vaikas, ne „labas“ jam nebesakys. Užtat reikėjo rasti tikras įrodymas, kad šis faktas nėra išgalvotas. Tam reikalui vieną šeštadienio popietę kareivių klube, prieš keletą dienų iš namų gavęs stambią pašto perlaidą, Babilius prisitaisė prie kuopos raštininko ir pakvietė jį išgerti alaus. Prie alaus atsirado ir vyno bonka, ir silkė su agurku. Pradžioje juodu gėrė taip, lyg tuojau pat ruošūsi eiti į kuopą. Bet kai raštininkas pamatė, kad keturias bonkas alaus ištuštinus, ant stalo vėl atsirado pilnos tokios pat keturios bonkos ir viena vyno, gėrimo tempas sumažėjo ir jie po žodį kitą pradėjo kalbėti apie įvairius dalykus. Raštininkas, apsukrus miesčioniukas, tuojau suprato, kad Babilius turi pas jį kokį nors reikaliuką.

— Žinai, Babiliau, jei ne aš, tai tau ambulatorija būtų kitaip pasibaigusi.

— Kodėl?

— Kapitonas jau norėjo į teismą tave atiduoti. Tu matai pats, koks jis griežtas. Gerai, kad aš buvau raštinėje. Ėmiau ir išdrįsau visaip tave užstoti, girti. Sakau, pone kapitone, Babilius vyras geras, susitvarkys. Pati pradžia — pasigailėkit. Kapitonas galvojo, galvojo, vaikščiojo iš vieno raštinės galo į kitą ir pagaliau nutarė tą kartą į teismą tavęs neatiduoti. Pažiūrėsim, sako, kaip toliau bus.

Babiliui kuopos raštininko žodžiai susmego į pat širdį. Jis tais žodžiais patikėjo. Vadinasi, jei ne raštininkas, tai jis jau gal ir sėdėtų ten...

— Tai gerai padarei, bro! Na, ką, žinai, tikrai pradžioje pasirodė labai sunku. Manau, vieną kitą kartą nueisiu į ambulatoriją, nereiks eiti į rytinį pasivaikščiojimą... Na, išgerkim. Kas buvo, tai buvo, dabar to jau nebebus.

Bebaigiant tuštinti vyno bonką, Babilius, visiškai įsidrąsinęs, tarė:

— Klausyk, pats ten prie dokumentų sėdi, visokių reikalus tvarkai, tai, tur būt, gerai žinai, ar mūsų Žeruolis tikrai yra mergos vaikas.

— O kas tau sakė?

— Man niekas nesakė, bet per šalį kitus taip kalbant nugirdau.

— O kas taip kalbėjo?

— Kad aš ne nebeprisimenu.

— Ar tu žinai, Babiliau, kad šitokios žinios priklauso prie tarnybinių paslapčių ir kad niekas negali apie tai kalbėti, a?

— O kodėl gi čia galėtų būti paslaptis? Juk mes su Žeruoliu iš vieno kaimo.

— Nesvarbu, kad judu iš vieno kaimo. Galėtumėt būti ir iš vienos pirkios, bet vis tiek vienas apie kitą negalėtumėt pasakoti tokių dalykų.

— Aš ir nepasakoju, aš tik klausiu.

— O kam tau tai reikalinga žinoti?

— Na, ot taip sau, dėl įdomumo. Sako, kad jis nori į mokomąją kuopą patekti, tai ot ir galvoju, ar jį priimtų į mokomąją, jei jis tikrai būtų mergos vaikas.

— O jei aš tau pasakysiu, tai ką tu man už tai?..

Babilius buvo pasiruošęs brangiai sumokėti, bet tylėjo, nežinodamas, ką galėtų raštininkui pasiūlyti. O raštininkas gudriomis akimis žiūrėjo į jį, džiaugdamasis, kad surado mulkelį... Nesulaukdamas Babiliaus atsakymo, jis pats pasiūlė kainą:

— Trys bonkos vyno ir dešimts alaus bus?

— Bus! — nesvyruodamas atsakė Babilius.

— Kada?

— Kada tik nori. Galiu ir tuojau pat.

— O jeigu taip grynais: trys bonkos vyno po keturius litus ir dešimts alaus po pusę lito, iš viso septyniolika litų, a?

Babilius nesvyruodamas išsitraukė piniginę, išėmė dvidešimts litų banknotą ir paklojo prieš godžias raštininko akis.

— Imk visus. Na, sakyk!

Raštininkas žvilgtelėjo į šonus ar niekas nemato ir, progą nutaikęs, savo plonais pirštais vikriai suglemžė banknotą. Babilius įsmeigė į jį savo akis ir nekantriai laukė žinios. Raštininkas neskubėdamas išlenkė porą stiklinių alaus ir patenkintai šypsodamasis tarė:

— Taip, Žeruolis tikrai mergos vaikas, bet į mokomąją kuopą tai jis greičiau pateks už tave...

— O, klausyk, ar mokomosios kuopos vadu vis dar tebėra kapitonas Dundulis?

— Taip, tikrai. Tą visas pulkas žino.

— Sako, labai griežtas?

— Pasiutusiai griežtas.

Dar kiek pasikalbėję apie šį bei tą ir baigę tuštinti visas pastatytąsias bonkas, Babilius ir kuopos raštininkas iš kareivių klubo išėjo. Abu jautėsi linksmi ir patenkinti. Jų galvoje protas maišėsi su alumi ir vynu. Buvo drąsūs, pasitikį savimi. Raštininkas jautė, kad Babiliaus kišenėje dar guli keletas dešimtinių ir jam labai rūpėjo tas dešimtines kaip nors sunaudoti.

— Žinai ką, Babiliau, kad tu toks puikus vyras, man ir į galvą nebuvo atėję. Už tai, jei nori, nuvedu tave šį vakarą pas panas.

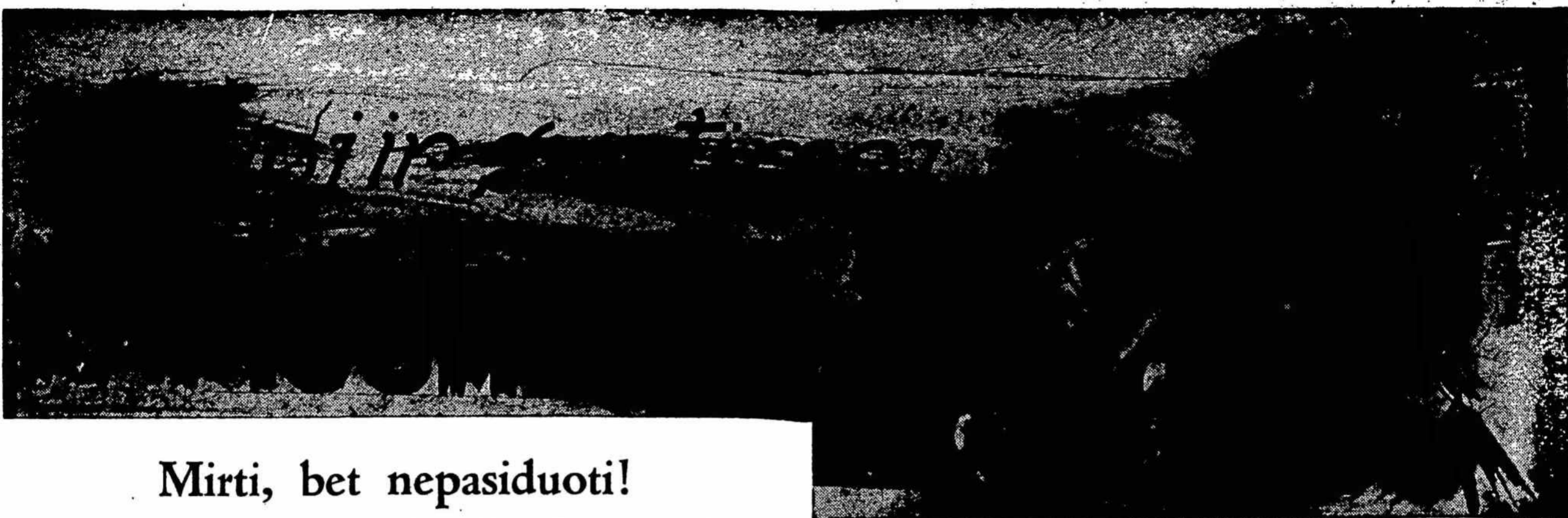
— Kad aš leidžiamąjį rašteliu neturiu.

— Nieko, aš tau parūpinsiu iš kuopininko. Išeisim iki vakarinio patikrinimo ir sugrįšim. Gerai?

— Na, gerai.

— Einam pas kuopininką.

(Bus daugiau)

Mirti, bet nepasiduoti!

Senio nurodymu važiuoju toliau. Stop! Kryžkelė. Tamsoje styri stulpas. Apžiūriu jį. Jokios lentelės, jokio užrašo. Jis, kaip visų apleistas atsiskyrėlis vienuolis, žalių samanų aptrauktas, nebylio tyloj primena tikrą karo lauką.

Atsimenu keleivio žodžius: „Kryžkelė. Nesuk šonan, bet važiuok tiesiai tolyn.“

Dar apsidairau. Kartais būna, kad įvairių piktų žmonių nuplėšta kelio lentelė būna čia pat kur nors nusviesta. Nieko nėra.

Išsitraukiu tabako dėžutę. Pasidarau cigaretę. Uždegu ir rūkau. Kelio nežinau ir reikia pasikliauti tuo, kuris man nurodė. Ar galima iš viso juo tikėti? Žmogus buvo mūsų pusėje, karas jau pasibaigęs, kokių tada jis gali turėti piktų tikslų, ypač, kad aš esu savoj žemėj, bet nesvetimoj. Be abejo, atsargumas turi niekad kareivio neapleisti tada, kai jis šiokios ar tokios pagelbos prašo pas nepažįstamąjį.

Baigiu rūkyti. Važiuosiu taip, kaip nurodė vietinis. Dar keli kilometrai. Vis taip pat tamsu. Iš abiejų pusių nusitęsę laukai, kurie vienoj ar kitoj vietoj pakyla aukščiau.

Priešais mane, abipus kelio, pakyla miško kontūrai. Artėju į jį. Atsirandu čia pat. Dirstelėju vienon, kiton pusėn. Tankus, nepermatomas eglių miškas. Savo uždaru ir slaptingu, kaip ir kiekvienas miškas, naktį visuomet kelia neaiškų nepasitikėjimo jausmą.

Staiga mintis. Šiurpi, staigi, netikėta mintis blyksnelė lyg kibirkštis. Pasijuntu sekundės dalimi šiurpo pagautas. Akimirka sustabdu motociklą.

Puikiai atsimenu. Galiu dabar tuoj duoti galvą kirsti, jei aš klystu. Juk tikriausia — prie Lazdijų jokio miško nėra.

Įtempiu smegenis. Aišku. Buvau Lazdijuose, apylinkėse dairiausi. Ten jokio miško nėra. O po šių kelių kilometrų aš jau turiu būt prie pačio miestelio, bet dabar atsiduriu prieš kažkokį mišką.

Galvoju minutę, dvi, atsirėmęs motociklą tarp kojų. Na, ir patekau. Prakeiktas senis, galas žino kur mane pasiuntė.

Sustabdu motorą. Vėl imu tabako krepšelį. Suku cigaretę ir vis galvoju, dairydamasis po nepažįstamą vietą. Mintys skraido viena kitą vydama. Aklai važiuoti tolyn — lįsti ir traukti ant kaklo užsinėrusioj kilpoj. Teko grįžti atgal, nes kelias, kertantis per mišką, nesibaigia, sukasi šonan ir dingsta juodumoj.

Ir čia staiga garsus lenkiškas riksmas iš kelio kairiosios pusės. Balsas iš miško stiprus ir įsakantis:

— Pan, stoji!

Šoku nuo motociklo, parverčiu jį ant šono, o pats akimirksniu pranykstu kelio griovyj. Ugnis, šūvio garsas ir kulka, biauriai spiegdama, nukaukia viršugalviu.

Mano mielas karabinas rankose. Šalia didysis mauzeris, kurio medinis kabūras atstoja buožę. Turiu karabinui 50 šovinių.

Į šūvį aš atsakau taip pat šūviu. Trenkia iš ten vėl keli šūviai, bet savo griovyje jaučiuosi, kaip nepaimamam apkase.

Matau sužibant mažą ugnies akį prie didelės eglės. Iš ten šovė kažkas, pasislėpęs už storo kamieno. Nusitaikau ton vieton, nors tamsoje jokių smulkesnių ženklų nematau. Karabinas šoktelėja mano rankose, pasiuntęs kulką nematomajam priešui.

Kitam krašte vėl pamatau ugnelę, sublizgančią iš priešų rankų. Šaunu ton kryptin.

Mainomės taip kulka po kulkos. Iš garso ir kulku skaičiaus, lekiančių viena po kitos į mane, suprantu, kad mano priešų — ne vienas ir ne du.

Mažutė pertrauka. Šamonėj iškyla manosios padėties vaizdas. Aišku. Aš esu kažkur susidūręs su lenkais. Esu tiesiog su motociklu pas juos atvažiavęs, prakeiktos klastos prigautas.

Pyktis užlieja dėl nesėkmės ir tuoj vėl šaunu į tas vietas, kur tik pastebiu sublizgant priešų ginklų liepsnos pliusnius.

Šaudymas netilsta. Kulka atsimuša į kelią ir pro mane pralekia žiauriai šnioksdama. Kita kerta dusliu garsu į griovio šlaitą, prie pat krūtinės. Dar viena aptaško žemėmis veidą.

Pasidarau šaltas, kaip niekad, ir nieko negalvoju. Pajuntu, kad priėjau savo likimo slenkstį, tiesiog stoviu ant jo ir svyruoju: vienon ar kiton pusėn turiu virsti.

Kelį karabiną, spaudžiu, išmetu tuščią, karštą tūtelę, vėl laikiu iš kur liepsna sužibės.

Slapti paketai pas mane. Jų turinio nežinau, bet tuoj suvokiu paprastą tiesą.

Mano mirtis yra nedidelis dalykas prieš tai, kas gali būti, jei šie paketai su slaptais nurodymais, įsakymais ar instrukcijomis pateks priešui. Menkniekis mano pačio gyvenimo troškimas, norai, svajonės, jei visa tai turiu išpirkti daugelio draugų gyvybėmis, neįvykdydamas savo viršininkų įsakymo.

Paskutinė mintis, kad aš — vežęs tokį svarbų dalyką, kaip slaptą karinį paketą, dabar guliu toli nuo savųjų, vienu vienas ir kiekvieną minutę laikiu pačio blogiausio.

Jei tik diena išauš, jie apsups mane ir, nenorint pasiduoti, sušaudys. Tačiau nė vienai minutei nepa-
metu savo vilčių. Į šūvius atsakau šūviu, bet kiek ga-
lint tikslesniu. Prieš savo priešų norus statau savuo-
sius. Atkaklumas priešintis ligi paskutinio ir blogiau-
sio atvejo didėja.

Paskutinę apkabą sugrūdžiu karabinan. Vos tik
nustojau šaudyti, šešėliai pradeda judėti ir lyg slinkti
artyn manęs. Vieno būkštaju: jei jie mestųsi atakon,
su manim būtų labai greit baigta. Turiu šūviais juos
vis dar ten sulaikyti.

Pagaliau baigta ir mano karabino ugnies jėga. Imu
mauzerį. Pagelbos iš niekur jau nebesulauksiu. Jos ir
nelaukiu. Kas gi gali pasirodyti čia ir padėti man?
Tik aš, aš vienintelis esu savo likimo valdovas ir tvar-
kytojas. Aš gyvenau, aš pats ir numirsiu.

Taip. Tai visiškai aišku. Patekti priešui į nagus,
eiti per kažkokią nežinomąybę, jų belaisvių stovyklas,
kalėjimus, jei tik mane jie čia pat nesušaudys. O kaip
paskui grįžti, jei kada nors turėčiau galimumo ir bū-
čiau dar gyvas, vėl pas savus, atsakingo ir svarbaus
uždavinio neįvykdžius.

Savo gėdą ir nelaimę aš pats išpirksiu — nuspren-
džiu. Išsiimu slaptuosius paketus ir padedu juos šalia
savęs. Dabar tuoj juos sunaikinsiu, iššaudysiu pasku-
tinį mauzerio sandėlį ir paskutinį šovinį pasiliksiu sau.

Priešas šaudo. Brangindamas kiekvieną šovinį,
atsakinėju retai. Artėja diena ir mano paskutinė gy-
venimo valanda. „Gyvas jums nepateksiu!“ — Kalbu
sau nuostabiu ramumu ir jėga. Niekad netikėjau, kad
galima padaryti tokį sprendimą, priverstiną išėjimą iš
gyvenimo ir nejausti siaubo ar baimės. — „Lavonas
jums bus nereikalingas, o slaptųjų paketų jūs vis tiek
negausite“.

Silpna mintimi nuslydo praeitis ir visas mano jau-
nųjų dienų gyvenimas. Savo likimo galo taip greit ne-
laukiau. Vakar išvykau tarnybos pareigų atlikti, o
šiandien turiu numirti ir likti lavonu.

Palieku mauzeryje du šovinius. Jau nebešaudau.
Šūviai iš priešais greiti ir jų daug. Dar sekundė ir
tada aš šausiu. Imu paketus, kad galėčiau juos visiškai
sunaikinti.

Ir staiga mano rankos sustoja pusiaukelėj. Šūvių
salvė iš dešinėsios miškelio pusės. Kas gali būti čia
ir kam priklauso tie, kurių rankos dabar šaudo per
mane. Laukiu, nieko nedarydamas, kelias minutes.

Kairioje pusėje, mano pirmųjų priešų pozicijoje,
visiška tyla. Netoli savęs išgirstu. Balsas — ak tas
puikus, lietuviškas balsas:

— Stok! Rankas aukštyn!

Netikiu šiąja nuostabia, taip pasikeitusia padė-
timi.

Atsiklaupiu griovyj. Iškeliu vieną ranką, bet ki-
toje vis dar laikau revolverį.

Tiek buvau pergyvenęs ir tiek mano sprendimas
buvo ryškus ir visiškai neabejojantis, kad šiame stai-
giame visos aplinkumos pasikeitime negalėjau greit
surasti tikslų minčių... Nieką nebetikėjau. Atrodė,
kad tai kažkoks keistas sapnas... Dar minutė ir aš
jau būčiau padaręs savo.

Švystelėja elektros lemputė. Vėl lietuviški žo-
džiai.

— Kas esi?

— Lietuvis, — atsakau, o ranka spaudžia mauze-
rio rankeną bet kokiam netikėtumui.

— Mesk ginklą, jei lietuvis. Atsistok...

Aiški, teisinga kalba, tvirti ir apgavystės vaizdo
nesukeliant žodžiai. Atsistojau. Prieš mane lietuviai ka-
reiviai su karininku.

— Parodyk dokumentus.

Rodau, bet dar kažkaip esu sujaučintas, tad į ran-
kas neduodu. Slaptuosius paketus taip pat pavartau,
bet iš savų pirštų neišleidžiu ir vėl paslepiu.

— Pristatykite mane į Lazdijus, — pareiškiu ka-
rininkui.

Šis apžiūri mano revolverį.

— Kam palikai du šovinius? — klausia tas niūrus
ir griežtas, storo sprando vyras.

Mano atsakymas aiškus ir nedirbtinas:

— Sau!

Apžiūriname mano buvusių priešų vietą. Ten tarp
eglių ir krūmų kariai rado tris nukautus lenkų parti-
zanus ir vieną sužeistą. Susirėmimas tamsoje jiems
teko brangiai apmokėti.

Tačiau kariai ir manimi nelabai nori tikėti. Vadas
liepia vesti į Lazdijus.

— Jei bėgs — šaukit į jį! — griežtas įsakymas.

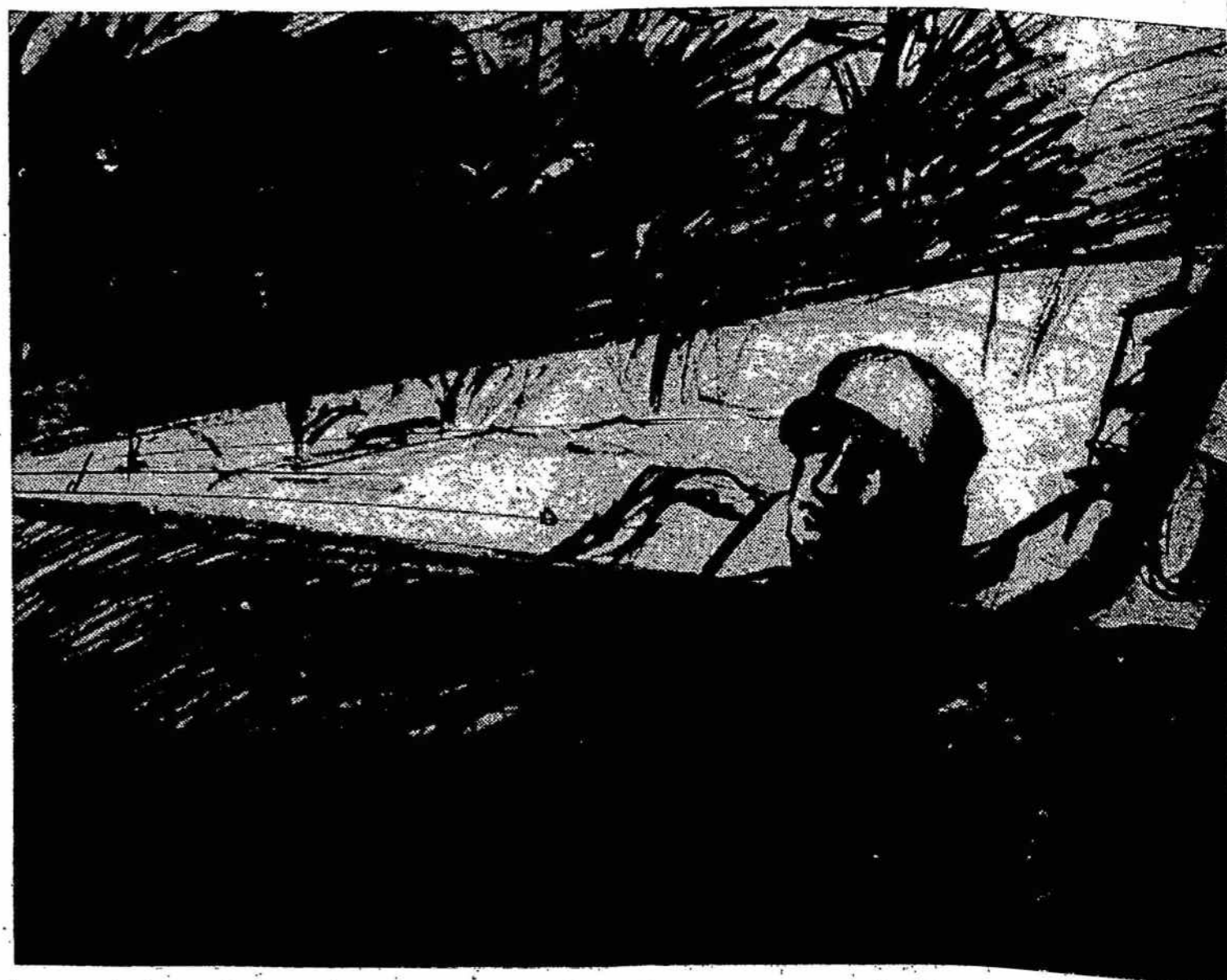
Iki kryžkelės stumi motociklą. Čia susitinkam 5
raitus šaulius. Vedęs mane puskarininkis prašo šau-
lius palydėti į Lazdijus, bet pakartojo įsakymą:

— Jei tik jis bėgs — nušaukite vietoj.

Du šauliai joja priešakyj, trys užpakalyj, o aš
jų viduryje, arklių greičiu ant motociklo. Tokios gar-
bės sargybos lydymas važiauvau tada taip linksmai ir
šviesiai nusiteikęs, kaip niekad. Tą sunkių grumtynių
naktį daug pergyvenau, daug ko išmokau, o svarbiau-
sia to ir iki šiol neužmiršau: pasitikėti savimi, kad ir
sunkiausiomis aplinkybėmis, kovoti iki paskutinio ir
niekada be garbės nežūti.

(Pabaiga)

Vitolis

KOVA ŽEMĖJ, JŪROJ IR ORE

GRUMTYNĖS TĖSIASI

Vakarų fronte abi stambiosios įtvirtinimų linijos vis dar tyli. Retkarčiais drąsūs patruliai bando ligi pat jų prieiti ir paimiti belaisvių. Kartais baterija subaubia, paleisdama keliolika granatų ir prisišaudydama į iš anksto nužiūrėtą taikinį.

O tačiau kiekvienos kariuomenės vadovybei, ir tai, kuri yra už Mažino linijos, ir tai, kuri prieš save turi Zigfrido 50 km įtvirtinimo juostą, svarbu žinoti kas darosi už linijų, per kurias negalima ir atkakliausiems žvalgams pereiti.

Aviacija dažnai perskrenda tuos plotus ir bando fotografuoti. Dar dažniau išskyla sidabriniai stebėjimo balionai, po kuriais esančiuose krepšiuose žvalgai žiūri į tvirtoves anapus. Karo pranešimuose jau žymima apie lakūnų žygius ne tik nugalint lėktuvus, bet sunaikinant ir balionus.

ŠARVO IR PATRANKOS DVIKOVA

Šiaurės fronte, suomių ir rusų kare plačiai naudojami įvairiausių tipų tankai. Rusų tankininkai dienraščiu korespondentams pasakoja kaip jie kovojo, kai šarvuoti vežimai išnerdavo iš ryto ūkanų, pro pūgos viesulus, apėję priešų sparnus, staiga puldavo ligi dantų apsiginklavusius priešus. Staiga ir tikrai reikėdavo smogti!

... Buvo atliktas gilus prasiveržimas. Tankų būrys skuto per lygią apylinkę, kurios priešakyje juodavo miškai ir kalnai. Nors nedaug buvo sniego, bet jis taip blizgėjo, kad atrodė, jog akis duria kažkas aštrus.

Mes iššliaužėme per krūmynus, užkopėme ant akmenų kalvos ir apžiūrėjome apylinkes. Atrodė, kad tuščia ir negyva dykuma. Nė vienos pėdos nebuvo sniege, tik saulė skaudžiai blizgėjo griovelių kraštais.

Vadas riktelėja man:

— Dar tolyn!

Mes pajudėjome, slinko kiti. Staiga pasirodė, kad kelias pasidarė labai blogas. Tai buvo kažkoks pikta akmenuotas ir duobėtas plotas ir tankas kilo ir leidosi, baisiausiai dundėdamas ir skaldydamas iš po sniego nuo akmenų kibirkštis.

Paskui nusileidome į pakalnę ir toliau. Nors lakūnai buvo pranešę, kad vakar šioj vietoj judėjo priešas, bet jis buvo pradingęs ar savo raistuos pasislėpęs. Atsargiai vėl apžiūrėjome apylinkes, tyrinėdami kiekvieną metrą.

Pirmyn! Slėnis, kuris primena įdubusios kepurės viršų. Apsnigtos eglaitės blizga puikiu šviesiu apdaru.

Staiga vadas iš bokšto surinka:

— Priešas čia!

Aš pamatau staiga baltus, judančius priešų kareivius, kaip tik priešais save, prie pat miško krašto.

Tanke trenkia milžiniškas garsas. Nepratusiam atrods, kad tai žemė griūna, bet mes tankininkai prie jo įpratę. Tai patranka šovė. Vadas jau kerta į juos.

Aš pasveikinu užmaskuotą pabūklą iš kulkosvaidžio. Sniegas trykšta viesulu, uždengdamas net ir taikinį. Staiga čia pat krinta ir sprogsta į mus paleistas šūvis. Pro savo plyšį apie minutę nieko nebematau...

Staiga Feda, puikusias mūsų šoferis, tanką pasuka ir vėl pirmyn. Atsitraukti ar bėgti iš čia negalim, nes mus sušaudys iš patrankos. Tik pulti ir laimėti.

Ausis užtrenkia kovos trenksmas. Atrodo, lyg be pertraukos žaibuoja. Tankas dreba ir šokinėja duobėse. Iš taikiklio išnyksta ir vėl pasirodo susikūprinę priešų kareiviai prie pabūklo. Kiekvieną tokią pamatymo sekundę — šūviai į ten. Visas žmogus tada pasidarai, kaip iš geležies gabalo. Ir tik nukirst!

Atsimenu tik vieną savo mintį tada. Pagalvojau, tik — kad ginklai kirstų be atsikvėpimo. Turi taip būti, nes kulkosvaidį rūpestingai sutvarkiau prieš žygį... Staiga liepsna blykstelėja mano taikymo plyšyje. Patranka su baltais kareiviais prie miško sprogo!

Suvažiuoja visi tankai. Išlendam iš vidaus.

— Suodinas tu, — sako vadas ir šypsosi, o jo pačio veidas nuo parako juodas. — Bet laimėjome! Užrūkysime...

DIDIEJI AVIACIJOS VEIKSMAI JŪROJE

Prieš savaitę labai gausus ir gyvas aviacijos pasirodymas buvo šiaurės jūroj.

Anglai, kad apsaugotų nuo netikėto vokiečių aviacijos puolimo, prieš savo krantus jūroje turi nuolat budinčius sargybos laivelius. Tai ne kas kita, kaip maži, lengvai ginkluoti kateriai ar didesni žvejų laivai, kurie šiuo metu paimti karo tarnybon. Kiekviename iš jų yra radijo aparatas, kuriuo greit pranešama apie vokiečių lėktuvų skridimus Anglijos link.

Vokiečių aviacija jiems surengė paskutinį teismą. Žvalgybos lėktuvai suregistravo tokią laivelių grandinę, o paskui kiekvieną iš jų puolė du lengvo tipo lėktuvai. Vienas smigdamas paleisdavo vieną ar dvi bombas, o kai jos sprogdavo ir laive būdavo didelis sujudimas, greita gelbėjimosi akcija, antrasis lėktuvas nusileisdavo ir stipria kulkosvaidžių ugnimi šluodavo denį ar jau skęstantį nuo sprogdimo laivą.

Patys anglai pripažįsta, kad tokiu masiniu puolimu tiems sargybos laivams buvo padaryta didelių nuostolių. 12 iš jų buvo visiškai paskandinta. Pažymėtina, kad vokiečių lėktuvai nusileisdavo ligi pat stiebų, nes tokie laivai priešlėktuviniais ginklais daugumoj neginkluoti.

Kitą dieną anglai surengė į Vokietiją savo bombonešių žygį, kuris virto didžiausiomis po Didžiojo karo lėktuvų kartinėmis grumtynėmis ore.

BOMBONEŠIUS SUTINKA NUMUSINĖJIMO SPECIALISTAI

Anglų bombonešius vokiečių naikintuvai pasitiko dar jūroje prie krantų į šiaurę nuo Helgolando.

Dėl tos kovos kilo daug ginčo. Vokiečiai teigia, kad jie sunaikino 34 bombonešius, o nustojo 2 mašinių, tuo tarpu anglai sako, kad jie nustojo 7, o nukirto 12 naikintuvų. Vokiečiai užsienių žurnalistams pristatė lakūnus — naikintojus, kurie apie tą kovą patys papasakojo:

— Buvo puiki diena, — kalba vienas jų. — Tolimam bombonešių skridimui tokia diena mažai tiko ir mes nustebo, kai iš jūros apsaugos laivai pranešė aliarmą apie skrendančius bombonešius.

Anglų lakūnus vertiname labai rimtai. Jie drąsiai kaunasi ir kaunasi ligi paskutiniųjų. Lėktuvai yra taip pat gerai ginkluoti, ypač kulkosvaidžio bokštelis, esantis lėktuvo uodegoje. Dėl to paprastasis puolimas, tiesiai iš užpakalio, yra labai pavojingas.

Tačiau iš anksto paruošėme puolimo taktiką prieš tuos bombonešius. Pirmiausia puldavome ir sunaikindavome kulkosvaidininką uodegoj, o paskui jau ir visą bombonešį nesunku numušti.

Mūsų naikintojai visi įgudę ir matę ne vienas kautynes Ispanijoje ir Lenkijoje. Ši praktika — nepaprastos reikšmės, nes anglai jos visiškai neturi.

Bombonešius sutikome dar jūroje. Apipulti iš visų pusių, jie buvo priversti tuojau bombas mesti vandenin. Nes jiems reikėjo pasidaryti lengvesniems ir greitesniems.

Anglų bombonešiai atsparūs prieš kulkosvaidžių ugnį, nes tik po kelių stiprių salvių jie užsidegdavo ar krisdavo, tuo tarpu Lenkijos bombonešiai eidavo žemyn beveik po pirmojo šūvio.

Mes nustojome dviejų draugų... Bet anglai krito viens po kito jūron. Daug mašinių dar ore nuo uždegamųjų kulku liepsnojo...

PLIENO NERVAIS PRIE SLAPTŪJŲ KULKOSVAIDŽIŲ

Dar labai ryškus šio karo epizodas: prisileisti priešą kaip galint arčiau ir tada jį sunaikinti. Šis metodas ypač praktikuojamas šiaurės fronte.

Tarp sniego uolų tarpmiškėse įrengta daugybė įvairiausių kulkosvaidžių lizdų. Jie padaryti įsikalus sniege, tarsi kokiam lediniam namelyj, arba iš sustatytų šakų, apklojus jas baltos medžiagos sklypais. Maža akis taikymui ir kulkosvaidžio vamzdis styri, nebyliai žiūrėdamas pirmyn.

Šaltas šiauriečių būdas leidžia išlaikyti tikrus plieno nervus tiems slaptiesiems kulkosvaidininkams. Užsienių karo korespondentai, kurių pilna Suomijos karo lauke, savo reportažuose danų, švedų ir norvegų laikraščiuos duoda labai daug tokių vaizdų.

Jie nesujuda, kai aplink tyška parengiamosios artilerijos ugnies orkanai. Tarp medžių graudžia gaubicų ir minosvaidžių sviediniai. Sausai traškėdami virsta palūžtantieji, sniegas, sušalus pelkė ir ledas skraido ore kaip šrapnelės. Tačiau kulkosvaidininkai, net ir gavę klūdymą, turi tylėti kaip kapai, kad neišduotų savo slaptų pozicijų.

Paskui prasideda ataka. Užmaskuoti pabūklai ir kulkosvaidžiai tyli ir niūriai žiūri į artėjančius. Kartais, atskirais momentais, atrodo, kad visi tie ugnies lizdai išnaikinti, nes distancija mažėja ligi 100, paskui ligi 50 ir net mažiau metrų, o jokios ugnies negirdėti.

Tik vienu metu staiga sugriaudžia iš po nuovartų, sniego kupstų, krūmų arba tiesiog iš po žemės ugnis. Sniegas ten tuoj pajuosta nuo šaudymo karščio, o taip arti prileisti iškertami ne lyginant dalgiu. Tokios artimos ugnies efektas tikras ir našus.

ZIAURIOS KAUTYNĖS PIETŲ AMERIKOS VANDENYSE

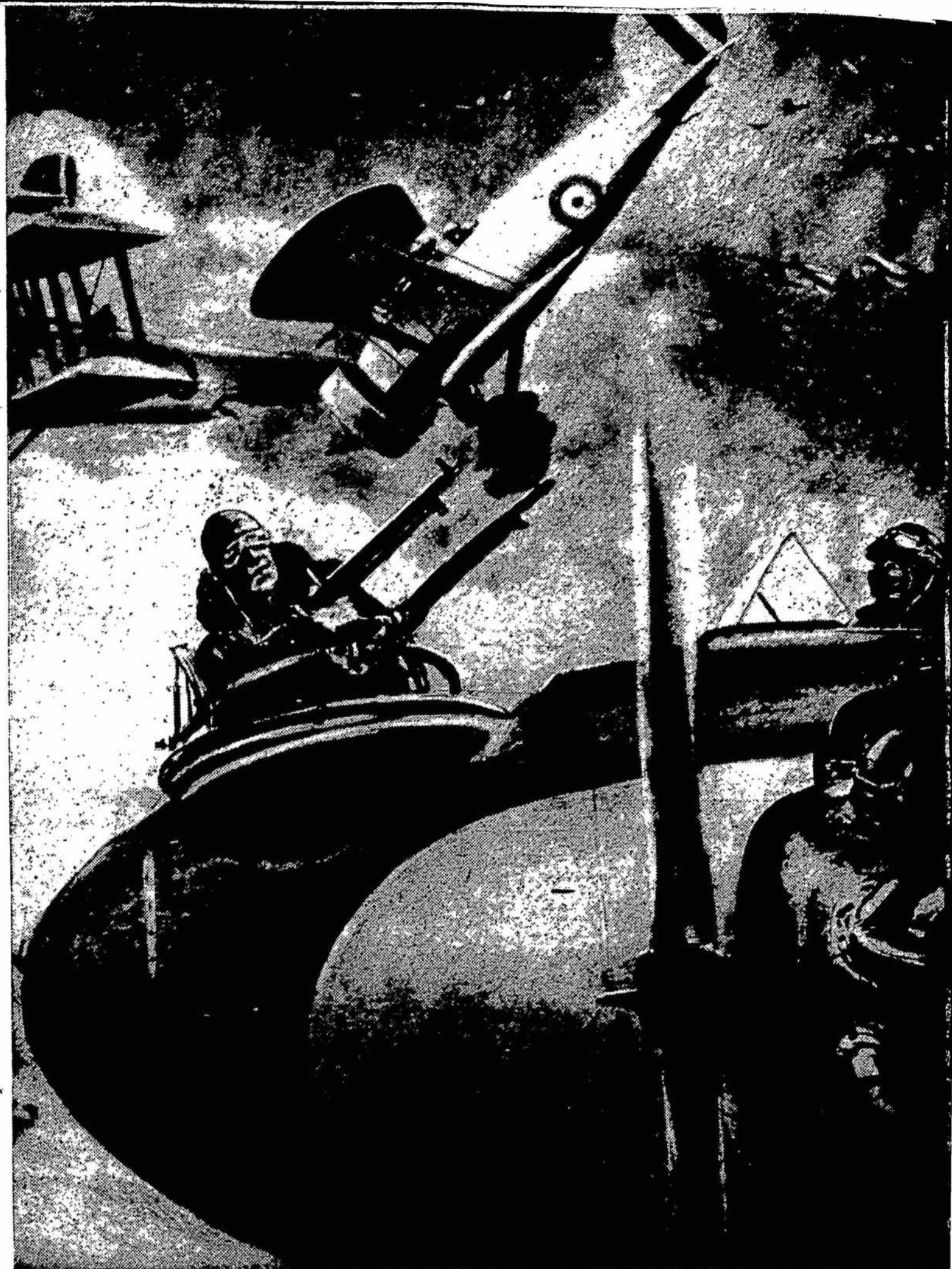
Apie šias kautynes dar ir dabar daug smulkesnių reportažų deda anglų ir kita spauda. Kaip žinome, per jas vokiečių kreiseris „Admiral Graf von Spee“ buvo priverstas bėgti į Montevideo uostą, o iš ten vėl plaukti jūron ir susprogdinti save.

Kovos diena vieno vokiečių laivo su trimis anglų laivais buvo graži ir jūra rami. Anglai pastebėjo vokiečių kreiserį ir metėsi į jį. Labai greit distancija tarp jų sumažėjo ir pasidarė tinkamas kovos kursas.

„Admiral Graf von Spee“ stojo į kovą, negalėdamas nuo tų laivų pasprukti. Jis davė salvę iš savo 28 cm patrankų, toliausiai šaudančių, dar per 20 km nuo anglų, tiesiai į didžiausiąjį „Exeter“ anglų laivą.

Ugnis buvo pašėlusiai taikli. Anglų toliausiai šaudančios patrankos negalėjo vokiečių laivo pasiekti. „Exeter“, nieko nežiūrėdamas, pilnu greičiu veržėsi pirmyn į „Admiral Graf von Spee“, kad galėtų jį kliudyti.

Kita salvė vokiečių laivas nuplėšė „Exeter“ bokštą, kur yra visi automatinio patrankų valdymo įrengimai. Šaudymui vadova-

vę anglų karininkai žuvo. Kita salvė — suardė vieną patrankų bokštą.

Tuo pačiu metu kiti du lengvi kreiseriai „Ajax“ ir „Achilles“, atlikdami labai gražius kovos manevrus, artinosi ir šaudė visais savo ginklais į vokiečių laivą.

„Exeter“ padėtis buvo tragiška. Laivo denis buvo paverstas milžinišku geležies laužu. Tačiau ir su likusiais pabūklais, kuriuos įgula aptarnavo jau rankomis, anglų laivas šaudė, kiek leido artilerininkų jėgos, į vokiečių laivą. Vienas sviedinys suardė net „Exeter“ vairo valdymo įrengimus. Jis negalėjo manevruoti, tačiau pagal anglų laivyno įstatymą: kautis ligi mirties — „Exeter“ ir iš paskutiniojo sveiko 20 cm pabūklo šaudė į priešą.

Tačiau „Graf von Spee“ pats pasitraukė iš kovos, bėgdamas į La Platos žiotis, kurios toj vietoj turi 250 kilometrų pločio. Ant jo denio kaboję sudaužytas hidroplanas, pramuštos „Ajaxo“ ir „Achillo“ 15 cm patrankų skylės ir daug sužeistų jūrininkų. „Exeter“, sužalota ir apdaužyta tvirtovė, bangų nešama, dingo horizonte, o lengvesni anglų laivai vijosi vokiečius, šaudydami tankiomis salvėmis, kurios, deja, daugiausia krito jūron, nepasiekdamos laivo.

Po šių kautynių specialiai buvo paleista gandai, kad daug anglų ir prancūzų laivų subėgo prie žiočių ir laukia. Tačiau jo laukė tik trys anglų mažesni laivai, kurie buvo pasiryžę vėl pulti „Admiral Graf von Spee“.

Neturėdamas lėktuvo ir negalėdamas gerai susipažinti su priešais ir jų skaičium, „Admiral Graf von Spee“ su sužalotu laivu, beveik išbaigta municija, nustojo kovon ir susisprogdino. Beveik dvi dienas degė alyva toj jūros vietoj, kur jis paskendo...

POLITIKOS APŽVALGA

DALADIER PAREIŠKIMAS

Kalbėdamas dėl Prancūzijos biudžeto, ministras pirminkas senate pareiškė, kad iš reikalaujamų kreditų pirmoji vieta priklausanti karo aviacijai, o taip pat ir tankų gaminiui. Taip pat numatoma tęsti trijų 35.000 tonų šarvuotųjų statyba. Prancūzų laivynas sunaikinęs devynis prieš povandeninius laivus ir sulaikęs 360.000 tonų įvairių prekių. Šiuo metu norima pakelti iki aukščiausio laipsnio mechaninių ginklų gamybą.

Toliau Daladier formaliai pareiškė, kad be materialinių ir pozityvių garantijų Prancūzija nepadės ginklo iš rankų. Daladier esąs griežtas materialinių garantijų šalininkas, kad nebepasikartotų tokie įvykiai, dėl kurių mes dabar kenčiame. Naujoji Europa turės būti sutvarkyta platesniu pagrindu, negu dabar. Būsią reikalinga padidinti mainų galimumą ir, gal būt, numatyti federatyvinius ryšius tarp įvairių valstybių.

Biudžeto projektas buvo priimtas vienu balsu.

VOKIETIJOS PROTESTAI

Reicho vyriausybė per savo atstovus įteikusi Didžiosios Britanijos, Australijos ir Naujosios Zelandijos vyriausybėms protestus prieš tai, jog sritys, kurios sąkėtų kraštų valdomos mandatų forma — buvusios Vokietijos kolonijos — itraukiamos į karą prieš Vokietiją. Protesto nota taip pat įteikta ir Tautų Sąjungos mandatų komisijai.

EKONOMINIAI VOKIEČIŲ SOVIETŲ SUSITARIMAI

Sąryšy su Maskvoje besibaigiančiomis vokiečių sovietų derybomis, atsakinguose vokiečių sluoksniuose buvo pareiškama, kad tuo tarpu tebūsiąs normalus prekių pasikeitimas, 200 milijonų kreditų Sovietų Rusijai rėmuose. Tuo tarpu gal spės susikurti net specialės pramonės šakos, kurios stengsis patenkinti tikrai atitinkamą krašto prekių poreikimą.

Dabartinis devynių geležinkelių perėjimo punktų per buv. Lenkijos teritoriją atidarymas sudarė didelę pažangą SSSR tranzitui į Vokietiją. Dabar per visus punktus eis tiesioginis prekių vagonų susisiekimas be jokių kliūčių ir ypatingos kontrolės.

ŠVEDŲ SPAUDA APIE LIETUVĄ

Prieš metus Lietuvoje lankęsis švedų žurnalistas C. Hilmer Johansonas Švedijos spaudoje paskelbė eilę straipsnių apie Lietuvos gyvenimą. Kooperatinių laikraštyje „Koopratören“ neseniai rašė, kad, bendrai paėmus, „Lietūkis“, „Pienocentras“ ir „Maistas“ Lietuvos žemės ūkiui ir eksporto prekybai turėję perversminės reikšmės. Jie išmokė ūkininkus bendradarbiavimo, sukūrė aukštą ir lygią kokybę, sunkioje konkurencijoje iškovojo kraštui reikšmingas užsienio rinkas ir suvaidino žymų vaidmenį laisvosios Lietuvos ekonominiame gyvenime ir didelėje Baltijos ūkininkų valstybių pažangoje po 1918 m.

VOKIEČIAI APIE PASTANGAS IŠPLĖSTI KARĄ

Vokietija, griežtai sekama Didžiosios Britanijos ir Prancūzijos pastangas padėti Suomijai prieš Sovietų Sąjungą, pažymi, kad tų valstybių intervencija dar nesanti pasiekusi tokio laipsnio, kad tai jau būtų galima vadinti karo išplėtimu Europoje, tačiau pagalbos ribos galinčios būti greit peržengtos.

Atsakingi Reicho sluoksniai ta proga pabrėžia, jog Didžiosios Britanijos ginkluota intervencija sudarytų naują padėtį Europoje. Esą, tokiu atveju Vokietija būtų priversta reviduoti savo nusistatymą kai kurių neutralių valstybių atžvilgiu. Savo interesus Vokietija gintų visu griežtumu.

KALBĖJO RUMUNIJOS KARALIUS

Naujųjų Metų iškilmų metu Constonzozos uoste, miesto rotušėje, atsakydamas į ministro pirminko sveikinimą, karalius Karolis palinkėjo, kad prasidedą metai atneštų lojalų ir galutinę taiką. Rumunai dėl įvykių, nepriklausančių nuo jų valios, buvo priversti sutelkti savo pajėgas kraštui ginti. „Krašto gynimas mums yra labai tikslis ir aiškus sąvoka: norime ginti savo turtą ir tuo pačiu metu šizinau, Alba Julios ir Cernaučio nutarimus, kurie Rumunijai sugražino Besarabiją, Transilvaniją ir Bukoviną“ — pabrėžė baigdamas savo kalbą Rumunijos karalius Karolis.

KARO VEIKSMAI

SUOMIJOS FRONTAS

* Leningrado karo apygardos štabo pranešimu: „Gruodžio 30 d. nieko reikšmingo neįvyko“.

* Suomų karo vadovybės gruodžio 30 d. komunikate sakoma: „Karelijos sąsmaukoje daugelyje vietų gyvai veikė prieš artillerija. Anksti rytą brėkstant buvo atremtas prieš puolimas prie Keljos per Suwanto ežerą. Tarp Summos ir Kuolajaervio buvo sunaikinti du prieš tankai. Rytų pasienyje mūsų kariuomenė atrėmė prieš puolimą į šiaurės rytus nuo Ladogos Kitilos kryptimi. Fronte tarp Ruokojaervio ir Siskijaervio mūsų vyko visą dieną. Mūsų pozicijos kiek pagerintos. Prie Kuhmo priešas buvo atremtas ir nuvytas Kiekkio kryptimi per sieną. Mūsų prie Suomussalmio, kuris trunka jau kelias dienas, buvo varomas toliau. Kitose fronto vietose vyko patrulių ir žvalgybinė veikla.

Jūroje, be kai kurių nedavusių jokių rezultatų kranto sustiprinimų bombardavimo iš oro, nieko žymesnio neįvyko.

Prieš karo aviacija gruodžio 29 d. tiek Karelijos sąsmaukoje, tiek krašto viduje veikė silpnai. Karelijos sąsmaukoje buvo numesta bombų į Kaekisalmio miestą. Buvo užmušti keli civiliniai ir apgriauta keli pastatai. Prieš lėktuvai bombardavo Vasą, kur buvo užmušta 3—5 civiliai ir apgriauti keli namai. Bombardavimai iš oro kitose vietose nuostolių nepadare. Mūsų aviacija atliko kelis žvalgybinius skridimus ir sėkmingai dalyvavo kitų ginklo rūšių kovose. Buvo numušti du prieš lėktuvai“

* Havasas praneša, kad šiuo metu Suomijoje formuojamas svetimšalių legionas.

* Leningrado karo apygardos štabo komunikatas: „Sausio 1 d. nieko svarbaus neįvyko. Sovietų aviacija sėkmingai bombardavo kai kurias sritis. Oro kovose numušti du prieš lėktuvai“.

* Sausio 1 d. iš suomių kariuomenės štabo pranešimo norvegų telegramų agentūra yra patyrusi, jog norvegų įstaigos nėra gavusios jokių žinių apie Norvegijos sienos pažeidimą iš Sovietų Sąjungos kariuomenės pusės, išskyrus Pasviko upės sritį. Šis atsitikimas yra tiriamas

VAKARŲ FRONTAS

* Havasas apie karinę padėtį Vakarų fronte praneša, kad gruodžio 31 d. buvo viena iš ramiausių. Tik retai kur fronte dieną pasirodė bet koks judėjimas. Naktis taip pat buvo nepaprastai rami, priešingai kaip būdavo iki šiol. Po didelio šalčio oras gruodžio 31 d. vakare žymiai sušvelnėjo. Visur snigo. Daugiausia sniego iškrito Vogėzų kalnuose. Patrulių veikimas iš abiejų šalių sumažėjo. Ore nieko pažymėtino neįvyko. Tik britų bazių patruliniai lėktuvai skraidė, kaip paprastai viršum Šiaurės jūros, Borkumo ir Frizų salų. Viršum fronto linijos, priešingai, buvo matyti labai maža lėktuvų.

* Sausio 1 d. rytą du vokiečių lėktuvai skraidė viršum Shetlando salų. Buvo duota aliarmo signalas. Aliarmas truko 45 minutes. Buvo šaudoma iš zenitinių patrankų.

* Britų aviacijos ministerija praneša, kad sausio 1 d. britų šiaurės jūros pakraščio patrulinis lėktuvas numušė vieną prieš lėktuvą.

* Sausio 1 d. vakare paskelbtame komunikate pranešama, kad diena praėjo ramiai. Vienas prieš dalinys mėgino pulti vieną prancūzų postovį į vakarus nuo Vogėzų, bet buvo atremtas.

PASIPIKTINIMAS BERLYNE

Užsieniuose skleidžiamos žinios apie Vokietijos vyriausybės pasiruošimus taikai Berlyne sukėlusios pasipiktinimą. „Dienst aus Deutschland“ rašo, kad „tvirtinimas, kad Mussolinis pasiuntęs Hitleriui taikos atsišaukimą, esąs iš piršto išlaužtas. Apie Vokietijos pasiryžimą karo lėmimo ieškoti tikrai ginkluose, tikrumoje, turint galvoje vokiečių valstybės vyrų pareiškimus, negali būti jokių abejonių“.

Nežiūrint šio vokiečių neigimo, prancūzų spauda, vis dėlto, teigianti, kad Vokietija dabar visomis jėgomis stengiasi suorganizuoti diplomatinio pobūdžio ofensyvą taikai pasiekti, kuri būtų jai palanki ir paliktų svarbiausias įsigytąsias teritorijas.

„Kario“ talka

pačiame įkarštyje

Kasdien gauname šimtus prenumeratų iš mūsų platintojų, šimtus perlaidų iš paštų ir kelios dešimtys žmonių kasdien žurnalą išsirašo patys, atvykę į „Kario“ administraciją. Dar pats laikas išsirašyti „Kari“ šiems metams. Anksčiau išsirašiusieji nemokamai gauna gražų šieninį Karių kalendorių.

Gauta naujos „Kario“ prenumeratos

Iš j. psk. Simo Gavėnios — 37 pren.
Kpt. Petrausko — 89 pren.
Ltn. Baipšio — 51 pren.
Vrš. Lapšio — 70 pren.
J. psk. Juozo Bujausko — 30 pren.
J. psk. B. Brazdžionio — 12 pren. (papildomai).
Psk. Davidonio — 55 pren.
J. psk. Ad. Liaudansko — 61 pren.
V. Urbanavičiaus — 27 pren.
Vrš. Mockaičio — 22 pren.
Psk. Radžiūno — 85 pren.
S. psk. Lupeikos — 30 pren.
V. Valančiaus — 5 pren.
Psk. Leščinsko — 44 pren.
Panevėžio valst. berniukų gimnazijos — 50 pren.
Stepo Zalepūgos — 8 pren.
Psk. Žibo — 4 pren. (papildomai).
Psk. M. Riaukos — 10 pren.
Vrš. Petro Jaglinsko — 20 pren.
S. psk. B. Kliunkos — 21 pren.
Bl. Vaickaus — 7 pren.
Vrš. Paliulio — 27 pren.
Psk. Žinkaus — 47 pren.

NAUJIEJI METAI VOKIETIJOJE

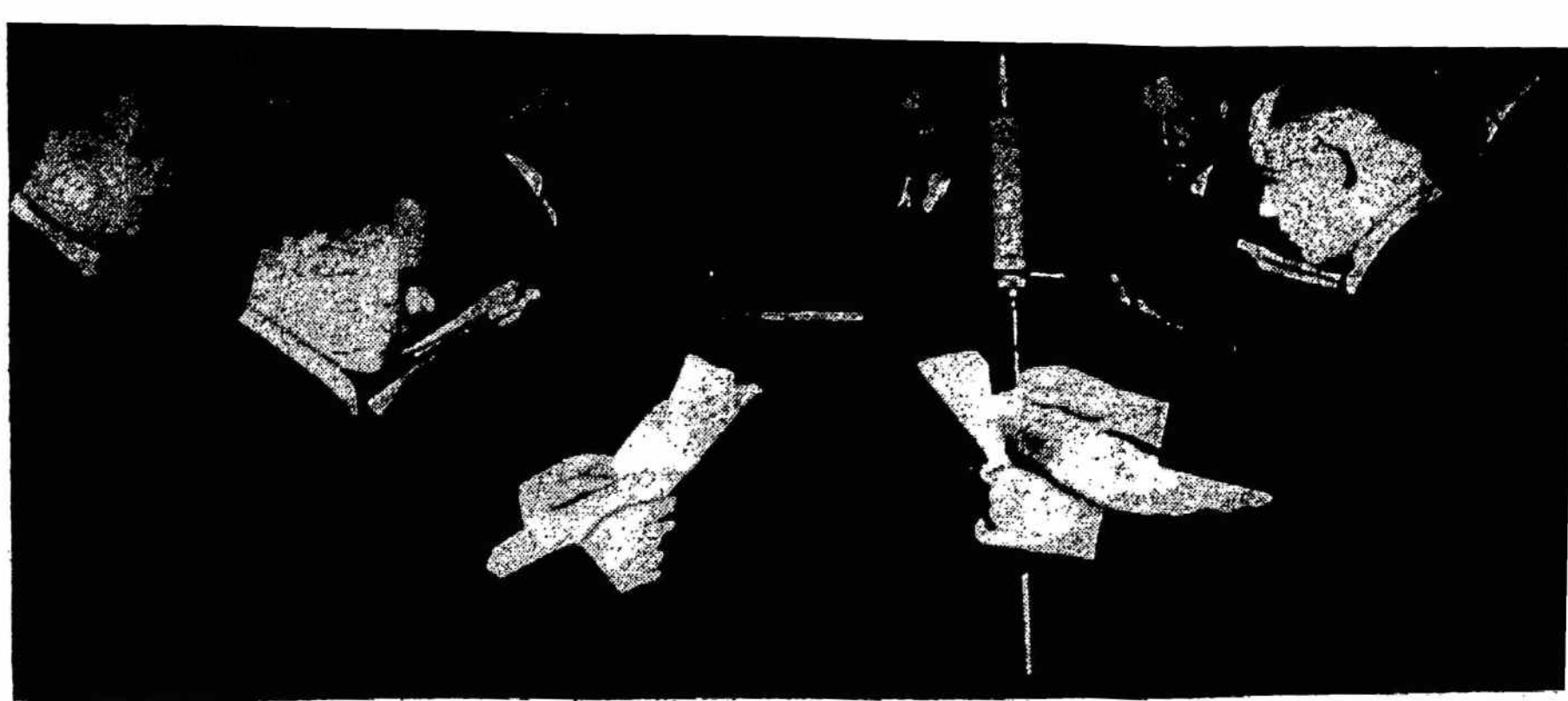
Visame krašte Naujieji Metai buvo sutikti ramiai. Vokiečius jaudinanti kanclerio Hitlerio deklaracija, kurioje, tarp kitko, sakoma, kad: „Prieš mus stovi didžiausia kova už vokiečių tautos — būti ar nebūti“. Visų lūpos klausiančios: „Kada pagaliau prasidės lemianči ofensyva?“ Vokiečių vadovybė nieko neskelbia, tačiau manoma, kad be pavasario nieko lemiančio nesą galima laukti. Nuolatos varomi pasirošimai didelėms kovoms.

PRANCŪZŲ BELGŲ ŪKINĖ SUTARTIS

Naujai pasirašyta prancūzų belgų ūkinė sutartis. Laikraštis „Manchester Guardian“ dėl tos sutarties primena ministro pirmininko pareikštą viltį, kad ūkinė sutartis tarp Prancūzijos ir Belgijos būsianti vienas iš pirmųjų saitų, turinčių sujungti valstybes, kurios sudarysiančios naująją Europą. Ta sutartis siekianti išlaikyti kuo plačiausią prekybą karo metu.

ISPANIJA SU BAŽNYČIA IR ITALIJA

Naujųjų Metų proga gen. Franko savo kalboje pareiškė, kad: Ispanija savo balsą prijungusi prie katalikų bažnyčios ir prie savo mylimos sesers Italijos balso. Ispanija siekianti taikos. Ji nesuprantanti, kodėl vien dėl vienos valstybės nugalėjimo, karas turįs būti tęsiamas ir turįs būti statoma į pavojų kitų valstybių egzistencija. Vis vien, kaip besibaigtų karas, jo pasekmės būtų katastrofiškos.

Kar. št. Spaudos ir švietimo Skyriaus bendradarbiai kariuomenės pusvalandžio metu, XII. 31, atlikę radijo montажą — „Karys“ ir jo bičiuliai. Iz. Girčio nuotr.

Psk. Vl. Kunkulio — 9 pr. (papildomai).
Ed. Markučio — 9 pren.
J. psk. Obelenio — 27 pren.
Gr. L. Kančiausko — 28 pren.
Ivanausko — 230 pren.
Psk. Pilipavičiaus — 57 pren.
Psk. Mikeliūno — 25 pren.
J. Psk. Gedvilos — 8 pren.
St. Bružo — 25 pren.
J. psk. Vl. Lukošiaus — 31 pren.
Jono Varkalio — 8 pren.
Felikso Norkaus — 11 pren.
Vrš. Valsiūno — 19 pren.
Psk. Gaškos — 6 pren.
J. psk. Kochnevičiaus — 15 pren.
Psk. Markevičiaus — 88 pren.
Psk. Žaltausko — 100 pren.
St. Kubiliūno — 8 pren.
Vrš. Šimanavičiaus — 11 pren.
Psk. B. Milašiaus — 39 pren.
Psk. Peškaičio — 12 pren.
Osv. Grėnerto — 15 pren.
J. psk. Riaubiškio — 15 pren. (papildomai).
Vrš. Girniaus — 38 pren.
Kalimavičiaus — 47 pren.
Vrš. Butkaus — 7 pren. (papildomai).
J. psk. Davičiko — 43 pren.
Vl. Mingėlos — 45 pren.
Vrš. Načajaus — 84 pren.
J. psk. Juozo Stimbiriaus — 8 pren. (papildomai).
Psk. Procutos — 76 pren.
Baliūtausko — 8 pren.
J. psk. Kurpalio — 36 pren.
Vrš. A. Kankevičiaus — 40 pren.
Vyt. Gurklio — 15 pren.
Vrš. Paliulio — 8 pren.
Psk. Labanausko — 4 pren. (papildomai).
Vrš. Šapalo — 8 pren.
Psk. Karnuševičiaus — 13 pren. (papildomai).
S. psk. Vl. Grigoro — 4 pren. (papildomai).
Psk. Beresnevičiaus — 35 pren.
Vrš. Traskevičiaus — 54 pren.
J. psk. E. Meilaus — 8 pren.
J. psk. Povilo Broniaus — 4 pren. (papildomai).
Ats. j. psk. Iz. Jankausko — 5 pren.
P. Rimydžio — 15 pren.
Psk. Prano Stygos — 47 pren.
J. psk. Zolpio — 11 pren.
Ats. vrš. K. Cicėno — 35 pren.
Vaineikio — 3 pren.
J. psk. Ant. Saveikio — 35 pren.
(Bus daugiau)

10 KYKLA IR KARIUOMENE

TAUTINIS ATSPARUMAS

Netenka įrodinėti visiems žinomo dėsnio, kad tautiniu atžvilgiu ne vienalytės valstybės yra silpnos ir sunkesniu momentu nepajėgia išsilaikyti. Prieškarinė Austro-Vengrija, šių dienų Lenkija ir kt. puikiai tai įrodė. Mūsų valstybėje lietuviai sudaro aiškiai vyraujančią gyventojų daugumą, bet tautiniu atžvilgiu ne visi dar yra tinkamai susipratę, ne visi dar turi reikiamos tautinės savygarbos, tautinio atsparumo. Nors mūsų tauta prieš Didįjį karą ir neturėjo reikiamų sąlygų tautiniam susipratimui stiprėti, bet prirėkus jie sugebėjo išsikovoti sau nepriklausomybę. Iš šio fakto tačiau nereikia daryti išvados, kad tautinis susipratimas mažai ką reiškia. Priešingai, tas faktas rodo didelius lietuvių sugebėjimus esant ir nepilnai išugdytam tautiniam susipratimui atlikti milžiniškus darbus. Ligi šiandien jau esame gerokai pažengę pirmyn. Užtenka tik prisiminti 1938 m. lenkų ultimatumo sukretimą.

Jaunimo bendravimas Vilniaus krašte J. Miežlaiškio nuotr.

Lietuvis kovoti ir laimėti moka, bet kada jam tenka su kitomis tautomis normaliai bendrauti, tai jis dažnai savo tautines pozicijas užleidžia kitiems. Nereikia užmiršti, kad mes ilgainiui užleidome savo tau-

tines pozicijas lenkams ne kovodami su jais, bet bendraudami. Mūsų neseniai atgautasis Vilnius buvo prarastas ne 1920 m., bet tuo laiku, kada to miesto žymi gyventojų dalis nustojo savo tautinės sąmonės. Kad to pavojaus nebūtų, reikia tautoje ugdyti tautinį atsparumą.

Žinant, kad lietuvis užleidžia tautines pozicijas ne kovodamas su kitomis tautomis, bet su jomis bendraudamas, reikia rimtai susirūpinti, kad iš esmės labai kilnus dalykas - tautų bendravimas nebūtų mūsų tautai pražūtigas. Šiais laikais su tautomis nebendrauti negalima, nėra reikalo to bendravimo vengti, bet reikia nenustoti savo tautinio veido. Šioje srityje reikėtų pasimokyti iš mūsų krašto tautinių mažumų, kurios, su mumis bendraudamos, mūsų ir kitas kalbas mokėdamos, vis tik nenutausta. Su lenkais, manau, bus kovojama kultūrinėmis priemonėmis ir toliau, kol mes atgausime nuo amžių prarastas savo tautines pozicijas. Bet kas gali žinoti, gal ateityje ir su lenkais neteks taip intensyviai kovoti, o jei jie nereikš savo agresyvumo mūsų valstybės atžvilgiu, tai gal teks ir su jais bendrauti.

Trumpai viską suglaudus gausime šias svarbesnias mūsų ištautėjimo ir tautinio neatsparumo priežastis.

Suprasti gerumą ir nuoširdumą.

Jeigu jau lietuvis nekovoja, tai nuoširdžiai bendrauja, draugauja. Kad tą nuoširdumą geriau pabrėžtų ir kitataučiui geriau įtikytų, lietuvis ima vartoti to kitataučio kalbą ir t. t. Nuoširdumas yra geras dalykas, tik reikėtų žiūrėti, kad dėl jo nenukentėtų tautos interesai ir garbė. Pav., susitikus nepažįstamą kitatautį ar net svetimšalį ir užkalbinus jo kalba, duodama progos galvoti, kad Lietuvoje nėra lietuvių, nes jį visur kalbina nelietuviškai. Kam tokia bloga reklama. Ar negeriau iš karto tą kitatautį užkalbinti lietuviškai ir tik negalėjus su juo susikalbėti, galima kalbėti ir jo kalba. Kitas pavyzdys. — Jei lietuvių draugijoje pasitaiso būti bent 1 svetimtaučiu nemokančiam ar silpnai mokančiam lietuvių kalbą, tai visi ten esantys lietuviai ne tik su juo, bet ir tarp savęs ima kalbėtis to kitataučio kalba (kartais menkai ją mokėdami). Ši yda ilgainiui virsta įpratimu ir veda į ištautėjimą. Tėvai ir pedagogai įvairiomis progomis turėtų pabrėžti, kad artimą, atseit ir kitatautį gerbiant ar net mylint, nėra reikalo žeminti ir skriausti savo tautos.

Nestokoti tautiškumo esmės supratimo

Atrodo, kad ne visi lietuviai supranta reikalą išlaikyti savo tautiškumą. Tėvai ir mokytojai turėtų jaunuomenei skiepyti, kad nors visos tautos turi gerų ypatybių, bet kiekvienos tautos tos ypatybės yra skir-

tingos. Kaip beržas, eglė, liepa ir t. t. yra medžiai, bet kiekviena šių medžių rūšis yra skirtinga ir savotiškai graži. Panašiai yra ir su tautomis. Nors lietuviai, lenkai, vokiečiai ir t. t. yra žmonės, bet skirtingi žmonės savo kalba, būdu, papročiais ir t. t. Kiekviena tauta yra skirtinga, kiekviena tauta yra savotiškai įdomi ir graži, nes yra ne dirbtini padarai, o gamtos ir Dievo sudarytos žmonių rūšys. Lietuvis pasisavinęs lenko ar vokiečio kalbą dar tuo pačiu netampa vokiečiu ar lenku, tik į savo sielą įneša disharmonijos, ją sužaloja ir pats tampa neįdomus, nuštoja savo grožio. Pav., sulenkėję lietuviai ūkininkai yra apsileidę, nedarbštūs ir t. t. Tokiu būdu matome, kad neniekinant kitų tautų, galima skiepyti jaunuomenei savo tautos meilę.

Nestokoti tautinės savygarbos

Kai kurie lietuviai mano, kad vartodami svetimąją kalbą jie pasirodo esą mokytesni, gudresni. Tiesa, kalbai išmokti reikia darbo, o pats svetimųjų kalbų mokėjimas yra naudingas. Nemaža garbė daug kalbų mokėti, bet šis mokėjimas neturi būti savo tautai kenksmingas. Reikėtų jaunuomenei išskiepyti jausmą, kad lietuviu būti yra garbė. Čia daug galėtų padėti istorijos pavyzdžių nagrinėjimas, atskirų istorijos faktų išryškinimas. Pav. galima būtų pažymėti, kad Lenkija laikėsi savo aukštumoj ligi to laiko, kol ją valdė lietuviškoji dinastija, o vėliau pradėjo smukti. Ir šiais laikais Lenkiją atkūrė ir ją sėkmingai valdė lietuvis, kad ir išsigimęs, Pilsudskis, o jam mirus ta pati Lenkija sugriuvo. Panašių pavyzdžių galime rasti ir daugiau. Jausmas, kad garbė būti lietuviu, turi būti stipresnis už tą jausmą, kad garbė svetimųjų kalbų mokėti. Tuomet ir svetimųjų kalbų mokėjimas nebus žalingas.

Pažinti kitų tautų psichologiją ir siekimus

Lietuvis nevisuomet žino, kad svetimtaučiai jam negirdint juokiasi iš jo neapdairumo, savo kalbos negerbimo ir t. t. Tą mūsų tariamąjį gerumą ima aiškinti tuo, kad lietuvių tautos nėra, kad ji neturi savo būdo, kad iš jos gali būti gera trąša kitoms tautoms ir t. t. Reikėtų skiepyti jaunuomenei, kad nevalia kitataučiams duoti progos mus klaidingai suprasti ir vertinti, nevalia daryti sau blogos reklamos ir t. t.

Skirti tautybę nuo tikybos

Pasitaiko, kad net pradžios mokyklas baigę mokiniai nevisuomet tas dvi sąvokas skiria. Pav., sako — eisime į kataliko krautuvenę, užuot pasakę — eisime į lietuvių krautuvenę. Dažnai tenka išgirsti, kad lietuvis save vadina tik kataliku, o savo tautietį lietuvių evangeliką vadina vokiečiu. Lietuvis save nuo lenko, nors ir kataliko, gerai atskiria, nes čia daug pasidarbavo mūsų propaganda ir tautinė kova su lenkais.

Svetimtaučių tarpe tinkamai vartoti savo vardą ir pavardę

Būna tokių atsitikimų, kad lietuvis kalbėdamas vokiškai savo vardą taria ne taip, kaip lietuviškai skamba ir kaip jis jį nuo motinos prie lopšio girdėjo. Kartais ir pavardžių galūnes mėgsta iškreipti.

Iki šiol buvo kalbėta, kaip reikia veikti į jaunuolio protą, kad jis užsigrūdintų savo tautiškume. Lieka dar nepaliesta labai svarbi jausmų sritis. Pav., motina savo kūdikiui dar lopšy turėtų dainuoti dainų, papasakoti apie tautos istorinius didvyrius (Margį, Vytautą, Darių ir t. t.). Visa tai padės lietuviui orientuotis.

P. Ličkus

ATSARGINIO SŪNUS

1

Petrukas rengėsi, knygas rinko,
Kartojo pamokas minty.
Trobos duris kažkas sutrinko,
Kažkas pabeldė pašaly.
— Gal darbo gaučiau, — sumurmėjo
Įėjęs svečias neramus.
— Žmonių jums trūksta čia, girdėjau,
— O darbus moku aš visus.
Petruko tėvas kraštą saugot
Pakviestas buvo neesenai.
O darbo begalės priaugo,
Tad tarė motina: — Gerai!

Ilgai dar vyras tas kalbėjo,
Minėjo neramius laikus...
Galop Petrukas išdulkėjo
Mokyklon linksmas per laukus.
Ir štai linksmas draugų būryje
Didžiosios pertraukos metu,
Jisai prisimitė tą vyrą
Ir jo sumanymą kartu.
Ilgai vaikai linksmi kalbėjo.
Kas gal jų džiaugsmą apsakyt.
Ir daugelis pasižadėjo
Užeit tą vyrą aplankyti.

Pavakariais gražus būrelis,
Petruko vedamas ežia,
Sutiko vyrą lauką ariant
Ir jį pasveikino gražiai.
Ir tarė vyras: — Mano vardas
Paliepis Jonas. Taip, Tikrai.
Silpnos sveikatos, todėl kardą
Turiu pakeisti arklui, štai.
— Nes juk tėvynė reikalauja
Kiekvieno mūsų jai padėt.
Kada aplinkui liejas kraujas,
Negalima ramiai sėdėt.
(B. d.) J. Palionis

KARIUOMENĖS GYVENIMAS

PAKELTI KARININKAI

Respublikos Prezidento aktu į aukštesnius laipsnius pakelta eilė karininkų.

Pėstininkų: iš kapitono į majoro — Ignas Jasiūnas; iš leitenanto į kapitono — Bronius Juškys, Jonas Sivicis, Jurgis Valtys, Vaclovas Delininkaitis ir Liudvikas Vaičius; iš jaunesniojo leitenanto į leitenanto — Vincas Bagdonas ir Jonas Marcišauskas.

Artilerijos: iš pulkininko į brigados generolo — Vincas Žilys ir iš kapitono į majoro — Vladas Pioravičius.

Karo Aviacijos: iš kapitono į majoro — Zigmantas Drunga; iš leitenanto į kapitono — Bronius Armonas, Mykolas Augustis, Jonas Sribikas, Juozas Andriušis, Jurgis Draugelis, Vytautas Digrys, Aleksas Mariūnas, Albertas Švarplaitis ir Stasys Krasnickas.

Inžinerijos: iš kapitono į majoro — Nikodemus Migonis ir iš leitenanto į kapitono — Alfonsas Petrulis.

Intendantų iš kapitono į majoro — Juozas Būbelis.

Topografijos: iš leitenanto į kapitono — Bronius Lazėnas ir iš jaunesniojo leitenanto į leitenanto — Bronius Pupinis.

Sanitarijos: iš kapitono į majoro — Juozas Kazakevičius ir iš leitenanto į kapitono — Petras Sukarevičius.

Veterinarijos iš kapitono į majoro — Jonas Mackevičius.

Administracijos iš leitenanto į kapitono — Artūras Drejeris.

Ats. ltn. Jonas Petrulionis priimtas iš atsargos į tikrąją karo tarnybą.

DU PUSKARININKIAI APDOVANOTI VYTAUTO DIDŽIOJO ORDINO MEDALIAIS. Respublikos Prezidento aktu šarvuotųjų rinktinės puskarininkis Juozas Morkūnas ir jaunesnysis puskarininkis Jurgis Dementėvas už darbus, susijusius su pavojumi jų gyvybei, apdovanoti Vytauto Didžiojo ordino trečiojo laipsnio medaliu su kardais.

Mūsų kariuomenės vadas b. gen. Raštikis pas karius švenčių metu
K. Ignatavičiaus nuotr.

KALĖDINIS MENO KONCERTAS KĖDAINIŲ ĮGULOJE. Kalėdų 2-ją dieną, pėst. pulko švietimo vadovo kun. kapeliono Gronio rūpesčiu, I Bn salėje įvyko kalėdinis meno koncertas tiems kariams, kurie šių metų didžiąją šventę pasiryžo švęsti kareivinėse. Programa, kuri buvo gana ilga ir turininga ir kurią atliko patys įgulos kariai, susidėjo iš literatūros ir muzikos. Pirmiausia čia įžengiamąjį žodį tarė pats švietimo vadovas, kuris pabrėžė kokią svarbią prasmę įgauna tie kario atliekami laikai, kada jis juos sunaudoja meno reikalams ir todėl prie šio darbo ateityje paskatino aktyviai prisidėti galimai daugiau karių jėgų. Toliau pėst. pulko likt. psk. Narijauskas paskaitė iš P. Rusecko knygos „Savanorių žygių“ ištrauką apie karin. Juozapavičių ir savanorį Povilą Lukšį. Be to, padėklamavo vieną karinį kalėdinį eilėrašį ir paskaitė Pivošos linksmą feljetoną „Memuarai“. Tolimesnėje programoje sekė koncertinė dalis, kurią atliko pėst. pulko dūdų orkestras, kplm. Jautakio vadovaujamas. Muzik.-mokinys Padleckis padainavo, muzik.-mok. Čerba ksilofonu pagriežė kelis muzikos dalykėlius ir likt. j. psk. Balkaitis smuiku pagriežė. Pabaigoje vyrų choras, kuris buvo sudarytas iš to paties orkestro dalyvių, padainavo liaudies dainų.

Skas

KARO MOKYKLA. Kariūnai ir aspirantai gruodžio 23 d. vakarą praleido prie bendro Kūčių stalo. Vakarienėj dalyvavo mok. viršininkas b. gen. Juodišius su mokyklos karininkais. K. Mokyklos v-kas tarė sveikinimo žodį ir visiems palinkėjo dvasinės ir fizinės stiprybės.

Per Kalėdas likę K. Mokykloje II-os pamainos atostogininkai savo atostogas pajvairino vakaru — pasilinksminimu. Programą atliko šie aspirantai: asp. Spiridavičius skaitė eil. „Kalėdos atgijusioj šalyj“, asp. Ivanovas dainavo salo „Dul-dūdelė“, asp. B. Labenskas — eil. „Prisiminimai“, asp. Petrauskas — iš savo eiliuotos poemos, asp. Sidaras ir asp. Ambrozaitis dainavo duetą — „Santa Lucie“. Dainininkams akomponavo asp. Visockis, o asp. Svolkinas svečius linksmai nuteikė pusiau improvizuotu feljetonu apie savo, karo vado, karjerą ir nepasisekimus.

Nors pusė kariūnų ir aspirantų buvo išvykę atostogų, bet salėj žmonių netrūko.

E.

4. PĖST. L. K. MINDAUGO PULKAS. Gruodžio 29 d. pulkui suėjo 21 metai nuo jo įsikūrimo ir 20 metų nuo tos dienos, kada jam buvo leista vadintis Lietuvos Karaliaus Mindaugo vardu. Šventės išvakarėse, gruodžio 28 d., ltn. Juodzevičius pulko salėje skaitė paskaitą. Paskaita buvo pavaiduota paveikslais, kuriuose pažymėti žymesni mindaugėnų žygiai Nepriklausomybės kovose dėl Lietuvos laisvės.

Gruodžio 29 d. pulkas iškilmes pradėjo pamaldomis. Orkestrui pritariant, muz. mokiniai sugiedojo keletą giesmių. Ypač visus gerai nuteikė pulko orkestro sugriežtas „Iškilmių maršas“ iš Beethoveno. Po pamaldų pulką išrikiavo aikštėje, kur atvyko pulko vadas, artilerijos pulko vadas, apskr. komendantas, vietiniai karo aviacijos karininkai. Šventės proga pulko vadas pasveikino mindaugėnus ir pasakė jiems kalbą.

— Naujų metų išvakarėse pulko vadas pareiškė visiems mindaugėnams: „Stovime Naujų Metų akivaizdoje, kai galingos pasaulio tautos grumiasi žūtbūtinėse kautynėse, keldamos nerimo ir susirūpinimo tose tautose ir valstybėse, kur dar viešpatauja taika. Tokiomis aplinkybėmis mūsų pareiga dar labiau suglausti savo eiles, pasisemti iš mūsų senovės ir netolimos praeities laisvės kovų Tėvynės meilės, išvermės ir dvigubo pasiryžimo dirbti Laisvosios Lietuvos gerovei ir garbei. Naujųjų 1940 m. proga linkiu visiems pulko kariams geriausios kloties darbuotis Tėvynės labai ir pasitikėti laiminga mūsų Tėvynės Lietuvos ateitimi“.

J. B.

SEREDŽIAUS ĮGULA. Kalėdų šventės praleista kukliai. Kūčių vakarienė apsieita be eglaičių. Stalai buvo papuošti

NAKTIES DVYLIKTA

Kuopos perdavimas ir priėmimas

Naujieji Metai taip priėmė sargybos budrumą

Nuo Naujų Metų tiek metė rūkyti

Taip priėmė švarą

— O kas gi čia slepiasi? — klausia Naujieji Metai. — Šis vyrukas dar neišsirašė „Kario“, todėl ir nedrąsus, — paaiškino Senieji Metai.

egležakių nupintais vainikais. Rangovas P. Simolynas Justinas švenčių proga kariams paaukojo 50 litų.

Gruodžio 31 d. likt. psk. ramovėje susirinkta palydėti 1939 istorinius metus. 24 val. įgulos v-kas, karininkų lydimas, atvyko sutikti Naujus Metus. Pasakęs trumpą kalbą, kurį laiką drauge praleido su puskarininkiais.

San. psk. Grigoras

1-MAS INŽINERIJOS BATALIONAS. Pr. m. baigiantis, likt. psk. ramovės v-ba surengė savo nariams prizinį šaudymą iš maž. kalibro šautuvėlių. Rungtynėse I-mą vietą laimėjo psk. Žemelis, II-rą vietą psk. Morkūnas ir III vietą viršila Šimkus. Visiems trims laimėjusiems v-bos pirmininkas mjr. Meškauskas įteikė dovanas: pistoletą, rankinį laikrodį ir stalinį laikrodį.

Pr. m. gruodžio 30 d. psk. ramovės salėje surengta VIII-toji literatūros valandėlė, kurioje paminėta rašytojas Tumas-Vaižgantas ir poetas Mačiulis-Maironis. Iš Vaižganto biografijos paskaitė psk. Mikalauskas ir iš Maironio — j. psk. Ramonis. Paskaityta iš jų raštų ištraukos bei padėklamuota Maironio eilėraščių. Protarpiais pagriežė psk. Mikalauskas, psk. Kosciuchas ir psk. Mikalausko sudarytas orkestrėlis.

Programai pasibaigus, švietimo karininkas ltn. Matonis padarė visų metų švietimo veiklos apžvalgą. Pabaigoje ltn. Matonis įteikė bataliono vado paskirtas premijas labiausiai prisidėjusiems švietimo planą vykdant psk. Mikalauskui, psk. Bučiui, j. psk. Ramoniui ir gr. Levinskiui.

Psk. Bučys

SEREDZIAUS ĮGULA. Likt. psk. valgyklos-akaityklos pirmininku paskirtas ltn. Griauzdė.

Įvykusiame susirinkime 1940 m. išrinkta nauja valdyba: psk. Dumbrys, Žukauskas ir j. psk. Kuras; kand. psk. Čibirka ir Račiūnas. Naujoji valdyba pasiskirstė pareigomis. Įgulos valgyklos salėje b-no vadas likt. psk. laikė paskaitą „Liktinis psk. kareivių viršininkas ir auklėtojas“.

Gruodžio 26 d. įgulos salėje birutininkės suruošė viešą vakarą su vaidinimu. Suvaidinta pjesė „Augyla Nebrendyla“. Vaidino įgulos kariai. Po vaidinimo linksmi pasišokta.

San. psk. Grigoras

PRIEŠLĒKTUVINĖS APSAUGOS RINKTINĖ. Šiomet ypač įspūdingai ir pakelta nuotaika buvo praleista bendra Kūčių vakarienė, kurioje dalyvavo kariuomenės vadas brig. generolas Raštikis, rinktinės vadas gen. št. plk. Sidabras, jo padėjėjas ir kiti karininkai. Kariuomenės vadas pasakė trumpą kalbą, apibūdinamas Kūčių ir Kalėdų švenčių reikšmę dabartiniu metu, kada netoli siaučia kruvinas karas, ir kad turime atsiminti tai, jog daugumai karių, kovojančių frontuose, tenka apkasuose toli nuo artimųjų švesti Kūčias bei Kalėdų šventes. Baigdamas kalbą, kariuomenės vadas palinkėjo visiems kariams linksmi praleisti Kalėdų šventes ir Naujų Metų proga perduoti linkėjimus karių namiškiams.

Apeidamas visus stalus, kariuomenės vadas su kiekvienu kariu pasidalino plotkelėmis ir po to pasivažiavo bendra Kūčių vakariene.

Gražioje Nemuno ir Šėmenos upelio santakoje, apaugusioj gražiais parko medžiais, sporto vadovo pastangomis, rinktinės kariai įsirengė čiuożyklą, kurioje atliekamu laiku bei šventomis dienomis pilna mėgstančių sportuoti karių. Čiuożyklą prižiūri bei tvarko kiekvienas dalinys sporto vadovo nustatyta tvarka. Čiuożykla veikia nuo 14 val. iki 18 val.

Priešlėktuvininkas

SPORTAS

KAUNO MIESTO LEDO RITULIO PIRMENYBĖS. Kauno miesto ledo ritulio pirmenybės bus vykdomos L ir A kl. L klasėje dalyvaus 5 ekipos ir A klasėje 6 ekipos. Visos pirmenybių rungtynės bus valstybinio stadiono čiuožykloje.

LEDO RITULIO TURNYRĄ LAIMĖJO TAURAS. Gruodžio 29 d. buvo pradėtas žiemos sporto sezonas tradiciniu ledo ritulio turnyru. Turnyre dalyvavo 5 ekipos. Pirmąją turnyro dieną buvo sužaistos trejos rungtynės, kurios davė tokias pasekmes: LFLS įveikė LGSF 1:0 (0:0), Tauras nugalėjo ŠKJK 2:0 (1:0) ir LFLS - JSOKVK 1:1 (0:0). Šias rungtynes pratęsus ir pasibaigus lygiomis, laimėjimas buvo sprendžiamas burtais, kuriuos laimi LFLS. Į finalą pateko Tauras ir LFLS. Gruodžio 30 d. buvo finalinės Kauno ledo ritulio turnyro rungtynės tarp Tauro ir LFLS. Rungtynes po gana atkaklios kovos laimėjo Tauras 1:0 (0:0, 0:0, 1:0). Aplamai, abi ekipos sukovojo neblogai, bet tauriečiai buvo veržlesni ir rungtynes laimėjo.

Tauras, laimėjęs turnyrą, laimėjo ir pereinamąją dovaną.

VILNIAUS LGSF LEDO RITULININKAI KAUNE. Į Kauną atvyksta Vilniaus LGSF ledo ritulininkai ir sužais sausio 6 ir 7 d. dvejas rungtynes.

TELŠIUOSE KARIAI TURĖS ČIUOŽYKLĄ. Šiomet Telšiuose numatoma įrengti tinkamą čiuožyklą, kurioje galės čiuožti ne tik kariai, bet ir visi telšiečiai. Ant ežero ruošama ledo ritulio aikštė.

VI.

KARINĖS ŽINIOS

KINIJOJE dėl karo ir potvynio atsirado nemaža banditų, baltųjų vergių pirklių. Misijų stotys, reikšdamos susirūpinimą kiniečių mergaičių pavojinga padėtimi, daugelyje vietų joms įrengė specialias prieglaudas, kur jos gauna darbą, pragyvenimą ir mokslą. Daugelyje vietų, remiant Raudonajam Kryžiui, prie misijų namų Kinijoje yra įrengtos globos vietos sužeistiesiems, ligoniams, bedarbiams, pabėgėliams. Vien tik Honano provincijos pranciškonai per metus slaugė daugiau kaip 100.000 ligonių ir sužeistųjų. Katalikų ir jų parapijų skaičius Kinijoje sparčiai auga. (KSB).

PRANCŪZIJOJE į karo tarnybą šaukiami ir dvasininkai. Dabar yra jų sumobilizuota apie 12.000. Kolonijų ministras Mandelis davė nurodymų kolonialinių sričių gubernatoriams, kad misijonieriams daroma išimtis, jie paliekami savo vietose dirbti ir toliau. Ši išimtis paliečia apie 2.500 misijonierių. (KSB)

KARIUOMENĖS PERSIKĖLIMAI PER NEMUNĄ SE-NOVĖJE. Prof. Steponas Kolupaila „Technikos ir Ūkio“ žurnale (Nr. 5) atpasakojo vokiečių autorių veikalus Nemuno upės reguliavimo XIX amž. pradžioje reikalui.

1806 m. Rusijos kariuomenė žygiavo atgal iš Vakarų Europos į Rusiją. Vienas kariuomenės korpusas (apie 30.000 karių) turėjo persikelti per Nemuną tarp Jurbarko ir Kidulių. Dėl aukšto vandens korpuso kariai, arkliai ir vežimai buvo keliami laivais. Perkėlimas užtruko apie 2 savaites, nuo balandžio 22 d. iki gegužės 4 d. Rudenį rusai keliasi iš Jurbarko į kairįjį Nemuno krantą, anuo metu Prūsų žemė. Per kelias valandas buvo pastatytas labai lengvos konstrukcijos pontoninis tiltas.

1807 m. kariuomenė kėlėsi per Nemuną kovo mėn., ledas jau buvo silpnas, upės viduryje apie 30 cm storumo, o prie krantų tik 20—23 cm storumo. Teko sustiprinti ledą. Ant jo buvo padėtos lentos, kurios gerai išlaikė apkrovimą. Balandžio 5 d. tuo keliu pervaziavo Rusijos imperatorius Aleksandras I. Jis apsigyveno kaimelyje. Kiduliuose sustojo atvykęs iš Klaipėdos Prūsų karalius. Abu valdovai laukė visos armijos persikėlimo ir žiūrėjo kariuomenės parādų. Carui atvykus, balandžio 6 d. gauta žinia, kad Kaune Nemuno ledas jau pradėjo eiti. Tačiau kariuomenė kėlėsi net iki balandžio 11 d. Tą dieną visas ledas persikėlimo vietoje staigiai pasijudino. Nukentėjo vienas iš Rusijos jegerių (šaulių) pulkas. Skęstančius karius teko gelbėti iš šalto Nemuno vandens. Po to buvo rengiamasi statyti nuolatinį plaukiojamąjį tiltą per Nemuną ties Jurbarku. Tačiau, politinei padėčiai pasikeitus, tilto statyba buvo nutraukta ir

medžiaga išgabenta kitur. 1807 m. birželio 26 d. kairiame Nemuno krante susirinko prancūzų ir prūsų armijos, o dešiniame — rusų armija. Kautynių neįvyko, nes imperatorių Aleksandro I ir Napoleono I susitarimas Tilžėje sulaukė karą.

METEOROLOGIJA DABARTINIAME KARE. Užsienio spaudos žiniomis, Prancūzijoje ir Anglijoje radijas ir spauda nebeskelbia daugiau pranešimų apie orą kitai parai ir artimiausiam laikui. Tai laikoma karo paslaptimi. Pranešama tik savo aviacijai ir artilerijai. Didžiajame kare meteorologija nemaža patarnavo kariuomenei. Tačiau nesiskaitymas su meteorologų išpėjimais kartais brangiai kainuoja. Štai 1917. X. 19 d. buvo rengiamas didelis Anglijos puolimas. Į pavojingą žygį pasirengė net 11 orlaivių (cepelinų). Meteorologai išpėjo, kad oro sąlygos netinka žygiui. Bet puolimas nebuvo atšauktas. Kelyje oras pasikeitė, smarkiai pablogėjo. Keturi orlaiviai žuvo. Seniau, kai anglų radijas skelbdavo meteorologijos pranešimus, jais pasinaudodavo kitų šalių meteorologai, ypač priešų kraštų. Dabar tai nebedaroma.

PROPAGANDINIAI ŠOVINIAI. „Mūsų Žinynas“ prisimena, kad Didžiojo karo pabaigoje prancūzai pasinaudojo propagandai vokiečių karių tarpe tam tikrais propagandiniais šoviniais, šautuvinės granatos pavidalo. Buvo šaudoma nedideliu atstumu, iki 200 m. Granata sprogdavo ore ir paskleisdavo 150 lapelių arba 5—10 laikraščių. 1918 m. pavasarį vieną naktį prancūzai nusviedė į vokiečių apkasus apie 2.000.000 atsišaukimų. Tačiau toki granata tikdavo tik priešakinėms pozicijoms. Teko pritaikyti 75 mm patrankos granatą, kuri nulėkdavo 4—5 km ir sprogdama paskleisdavo atsišaukimus prieš rezervų ruožė. Dalyvavę rusų-vokiečių fronte mūsų kariuomenės kariai atsimena, kad vokiečiai dar 1916—1917 m. šaudydavo į rusų apkasus minosvaidžių minomis su išimtu užtaisais. Vieton jo prikimšdavo atsišaukimų ir laikraščių rusų kalba.

Dabartiniame anglų-prancūzų-vokiečių kare anglų aviacija išmetė ir toliau meta milijonus atsišaukimų į vokiečių miestus ir kaimus.

NAUJIEJI LEIDINIAI

KARIŲ KALENDORIUS 1940 m. Kar. Štabas, Spaudos ir švietimo Skyrius.

Kaip ir kiekvienais metais, jau prieš Kalėdų šventes išėjo iš spaudos sieninis Karių Kalendorius šiemis metams. Šį kalendorių gauna visos kariuomenės dalys ir įstaigos ir ankstyvesnieji „Kario“ prenumeratoriai nemokamai. Sieninis Karių Kalendorius didelio formato ir gausiai iliustruotas Vilniaus žygio, Vilniaus miesto ir kitais istoriniais Vilniaus atgavimo vaizdais. Kalendariumo lentelės iš abiejų pusių papuoštos atitinkamomis kiekvienam mėnesiui vinjetėmis ir prasmingais šūkiams. Antroje lapų pusėje įdėta trumpos mėnesinės žymesnių Lietuvos istorinių įvykių datos. Apskritai kalendorius išėjęs po atgauto Vilniaus ženklų. Atspausdintas giliaispaude, dviem spalvomis. Visi, pasiskubinusieji išsirašyti „Kari“, šį gražų kalendorių gauna nemokamu priedu.

Kalendorius gaunamas Spaudos ir švietimo Skyriuje ir knygynuose. Kaina: kariams, šauliams ir moksleiviams — 50 ct., knygynams — 80 ct.

KARIO KALENDORĖLIS, 1940 m. Kariuomenės Štabas, Spaudos ir švietimo Skyrius, 1939 m. 128 psl.

Tai visiškai kitoks negu praėjusiais metais, nedidelio, patogaus formato kišeninis Kario Kalendorėlis. Turinyje randame: šventės ir nedarbo dienos, mėnesinės kalendariumo lentelės su šventųjų ir tautiniais vardais, su saulės tekėjimo ir nusileidimo dieniniais duomenimis. Toliau eina labai praktiškas savaitinis kalendorius, su vieta trumpiems kiekvienos dienos užrašams. Tai užima žymią viso kalendorėlio dalį. 1938 ir 1939 metų įvykių apžvalgoje randame trumpai ir suglaustai nušviestas visas reikšmingąsias Lietuvos ir pasaulio gyvenimo istorines datas. Tai naudinga kiekvienam kariui, nuolatos metant žvilgsnį, visa tai prisiminti. Toliau eina kariuomenių uniformų pavyzdžiai (brėžiniai): Lietuvos kariuomenės uniformos pav., vokiečių kar. uniformos pav. ir Sovietų Sąjungos kar. uniformos pav. Įdėtas smulkesnis SSSR kar. uniformos paaiškinimas. Čia pat randame spalvotus valstybių vėliavų ir karinių lėktuvų ženklų pavyzdžius.

Toliau eina karininkų uniformos dėvėjimo lentelė, lan-kytinių Lietuvos vietų aprašymas, pašto ir telegrafo tarifai, matai, ir išgrafuotos lentelės svarbesniesiems adresams, trau-

kinių ir autobusų tvarkaraščiams. Kalendorėlio gale keliolika baltų gero popieriaus psl. įvairiems užrašams ir naujas spalvotas Lietuvos žemėlapis.

Atrodo, kad šiemetinis kalendorėlis visiškai vykęs ir bus labai patogus kiekvienam kariui. Gaunamas Spaudos ir Švietimo Skyriuje. Kaina: kariams, šauliams, moksleiviams 40 ct, kitiems 60 ct.

„KARIŪNAS“ NR. 6. Prieš pat Kalėdų atostogas išėjo kalėdinis numeris. Turinys žymu kalėdinės nuotaikos ir daug iliustracijų.

Kun. A. Kardauskas — „Betliejaus Šviesa“, kar. K. Stašaitis — „Išganytojo Žvaigždė“ (eil.), asp. K. Sadauskas — „Regėjimas“ (eil.), j. ltn. V. Tamulaitis — „Kardo ženkle“, asp. B. Labenskas — „Sventąją naktį“ (novelė), asp. B. Labenskas — „Kūčių vakaro legenda“ (eil.), Jonas Noreika — „Pirmieji įspūdžiai“ (iš jauno karininko dienoraščio), asp. E. Spiridavičius — „Kuklieji Sibiro didvyriai“ (20 metų nuo Sibiro lietuvių bataliono tragedijos), asp. B. Labensko du eilėraščiai: „Kariams“ ir „Tėviškė“. Ats. j. ltn. P. Rimkūnas — „Juodadiržis Prancūzijos kariūnas“ (įspūdžiai iš Prancūzijos), asp. K. Sadauskas — „Vingiuoki, Nemunėli“ (eil.), kpt. Kazakevičius — „Vilniaus istorinė apžvalga (tęsinys), Balio Gendvilo vasaros dienų prisiminimai. Skyriuje „MOKSLAS ir DARBAS“ — taktiniai uždaviniai „Skyrius kautynėse“, toliau — korespondencijos iš mokyklos gyvenimo, kar. psk. Morkus rašo apie pašliūžas, kar. j. psk. Paransevičius — reportažą iš Telšių. Sporto žinios. Nauji Raštai. Šypsniš iš po šalmo“ su asp. P. Petrausko „Vienos dulkelės istorija“ (feljet.), asp. L. Jeleniausko karikatūromis ir nuotaikingom Molio dainelėm.

Be to, šiame nr. įdėtos buv. žymesnių „Kariūno“ bendradarbių nuotraukos.

E.

REDAKCIJOS ATSAKYMAI

Ant. Balsevičiui. Už Tamstos honorarą išrašytas „Karys“ St. Balsiui visiems metams.

Ats. j. psk. J. Jurkoniui. Už honorarą išrašytas Tamstai „Karys“ visiems metams.

A. Kaspučiui. Už honorarą Tamstai išrašytas „Karys“ visiems metams.

D. Kokankai. Už honorarą išrašytas „Karys“ visiems metams Tamstai ir Juozui Musteikiui. Taip pat Tamstai bus atsiųstas kišeninis Kario kalendorius 1940 m.

GALVOSŪKIAI

GALVOSŪKIS NR. 1

(Vert. 2 tšk.)

1; 21; 6; 8; 9; 8 — 1; 14; 16; 2; 14; 9; 22 — 4; 2; 14; 13; 17; 13; 17 — 11; 6; 15; 17!

10 — 1; 9; 2; 11; 18; 8; 4; 9 — 12; 6; 5 — 2; 11; 19; 8; 14; 1 — 21; 2; 8; 9; 2; 11; 1 — 16; 8; 6; 15; 14; 21; 10; 1 — 15; 2; 1 — 16; 2; 8; 1; 21; 20; 1 — 4; 6; 21; 6; 5; 15; 2; 1 — 9; 2; 1 — 4; 6; 3; 8; 4; 2 — 13; 10; 1.

23; 5. 21. 9; 14; 7; 8; 5; 9; 2.

Galvosūkio raktas

3 didvyrio ypatybės:

1) 23; 5; 24; 1; 2.

2) 12; 2; 1; 8; 5; 25; 19; 8; 11; 2; 1.

3) 8; 26; 15; 21; 6; 5; 11; 20.

Č. Kriaučiūnas

GALVOSŪKIO NR. 37 SPRENDIMAS

Maištas. Maištas. Maištas.

Išsprendė: 1) ats. psk. J. Zapkus (Pl.), 2) Z. Gobis (Pn.), 3) psk. Kvaščevičius (1. AP), 4) St. Prancūzevičius (Kšt.), 5) psk. Kriščiūnas (2. AP), 6) j. psk. P. Eiva (KAv), 7) j. psk. Pr. Hermanas (KAv.), 8) eil. Vl. Žukauskas (9. PP), 9) J. Juodžbalis (Grl.), 10) j. psk. Adukevičius (4. PP), 11) psk. M. Antaniškis (4. PP), 12) J. Lianga (Pn.), 13) V. Juodkojytė (Brtn.), 14) j. psk. Pr. Juzuitis (PAK), 15) A. Gruodis (APn.), 16) A. Pakėnas (Pn.), 17) J. Lukoševičius (Bg.), 18) J. Astrauskas (Pvk.). Be to, šiems įskaitytas Nr. 36 sprendimas: 1) eil. Vl. Žukauskui, 2) J. Juodžbaliui, 3) J. Lukoševičiui ir 4) j. psk. Pr. Juzuičiai.

ŠACHMATAI

Šachmatų amžius

„Kario šachmatai, žengdami į antruosius gyvenimo metus, linki savo gerbėjams geriausios asmeniškios laimės ir gražiausio tobulėjimo jų pamėgto smegenų sporto — šachmatų žaidynėse.

Daugiui jaunų šachmatininkų, žaidžiant šachmatais, ne kartą kyla klausimai: kada ir kur atsirado jų pamėgti šachmatai, koks jų amžius? Į tuos klausimus čia ir pabandysime išsamiau atsakyti.

Šachmatai — žilos senovės žaidimas, kuriam istorikai priskaito tūkstančius metų, tačiau niekas negali įrodyti kas ir kada juos išrado.

Pirmiausios rašytinės žinios apie šachmatų užtinkamas tik persų romane, parašytam apie 600-tuosius metus po Kristaus gimimo. Šio romano didvyrio talentai ir nuotykiškai atžymėti ir šachmatuose, persiškai vadinamuose „catrang“.

Sekančio šimtmečio pirmoje pusėje (600—650) šachmatų jau mini ir tūlas sanskritų rašytojas, gyvenęs Gango lygumoje, netoli Kaunpūro. Tačiau šios žinios vis dar neryškios. Tik vėliau Bana, aprašinėdamas Kanauz'o karalystės radžios Chusro viešpatavimą (606—648), jo papročius, tradicijas, išsireiškia: „Tik šachmatų lentos moko, kokiais pagrindais privalo manevruoti krašto armija kautynėmis“... Pats sanskritiškas šachmatų pavadinimas „catrang“ liudija, kad šachmatai turėję į Persiją atkelti iš Indijos.

650—750 metais buvo parašyta antroji persų knyga, kurioje aprašoma, kad šachmatai į Persiją pakliuvo Chursui I (531—578 m.) viešpataujant. Toje pačioje knygoje pažymima, kad šiame (šachmatų) žaidime pergalė priklauso tik nuo žaidžiančio protinių gabumų; ten pat aprašomi ir šachmatų figūrų pavadinimai.

Persų nukariautojai arabai šachmatais išmoko žaisti iš savo pavergtųjų. Musulmonai labai greit išplatino šachmatų savame krašte. Jų 700—750 amž. literatūroje užtinkame jau aprašymų apie žaidėjus, lošiančius šachmatų, nežiūrint į lentą, apie moteris šachmatininkes, apie šachmatininkus kalifus ir pan. Žaidėjai jau klasifikuojami pagal savo pajėgumą. Stipresnieji krašto šachmatininkai kviečiami rungtis net su kalifais jų dvaruose. 850 met. arabų šachmatininkas Al Adli parašo šachmatų knygą, kurioje išdėsto tuometinius debiutus, atspausdina šachmatų uždavinių, išnagrinėja kai kurias suloštas tais laikais partijas, aprašo žirgo ėjimus ir, kas svarbiausia, pažymi persų ir indų šachmatų žaidimo taisyklių skirtumus. 713—750 metų laikotarpy maurai šachmatų žaidimą perkelia į Ispaniją. Bizantija šachmatų pažįsta tik apie 800 metus. Kinuose šachmatų žaidimas atsirado taip pat apie 800 metus.

Persų istorikai pasakoja ir apie tūlą indų pasiuntinį, padovanojusį šį žaidimą Chursui I kaip dovaną ar kontribuciją. Tačiau manytina, kad indas, greičiausiai, savo asmeniškoms tikslams, norėdamas įtikti krašto viešpačiui, panaudojo neseniai išrastą žaidimą, o ne senovės, kuris turėjo būti žinomas ir persams.

Anglas sir Viljamas Džonsas (1790 m.) įrodinėjo, kad šachmatai tikrai išrasti — sukurti tūlos genialios galvos, nors ir daugelis jo draugų ir stengesi jo šią pažiūrą pajuokti, tačiau pagaliau ir jie turėję pripažinti, kad klydę. Neaiškumas, kuriame slypi šachmatų atsiradimo data ir jų pradinė evoliucija, neleidžia manyti, kad jie galėjo atsirasti iš kokio kito prastesnio žaidimo. Be to, negalima tvirtinti, kad šachmatų žaidimo sukūrimas viršytų genijų galvą: išdėstyti lentoje figūras, vaizduojančias indų armijos jėgas, suteikti joms atitinkamą judėjimo galią, primenančią judėjimą jų priešų armijos, manevruoti žaidimą taip, kad jis vaizduotų įtemptą kovą ir baigtųsi vienos kurios kovojančios šalies karaliaus nelaisve ar jo armijos žlugimu — juk visa tai neviršija žmoniško proto kombinacijos ir jo išradingumo.

Tokiu būdu, reikia manyti, kad šachmatai nėra jau taip žilos senovės padarinys, nors jie ir seni, tačiau jų amžius negali viršyti 13—14 šimtmečių. Yra tikrų žinių — rašyta šachmatų istorijai rodanti jų judrią vystymosi evoliuciją įvairiais paskutinių šimtmečių laikotarpiais ir įvairiuose kraštuose. Galutinai šachmatų žaidimo principai nusistovėjo tik prieš šimtą metų. Šiandien jie yra visam pasauliui vienodai suprantami tarptautiniu smegenų žaidimu.

NAUJIEJI 1940 METAI

Nustojęs darbingumo ir paleidžiamas
į dimisiją...

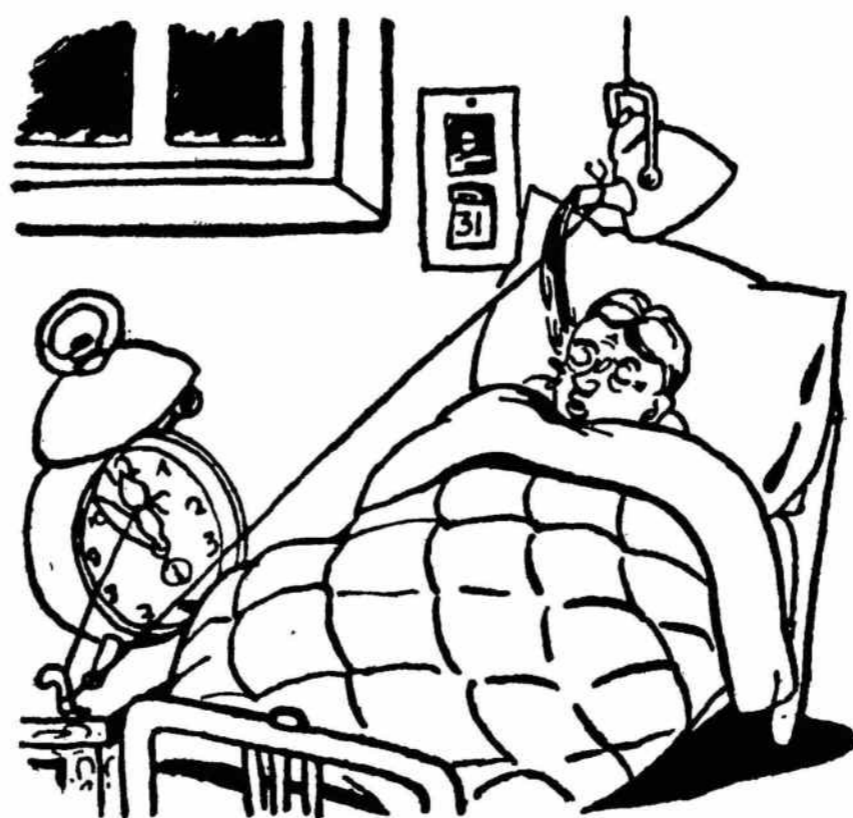
— Tamsta, skyrininke, jūsų įsakymu
atvykau, prašau leisti pasilikti...

Tuojau įvyko senųjų ir Naujųjų Me-
tų pamaina.

Apie Naujųjų Metų atvykimą pir-
miausia pranešė virėjas.

Kad nepramiegotų šio iškilmingo mo-
mento, kuopininkas sugalvojo išradimą...

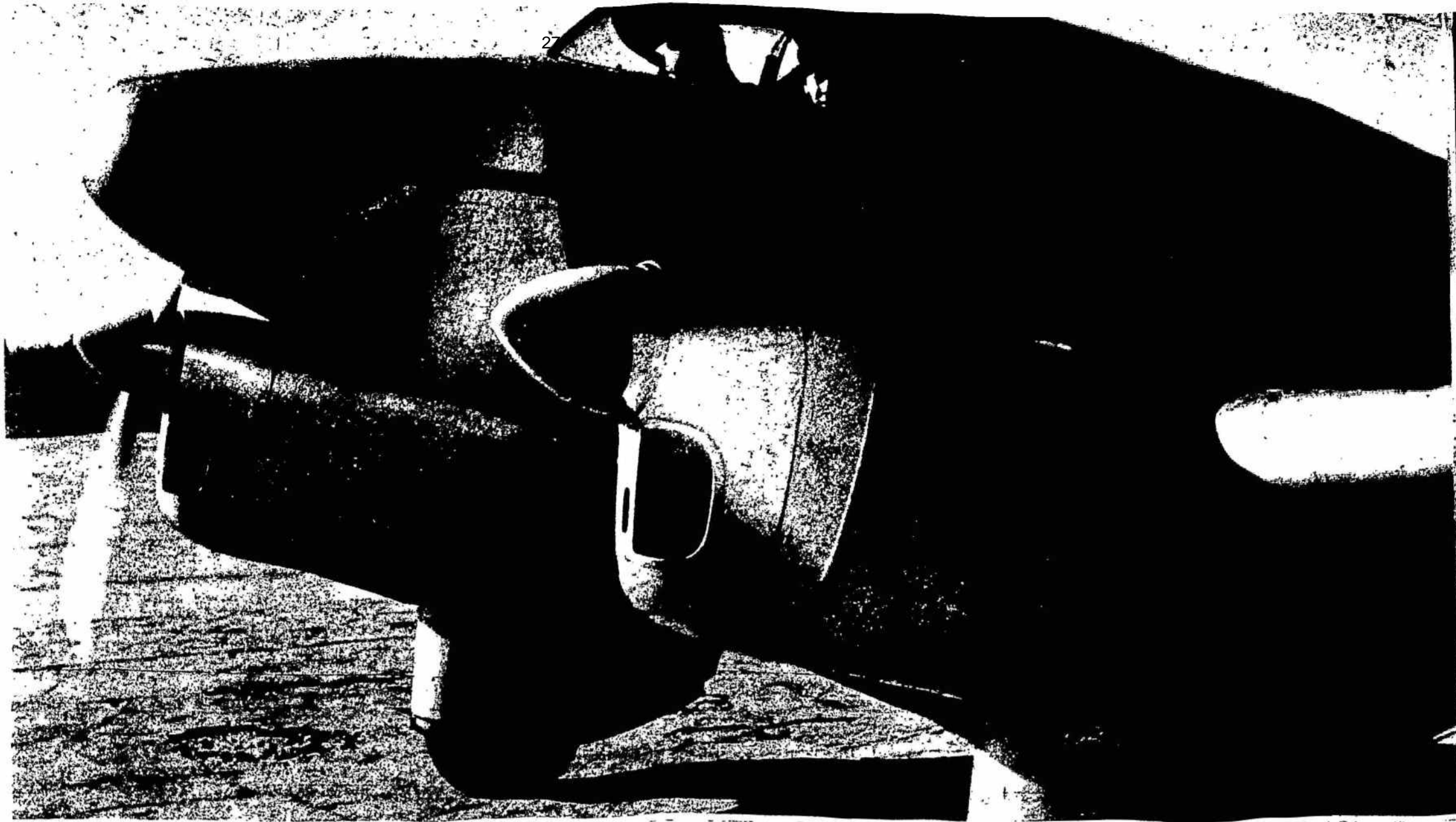

Skyriaus „Kario“ platintojui pritrū-
ko šalmų...

Mes skaitėm „Karij“ ir skaitysim —
Visad bus laukiamas jis mūs —
Jei ne „Kary“ — kur pamatysim
Saunias eiles gynėjų mūs...
Vaizdu, novele ar skaniu juoku
Praskaidrina apniukusias mintis jis mūs...

Daugybė skaitė „Karij“ pernai —
Skaitys jį dar daugiau naujais —
Į „Karij“ pažiūrėt juk miela
Net ir negalinčiam paeit...
Skaitytojų daugybė pernai skaitė jį,
Ir tu be jo palikti negali —

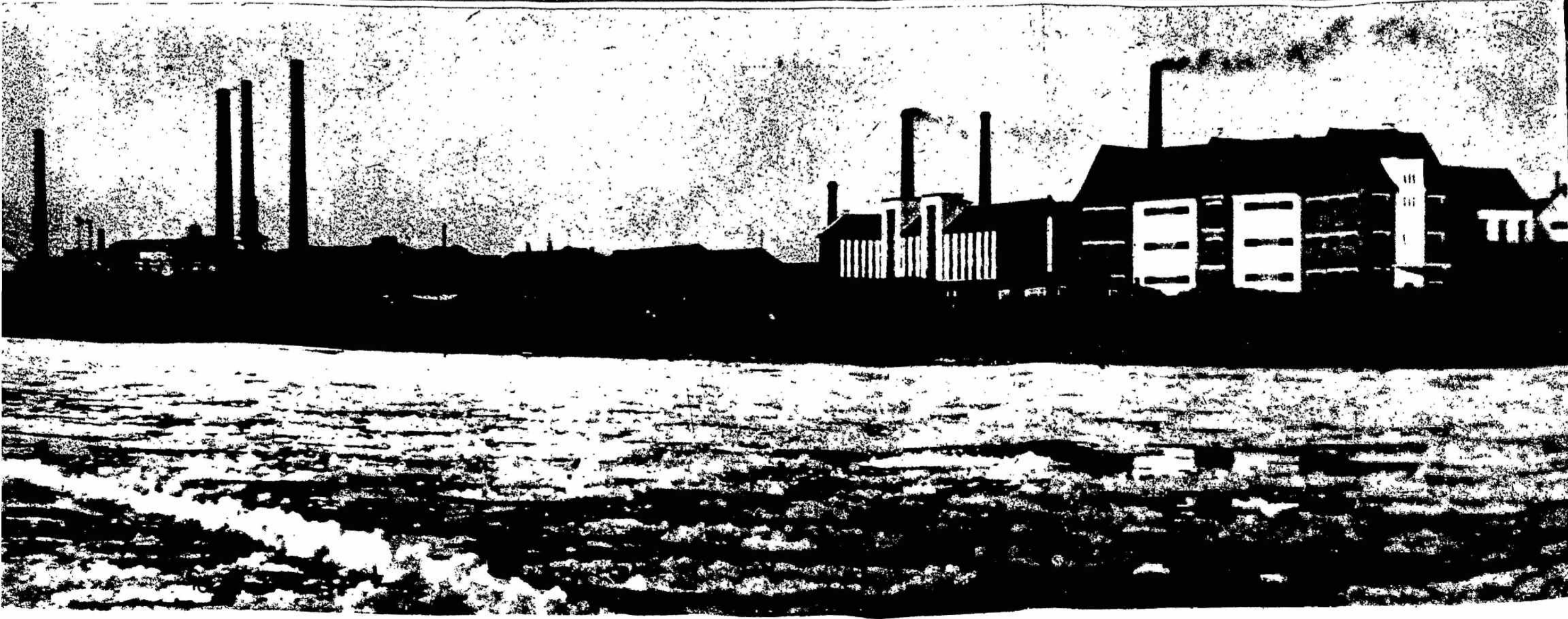
Vienas Lietuvos
oro linijos lėktu-
vų „Stepas Da-
rius“.

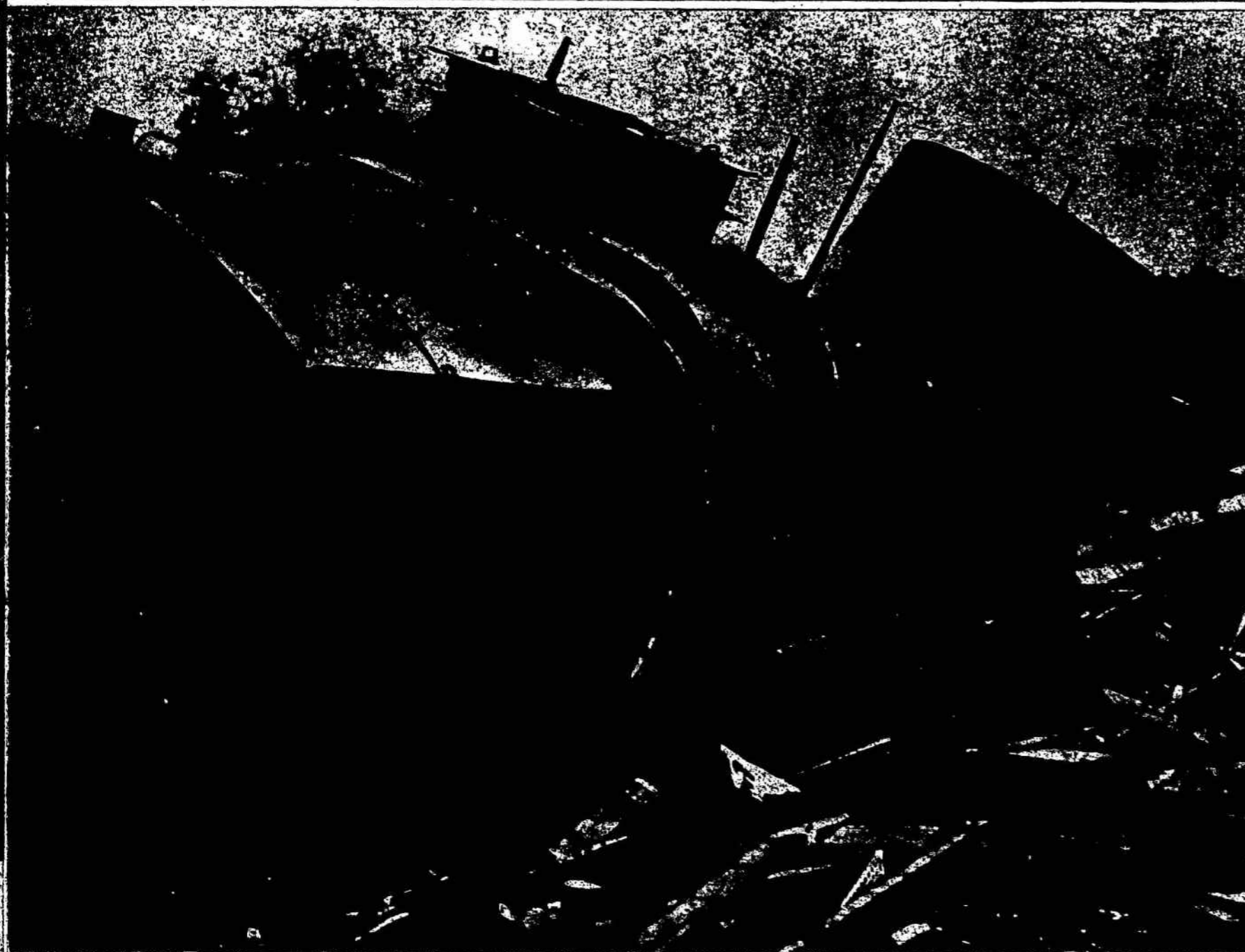
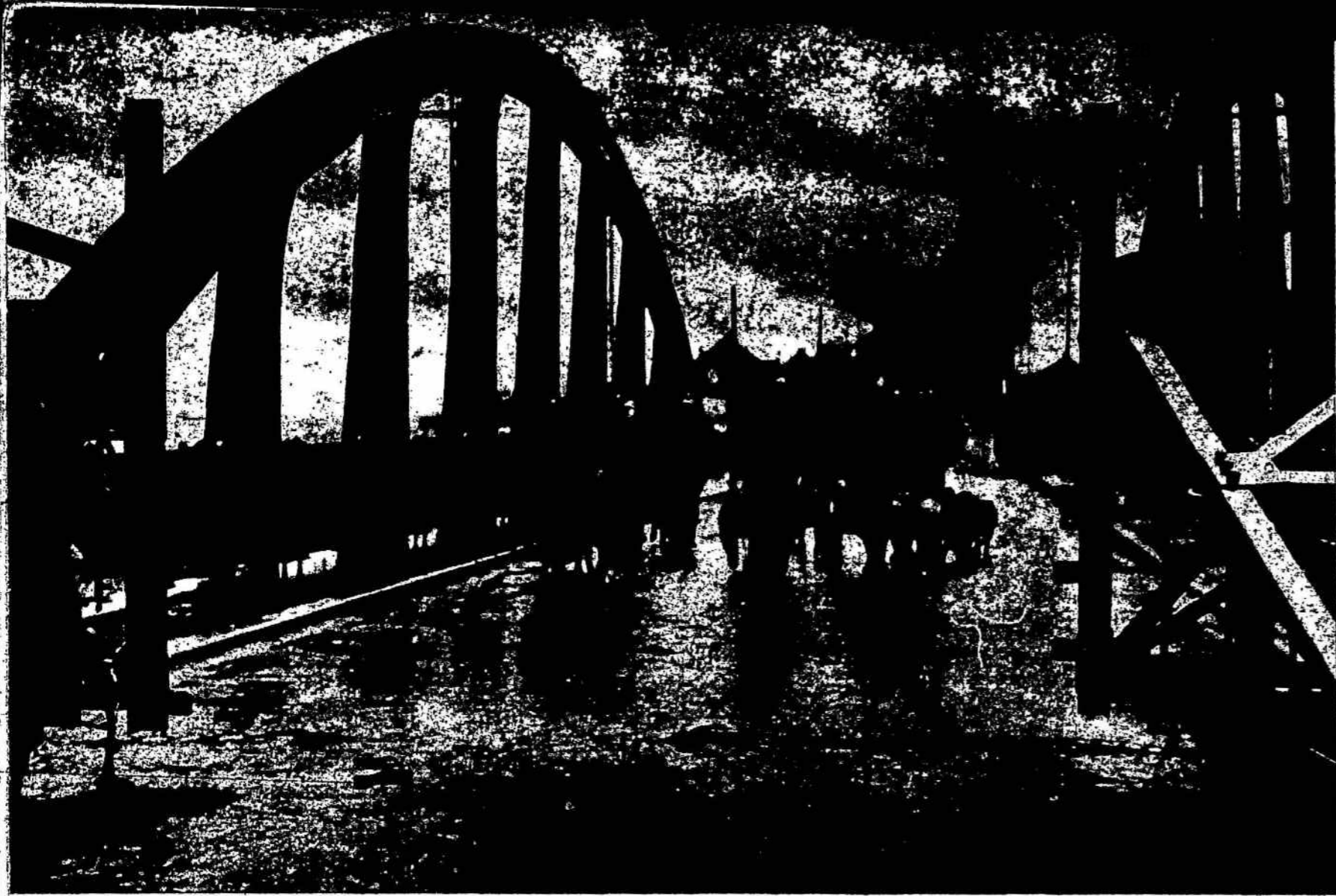

Žiema mūsų mie-
lajam kaime,
B. Jungmeisterio
nuotr.

Pramonės kvarta-
las prie Nemuno,
Iz. Girčio nuotr

Visi organizuoti

Prancūzų ryšininkai žygiuoja
per saugomą pasienio tiltą.

Žvalgas artinasi į savo postą.

Vokiečių lėktuvų sunaikintas
lenkų šarvuotas traukinys

Vokiečiai lakūnai prieš skridimą
Vakarų fronte

Ginkluotasis

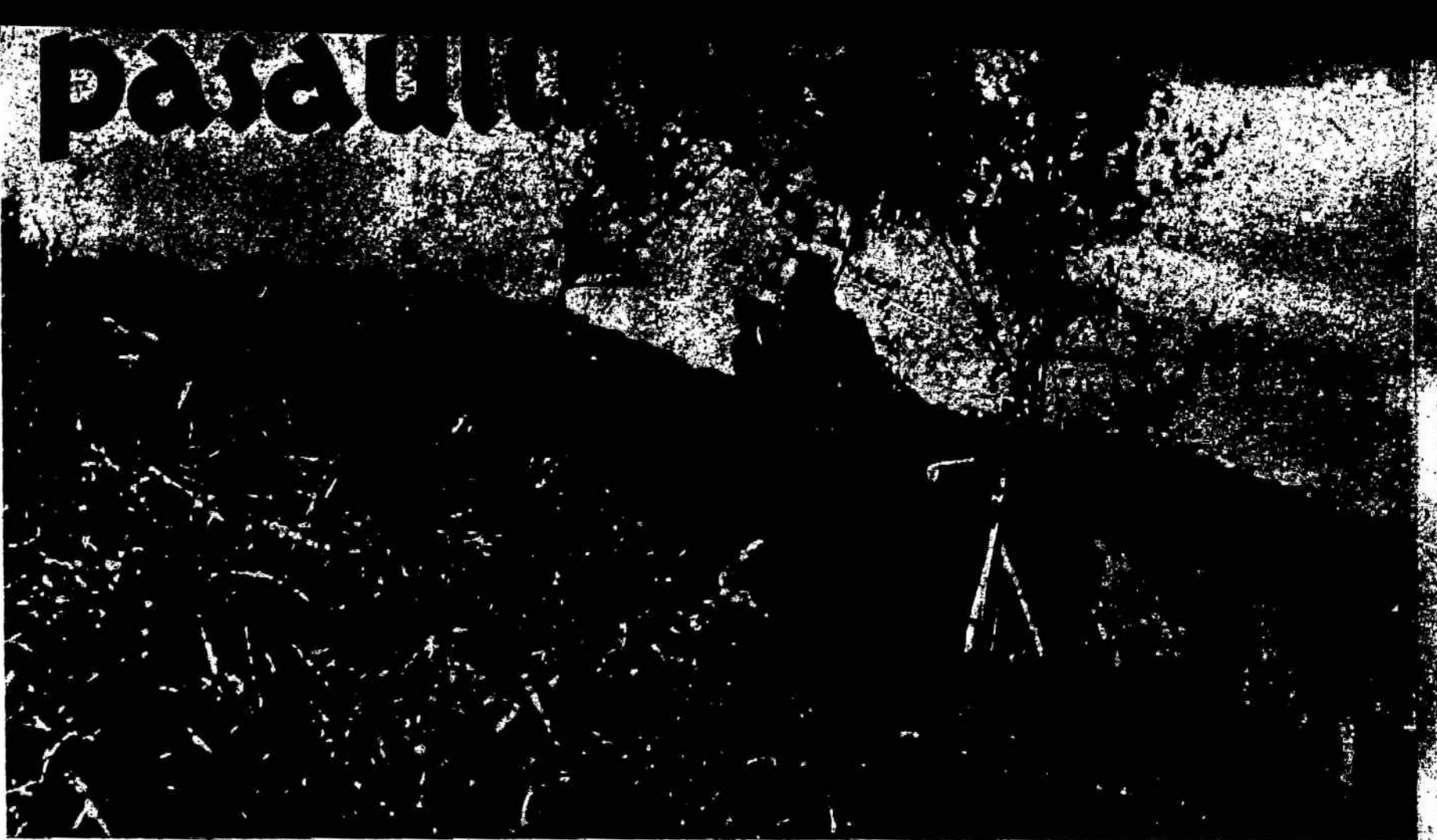
pasaulis

Vokiečių sekimo postas Vakarų fronte.

Vado linkėjimai prieš puolimą.

Sprogimas miške.

Subombarduotas Demblino aerodromas Lenkijoje

išsiraškyme „KARI“

